

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1968 г.

София, 2013

Библиография

[Абракадабра](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ерик Ръсел. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Космос“, брой 1 от 1968 г.

[Неоспоримо доказателство](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Игор Можейко. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Космос“, брой 2 от 1968 г.

[Магазин за играчки](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Хари Харисън. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Космос“, брой 4 от 1968 г.

[Да се спънеш на Луната...](#)

Прогностична фантастика. Списание „Космос“, брой 5 от 1968 г.

[Съживеният фараон](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Анатолий Днепров. Преведе от руски със съкращения Цвета Христова. Списание „Космос“, брой 5 от 1968 г.

[Преди Адама](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Джек Лондон. Превод със съкращения. Списание „Космос“, брой 6 от 1968 г.

[Преди Адама](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Джек Лондон. Превод със съкращения. Списание „Космос“, брой 7 от 1968 г.

[Великият Марсианин се завръща](#)

Научно-фантастичен разказ в картинки.

Автор Светослав Славчев. Списание „Космос“, брой 7 от 1968 г.

[Преди Адама](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Джек Лондон. Превод със съкращения. Списание „Космос“, брой 8 от 1968 г.

[Експедицията от Глом](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Шекли. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Космос“, брой 8 от 1968 г.

[Великият Марсианин се завръща](#)

Научно-фантастичен разказ в картинки. Автор Светослав Славчев. Списание „Космос“, брой 8 от 1968 г.

[Преди Адама](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Джек Лондон. Превод със съкращения. Списание „Космос“, брой 9 от 1968 г.

[Великият Марсианин се завръща](#)

Научно-фантастичен разказ в картинки. Автор Светослав Славчев. Списание „Космос“, брой 9 от 1968 г.

[Разрушените стъпала](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор И. Росоховатски. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 10 от 1968 г.

[Трансплантация.](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Младен Денев. Списание „Космос“, брой 10 от 1968 г.

Абракадабра

Научно-фантастичен разказ

Ерик Ръсел

За първи път от доста време насам на „Неуморимия“ се бе възцарила тишина. Той стоеше в Сириуския космодрум. Дюзите му бяха изстинали, корпусът беше изподраскан от космическите частици. Корабът напомняше спортист, изнемощял след бягане на дълго разстояние. И много естествено: бе се завърнал от дълъг полет, който съвсем не бе минал гладко.

Но сега, в космодрума, то очакваше заслужена кратка почивка. Покой, блажен покой! Никакви грижи, никакви критични минути, никакви неприятности, толкова обикновени при два полета на ден. Покой и нищо друго!

– Ух!

Капитан Макноот почиваше в каютата си. Вдигнал крака на бюрото, отпуснал тяло, той блаженстваше. Моторите не работеха. За първи път от няколко месеца не се чуваше дяволското им боботене. Четиристотинте човека от екипажа се разхождаха и забавляваха в близкия голям град под ослепителното слънце. Довечера, когато старшият офицер Грегори се заеме пак със

задълженията си, капитанът ще потъне в благоуханния здрач и ще обикаля залетите с ненова светлина местни забележителности.

В това е целият разкош на дългоочакваното кацане. Хората могат най-сетне да помислят за себе си и да се позабавляват кой както си ще. На космодрума няма нито работа, нито опасности, нито отговорности, нито тревоги. Сигурен пристан и утешение за уморените скитници.

– Пак ли? Уф!

В каютата влезе старшият радист Бермън. Той беше един от петимата или шестима, останали на пост. Лицето му изразяваше досада, че не може да се заеме с нещо по-интересно.

– Току-що постъпи радиограма, капитане!

Той подаде листа и зачака: капитанът ще я прочете и може би ще издиктува отговор.

Макноот взе листа, свали краката си от бюрото, поизправи се и прочете на глас:

ТЕРА, ЩАБ-КВАРТИРАТА, ДО
„НЕУМОРИМИЯ“. ОСТАВАТЕ В СИРИУСКИЯ
КОСМОДРУМ ПО СПЕЦИАЛНО

НАРЕЖДАНЕ. НА СЕДЕМНАДЕСЕТИ ПРИ
ВАС ПРИСТИГА КОНТРААДМИРАЛ ВЕЙН В.
КАСИДИ. ФЕЛДМЪН, КОМАНДВАЩ
СИРИУСКАТА СЕКЦИЯ НА КОСМИЧЕСКИЯ
ФЛОТ.

Макноот вдигна очи от радиограмата.
Обгорялото му лице вече не изразяваше
удоволствие. Той тежко въздъхна.

– Нещо неприятно ли? – разтревожено
попита Бермън.

Макноот посочи трите тънки книжки,
украсяващи бюрото му.

– Средната, страница двадесета – поиска
той. Прелиствайки книжката, Бермън намери
мястото, където се казваше:

Вейн В. Касиди, контраадмирал, главен
инспектор на корабите и складовете.

Бермън с мъка преглътна слюнката си.

– Това значи?...

– Да, това означава... – без всякакво
удоволствие потвърди Макноот. – Назад към
тренировъчните занимания с всичките им
нелепости. Боядисвай рубките, мий палубата
със сапун, плюй и търкай. – Той придаде на
лицето си печално изражение и заговори с
глас на важен началник: „Капитане, вие
имате само седемстотин и деветдесет и
девет аварийни пакета. Между другото
полагат ви се осемстотин. От бордовия ви
дневник не се вижда какво е станало с

липсващия пакет? Къде е? Какво се е
случило с него? И защо в личния чувал на
един от вашите хора липсва даденият му
навремето законен чифт тиранти? Подали ли
сте рапорт за тази липса?“

– Защо е решил изведнъж да се изтърси
при нас? – запита объркан Бермън. – Досега
не си е пъхал носа при нас.

Макноот мрачно впери очи в стената.

– Защо ли? Защото е дошъл нашият ред
да ни издърпат ушите. – Погледът му се спря
на календара. – Имаме на разположение три
дена и всяка минута е скъпа. Кажете на
младшия радист да дойде веднага при мен.

Бермън излезе мрачен. Скоро се появи
Пайк. Лицето му потвърждаваше старинната
поговорка, че лошите вести веднага се
разчуват.

– Напишете ордер – заповяда му Макноот
– за сто галона пластмасова боя, сиво-синя,
от утвърдения състав. Пригответе и друг
ордер за тридесет галона емайлова за
вътрешните помещения. Отнесете незабавно
двата ордера в склада на космодрума.
Кажете им да ги доставят още днес, най-
късно до шест часа вечерта. Към тях нека
прибавят колкото трябва там четки и
пулверизатори. Вземете парцали и конци –
всичко, каквото дават безплатно.

– На хората това няма да се хареса – със слаб глас каза Пайк.

– Като им се заповяда, ще им се хареса! – увери го Макноот. – В кораб, където всичко блести от чистота като огледало, и духът на екипажа е по-висок. Така пише в това книжле. Хайде, вървете и се заемете с ордерите. Когато се върнете, потърсете ведомостите за запасите и оборудването и ми ги донесете. Трябва да се провери, преди да е пристигнал този Касиди, налице ли е всичко. Когато се появи, няма да имаме възможност да попълним липсите или незабелязано да пласираме излишъците.

– Слушам, капитане!

Пайк си отиде със същото изражение, каквото имаше Бермън.

Макноот се облегна в креслото и нещо измърмори. Ставите го въртяха, сякаш предвещаваха буря. Недостигът по който и да е параграф е сериозна работа, щом не е съобщено своевременно в рапорта. Ще го изтълкуват като небрежност или нещастен случай. А излишъкът е мръсно нещо. Поражда мисли за нагло присвояване на държавно имущество с благословията на командира.

Например наскоро се бе разглеждало делото на Уилямс от крайцера „Бързий“. Макноот го слушаше по радиото, докато

летеше в района на съзвездието Воловар. Оказало се случайно, че Уилямс разполага с единадесет кангала жица за електрическа ограда, макар по документи да му се числели десет. Свиканият военен съд доказа, че излишната жица, която има огромна разменна цена на една от планетите, не е била открадната от склада или на матроски жаргон „подплашена от борда“. Все пак наказаха Уилямс с мъмрене. А това щеше да му попречи да напредне в службата.

Капитанът все още си мърмореше ядосано, когато се върна Пайк и донесе папката с инвентарната ведомост.

– Веднага ли ще почнем, капитане?

– Няма как. – Той стана, пъшкайки, простил се мислено с надеждата да си почине и с радостта да съзерцава неоновите светлини. – Бързо не може да се провери всичко от носа до кърмата! С разглеждането на личните чували на екипажа ще се заема най-накрая.

Макноот излезе от каютата и тръгна към носа на кораба. Пайк печално и неохотно се тътреше след него.

Когато минаваха край отворения главен люк, забеляза ги Жълтурко. Той изскочи в коридора и затича след тях. Прадедите на тоя голям пес са се отличавали по-скоро с игривост, отколкото с породата си. Той гордо

носеше на шията си широка каишка с надпис „Жълтурко“ – собственост на космическия кораб „Неуморим“. Беше равноправен член на екипажа и главните му задължения, изпълнявани съвестно, от него, се състояха в това, да не допуска до кораба чужди хора, а така също да подушва понякога опасности, незабележими за човешкото око и нос.

Така крачеха тримата: Макноот и Пайк с мрачен вид на хора, отrekli се от удоволствията в името на дълга, а Жълтурко, дишайки често и с явна готовност да вземе участие във всяко ново развлечение.

Когато стигнаха в носовата кабина, Макноот се тръшна на пилотската седалка и взе от радиста папката.

– Вие знаете тук всичко по-добре от мен. Моите владения са щурманската рубка. Затова аз ще чета названията, а вие ги проверявайте. – Той разтвори папката и почна от първата страница: – К1. Лъчев компас, тип D, един брой.

– Да – каза Пайк.

– К2. Електронен индикатор за разстояние и посока, тип jj, един брой.

– Да.

– К3. Гравитометри за двата борда, образец Казини, един чифт.

– Да.

Жълтурко, сложил глава на коленете на Макноот, изразително замига и заскимтя. Бе започнал да разбира недоволството на хората. Отегчителното изброяване на параграфи и проверката не е кой знае какво развлечение. За да утеши кучето, Макноот подръпна ушите му, без да се отвлеча от работата.

– К187. Дунапренови възглавници за двамата пилоти, един чифт.

– Да.

* * *

Когато старшият офицер Грегори се върна, бяха стигнали до малката рубка за вътрешна свръзка и тършуваха из ъглите ѝ в полумрака. На Жълтурко тук не се хареса и той си бе отишъл.

– М24. Запасни тридюймови микровисокоговорители, тип Т2, един набор от шест броя.

– Да.

Грегори надзърна в рубката и облещи очи.

– Какво става тук?

– Ще има обща проверка на инвентара. – Макноот погледна часовника си. – Идете да видите доставили ли са от склада всичко, което поръчахме, и ако не, защо. После ще ми помагате, а Пайк трябва да пуснем за няколко часа в града.

– Означава ли това, че отпуските се отменят? – попита Грегори.

– От само себе си се разбира! Докато не свършим с тая скука. – Той погледна към Пайк. – Когато отидете в града, потърсете всички наши хора и ги върнете на борда. Никакви възражения или оправдания. И никакво бавене. Това е заповед.

Пайк направи нещастно лице. Грегори го изгледа строго, излезе и след малко се върна.

– От склада ще изпратят всичко след двадесет минути.

Той мрачно наблюдаваше как Пайк се стяга за града.

– М47. Кабел за вътрешна свръзка три барабана.

– Да – произнесе Грегори, като мислено се ругаеше, че се бе върнал толкова рано.

Суматохата продължи до късно вечерта и започна отново рано сутринта. Три четвърти от екипажа, без да подвият крак, работеха вътре и навън от кораба. Вършеха работата си с такъв вид, сякаш ги бяха осъдили за престъпления, замислени, но още неизвършени.

Хората се движеха по коридорите на верев, като раци, стараяйки се да не се допират до стените. Още веднъж бе доказано, че жителите на Земята панически

се боят от неизсъхнала боя. Първото петно ги кара да изпаднат в отчаяние и с десет години съкращава жалкия им живот.

И ето привечер на втория ден ставите на Макноот доказаха, че усещанията им са били пророчески. Той четеше деветата страница от ведомостта, а Жан Бланшар проверяваше наличността на всеки изброен предмет.

Изминали две трети от пътя, те, ако се изразим с метафора, се блъснаха в скала и започнаха бързо да потъват.

Макноот уморено четеше:

– В1097. Купа емайлирана, един брой.

– Ето я – каза Бланшар, като я почука.

– В1098. Каф. ес, един брой.

– Какво? – с недоумение попита Бланшар.

– В1098. Каф. ес, един брой – повтори Макноот. – Какво ви стана? Защо гледате като ударен? Нали сме в кухнята. И вие сте старшият готвач. Много добре ви е известно какво трябва да има в кухнята, така ли е? Къде е този каф. ес?

– Не съм чувал за такова нещо – заинати се Бланшар.

– Как може да не сте чували? Във ведомостта черно на бяло е казано. Така и пише: „Каф. ес, един брой“. Тази вещ е била тук преди четири години, когато са оборудвали кораба. Ние сами сме проверили и приели всичко срещу подпис.

– Аз не съм се подписвал за никакъв каф. ес – продължаваше да отрича Бланшар. – В кухнята ми няма такова нещо.

– Погледнете!

Макноот, намръщил се, сочеше на готвача в ведомостта.

Бланшар погледна и презрително изсумтя.

– Имам електронна печка, един брой. Имам тенджери с двойни дъна, различни големини, един комплект. Имам тигани, шест броя. И никакъв каф. ес. Не съм и чувал за подобно нещо. Нищо не знам. – Той разпери пръсти и сви рамене. – При мен няма каф. ес.

– Трябва да има – настояваше Макноот. – Когато пристигне Касиди и не намери тая вещ, не вярвам да ни погали по главата.

– Намерете я вие – предложи Бланшар.

– Вие сте получили свидетелство, от кулинарната школа на международните хотели. Получили сте диплома и званието първокласен готвач от Кулинарния колеж. Получили сте свидетелство за завършен с отличие курс към Кулинарния център на космичния флот – изброяваше Макноот. – И не знаете какво е каф. ес!

– По дяволите! – размахвайки ръце, завика Бланшар. – Колко пъти ви казах вече: тук няма никакъв каф. ес. И никога не е имало! И дяволът не би намерил този каф. ес, щом го няма. Аз да не съм магьосник?

– Това е част от кухненския инвентар – настояваше на своето Макноот. – Щом е посочена във ведомостта, значи, трябва да я има. И щом е записана на девета страница, следователно мястото ѝ е в кухнята и за нея отговаря старшият готвач.

– Дявол да го вземе! – възрази Бланшар, като посочи металната кутия на стената. – Ето усилвателя за вътрешната свързка, да не би и за него да отговарям?

Макноот помисли и се съгласи.

– Не, за него отговаря Бермън. Неговото имущество е разпръснато из целия кораб.

– Тогава питайте него за този идиотски каф. ес! – тържествено викна Бланшар.

– Ще го питам. Ако този каф. ес не е ваш, трябва да е негов. Хайде да привършим с проверката тук. Ако не провера всичко систематично и обстойно, Касиди ще ме разжалва. – Той погледна ведомостта. – В1099. Кожена каишка с надпис и месингови копчета, за куче. Няма защо да я търсите. Видях я преди пет минути – той отбеляза и продължи: – В1100. Кошница за спане, изплетена от лико – един брой.

– Ето я – каза Бланшар, като я ритна в ъгъла.

– В1101. Дунапренова възглавница, по размера на кошницата, един брой.

– Половин възглавница! – възрази Бланшар. – За четири години Жълтурко изгриза половината.

– Може би Касиди ще ни разреши да изпишем нова. Впрочем това не е важно. Ще му покажем останалата половина и по този параграф ще сме чисти. – Макноот стана и затвори папката. – Свършихме с кухнята. Ще отида да поговоря с Бермън за липсата по оня параграф.

Бермън изключи приемателя за висока честота, свали слушалките и въпросително вдигна вежда.

– В кухнята липсва някакъв каф. ес – обясни идването си Макноот. – Къде е?

– Защо питате мен? В кухнята се разпорежда Бланшар.

– Не е точно така. През кухнята минават доста ваши кабели. Вие имате там две разпределителни кутии, а също така автоматичен изключвател и усилвател за вътрешната свързка. И така, къде е каф. ес?

– Никога не съм чувал за него – смая се Бермън.

– Стига сте ме баламосвали! – закрещя Макноот. – Същото казва и Бланшар. Преди четири години сме имали каф. ес. Ето, записано е тук. Това е копие от документа, който сме проверили и подписали. Тук е казано, че сме се разписали за наличността

на каф. ес. Значи, длъжни сме да имаме такъв каф. ес. Трябва да го издирим, преди да се е изтърсил Касиди.

– Съжалявам много, капитане – съчувствено каза Бермън, – но аз с нищо не мога да ви помогна.

– Помислете пак – предложи Макноот. – В новия сектор има индикатор за посоката и разстоянието. Как го наричате помежду си?

– Инирчик – отвърна учуден Бермън.

– А това – продължи Макноот, като посочи предавателя на импулсите, – как го наричате?

– Пимпи.

– Детски прякорчета, а? Сега си напънете мозъка и си спомнете! Какво сте нарекли преди четири години каф. ес?

– Доколкото ми е известно – заяви Бермън, – предмет с такова название нямаме.

– А защо сме се подписали? – попита Макноот.

– Аз нищо не съм подписвал. Всички книжа сте подписвали вие.

– Докато вие и другите сте проверявали наличността. Преди четири години – трябва да е било в кухнята – аз съм прочел: „каф. ес, един брой“. И вие или Бланшар сте го посочили и казали: „Да“. Доверил съм се на вашите думи. Често ми се случва да се

доверявам на нашите специалисти. Аз съм опитен щурман и зная всички най-нови навигационни уреди, но не мога да знам и вашите работи. Затова съм принуден да се доверявам на хора, които знаят – или поне са длъжни да знаят – какво е каф. ес.

На Бермън нещо му хрумна.

– Когато оборудваха кораба, всичко бяха струпали в главния трюм, коридорите и кухнята. После трябваше да сортираме нещата и да ги подредим по местата им. Нали помните? Кой знае къде е сега този каф. ес и отде накъде ние с Бланшар сме длъжни да отговаряме за него.

– Ще видя какво ще кажат другите – съгласи се Макноот. – Грегори, Уорс, Сандърсън или някой друг, може да е у тях. Но където и да е, трябва да се намери. Или да се оформи липсата му като разход.

Той си отиде. Бермън направи гримаса, сложи си слушалките и пак се зае с апарата. След час Макноот дойде отново. Мрачен, като буреносен облак.

– Разбира се! – викна той ядосан. – Няма такава вещ на кораба. Никой не знае за нея. Няма дори и понятие какво е!

– Зачеркнете я и дайте рапорт, че се е загубила.

– Какво?! Малко ли други неприятности имаме? Много добре знаете, че за всяка

загуба и повреда трябва незабавно да се докладва. Ако кажа на Касиди, че каф. ес се е загубил в космичното пространство, той ще поиска да узнае кога, къде, как, а така също и защо не е било своевременно доложено. Ами ако тая вещ струва половин милион? Представяте ли си каква суматоха ще настъпи? Не мога да го отмина така.

– Тогава какво предлагате? – запита Бермън, без да подозира, че сам се навира в капана.

– Има само един изход, само един – каза Макноот. – Да изработите този каф. ес.

– Кой?... Аз... – Едва не се задави Бермън. Кожата на черепа му започна да се движи.

– Вие и никой друг. Убеден съм, че това ще да е някаква птица от вашия гълъбарник.

– Защо?

– Защото такива смешни названия са характерни за вашите финтифлюшки. Готов съм да се хвана на бас за месечната ти заплата, че каф. ес е някаква научна абракадабра. Може би е нещо късовълново или уред за сляп полет.

– Приемателя-предавател за сляп полет ние наричаме „Присик“ – съобщи Бермън.

– Ето виждате ли? – викна Макноот, сякаш това решаваше въпроса. – И така, вие ще изработите един каф. ес. Утре вечер в шест

часа трябва да е готов. Тогава ще го разгледам. Разбира се, той трябва да има внушителен и приятен вид и да действа убедително.

Бермън стана. Ръцете му висяха като камшици.

– Как мога да направя каф. ес – дрезгаво каза той, – като не знам какво е!

– Касиди също не знае – възрази Макноот, като погледна хитро старшия радист. – Той отговаря само за количеството, а изобщо много-много не разбира. Затова брой предметите, гледа ги, удостоверява, че съществуват, изслушва мненията за качеството на работата им и за степента на износването им. Трябва само да измислим внушителна абракадабра и да му кажем, че това е каф. ес.

– Ангели небесни! – прошепна развълнуван Бермън.

– Да не разчитаме на съмнителната помощ на библейски личности – смъмри го Макноот, – а да размърдаме мозъците си, дадени ни от бога. Вземайте поялника и до шест часа утре вечер да сте измайсторили образцов каф. ес. Това е заповед.

Той си тръгна доволен от намереното решение; Бермън мрачно загледа стената, после облиза устни.

* * *

Контраадмирал Вейн В. Касиди пристигна точно в указаното, време. Той беше нисък, дебел, с червено лице и очи като на умряла риба. Не вървеше, а важно маршируваше.

– Е, капитане, надявам се, у вас всичко е в пълен ред.

– Както винаги – незабавно го увери Макноот. – Аз следя за това.

Той говореше твърде уверено.

– Прекрасно! – одобри Касиди. – Ценя командирите, които разбират задълженията си. За съжаление трябва да кажа, че не винаги е така. – Той се спусна през главния люк и хладно огледа прясната боя. – Откъде искате да започнем: от носа или от кърмата?

– Списъкът е съставен от носа към кърмата. Може по този ред и да го проверим.

– Много добре – контраадмиралът, без да бърза, се запъти към носовата част на палубата, но по пътя се спря, погали Жълтурко и огледа каишката на шията му. – Виждам, че добре го гледате. Принася ли това животно някаква полза?

– Той спаси на Мардия пет живота, като излая предупреждаващо.

– Подробностите, предполагам, са записани в бордовия дневник?

– Да, господин адмирал. Дневникът е в щурманската рубка и можете да го прегледате.

– Ще го видя, като му дойде времето. – Контраадмиралът влезе в носовата кабина, седна, взе от ръцете на Макноот папката и започна делово: – К1. Лъчев компас, тип D, един брой.

– Ето го – посочи Макноот.

– Добре ли работи?

– Да, господин адмирал.

Продължиха проверката, стигнаха до рубката за вътрешна свързка, до помещението на сметачните машини, посетиха и много други помещения и се върнаха в кухнята. Бланшар, който се перчеше с току-що изгладения си бял костюм, недоверчиво огледа влезлия.

– В147. Електронна печка, един брой.

– Ето я – измърмори Бланшар, посочвайки пренебрежително печката.

– Доволен ли сте от работата й? – осведоми се Касиди, като го изгледа с рибешките си очи.

– Малка е – рече Бланшар. С изразителен жест той огледа цялата кухня. – Всичко е прекалено малко. Самото помещение е малко. Аз съм главен готвач, а цялата кухня е колкото килер.

– Това е военен кораб, а не увеселителен кораб за екскурзия! – прекъсна го Касиди. Той мрачно погледна във ведомостта. – В148. Хронометрично приспособление към

електронната печка, с шнур и щепсел. Един брой.

– Ето го – измърмори Бланшар, готов да изхвърли всичкия този „боклук“ през най-близкия илюминатор.

Проверявайки наличността по ведомостта, Касиди все повече се приближаваше до опасното място. Нервното напрежение у околните нарастваше. Най-после той стигна до критичната точка и обяви:

– В1098. Каф. ес, един брой.

– По дяволите! – възмути се Бланшар. Очите му мяхаха искри. – Казах вече и пак повтарям: никога не е имало...

– Каф. ес се намира в радиорубката, сър – побърза да се намеси Макноот.

– Така ли? – Касиди пак надзърна във ведомостта. – А защо е записан при кухненския инвентар?

– Когато монтираха оборудването на кораба, поставиха каф. ес в кухнята, сър. Това е един от ония портативни уреди, които ни разрешиха да поставим където ни е по-удобно.

– Хм, хм! Тогава трябваше да бъде пренесен във ведомостта на радиорубката. Защо не сте го направили?

– Чаках вашите указания, господин адмирал.

Рибешките очи изразиха удовлетворение.

– Да, правилно сте постъпили, капитане. Сам ще го пренеса. – Той зачеркна параграфа на лист девет и го пренесе на лист шестнадесет. Постави поредния шифър. – В1099. Каишка с надпис, кожена... Ах, да, видях я. Беше на кучето.

Контраадмиралът постави отметка. След час той влезе в радиорубката. Бермън стана, изпъна рамене, но ръцете и краката му неволно зашаваха. Ококорил очи, той умолително гледаше Макноот. Старшият радист приличаше на човек, в чиито панталон се е вмъкнал таралеж.

– В1098. Каф. ес, един брой – продължи Касиди с тон на човек, непонасящ глупости.

С отсечени движения, като малко повреден робот Бермън взе неголям сандък. Предната му част беше осяяна с циферблати, бутони и цветни лампички. Целият приличаше на машинка за изстискване на сокове, направена от прост радиолюбител. Бермън щракна един или два бутона. Лампичките светнаха и заблещукаха в разнообразни съчетания.

– Ето го – с мъка продума Бермън.

– Аха! – Касиди стана от стола и се приближи. – Не си спомням да съм виждал по-рано такъв уред. Но сега пускат толкова модели от един и същи уред. Добре ли работи?

– Да, сър.

– Това е едно от най-полезните приспособления на кораба – добави от себе си Макноот.

– А какво всъщност е предназначението му? – запита Касиди, като очакваше от Бермън небивали откровения.

Бермън пребледня. Макноот му дойде на помощ:

– Пълното обяснение би било много сложно и би имало твърде специален характер. Но ако изразим по-просто идеите на уреда, той ни дава възможност да намираме равновесието между противоположни гравитационни полета. Колебанията на светлинните източници сочат степента на неуравновесеността в дадения момент.

Узнал за тъй ценните свойства на уреда, Бермън нахално забеляза:

– Идеята е много дълбока – каза той. – Всичко е основано на постоянната на Ментов.

– Разбирам – отвърна Касиди, макар че нищо не бе разбрал. Той пак седна, отметна със знак каф. ес и продължи: – Т44. Автоматично разпределително табло с четиридесет линии за вътрешна свръзка. Един брой.

– Ето го, сър.

Касиди бегло погледна разпределителното табло и пак се задълбочи във ведомостта. Останалите се възползваха от малката пауза, за да изтрият потта от челата си.

Победата е спечелена!

Всичко мина великолепно!

Ха-ха!

Контраадмирал Касиди си замина доволен и наговори куп комплименти. След час целият екипаж хукна презглава към града. Макноот и Грегори, сменяйки се поред, се любуваха на неоновите светлини. През следващите пет денонощия цареше спокойствие и веселие.

На шестия ден Бермън донесе радиограма и я хвърли на бюрото, като очакваше реакцията на капитана. Старшият радист имаше блажения вид на човек, узнал, че скоро добродетелите му ще бъдат възнаградени.

ТЕРА, ЩАБ-КВАРТИРАТА. ДО „НЕУМОРИМИЯ“. ВРЪЩАЙТЕ СЕ ВЕДНАГА ЗА ОСНОВЕН РЕМОНТ И ПРЕОБОРУДВАНЕ. ЩЕ ПОЛУЧИТЕ УСЪВЪРШЕНСТВАНА СИЛОВА УСТАНОВКА. ФЕЛДМАН, КОМАНДВАЩ СИРИУСКАТА СЕКЦИЯ НА КОСМИЧНИЯ ФЛОТ.

– Назад към Тера – с възхищение каза Макноот. – Основен ремонт – значи не по-малко от месец отпуска. – Той погледна Бермън. – Предайте на всички дежурни офицери веднага да отидат в града и да наредят на хората да се върнат на борда. Щом узнаят каква е работата, незабавно ще дотичат.

– Слушам, капитане! – усмихвайки се, весело продума Бермън.

Всички продължаваха весело да се усмихват и през следващите две седмици, когато Сириуският космодрум остана далеч зад тях, а слънцето се превърна в мъждукащо петънце сред искрящата мъгла на звездното поле пред кораба. Още единадесет седмици път, и все пак струва си да потърпят. Назад към Тера. Ура!

Но когато една вечер Бермън изведнъж осъзна страшната истина, усмивките в капитанската каюта тозчас изчезнаха. Старшият радист влезе, като хапеше долната си устна, и почака, докато Макноот свърши със записванията в бордовия дневник.

Най-сетне Макноот отмести дневника, вдигна очи, намръщи се:

– Какво ви е? Коремът ли ви е свил?

– Не, капитане. Просто мисля.

– Нима това е толкова мъчително.

– Мисля – с погребален тон повтори Бермън. – Връщаме се за основен ремонт. Разбирате ли какво означава това? Ще напуснем кораба, а подир нас ще нахлуе цяла орда специалисти – Той трагично вперил очи в капитана. – Казах – специалисти!

– Разбира се, че специалисти – съгласи се Макноот. – Невежи хора не могат да ремонтират и регулират оборудването.

– Обикновен специалист едва ли ще отрегулира каф. ес. За това е нужен гений.

Макноот се отпусна на стола. Изражението на лицето му се промени толкова бързо, сякаш бе сменил маската.

– Сега я втасаме! – провикна се капитанът. – Аз пък съвсем бях забравил тая история! На Тера няма да успеем да заблудим тамошните тарикати с научни фокуси.

– Няма да успеем – потвърди Бермън. Той нищо повече не каза, но лицето му просто крещеше: „Вие ме накиснахте в това тресавище, сега вие ме измъквайте!“ Той чакаше, като гледаше потъналия в размишления Макноот, после напомни за себе си:

– Какво ще предложите, капитане?

Постепенно на лицето на Макноот засия доволна усмивка.

– Счупете тоя апарат и хвърлете парчетата в сметопровода.

– Това не решава въпроса – възрази Бермън. – Както и преди ще ни липсва един каф. ес.

– Нищо подобно! Ще доложя, че е загинал от неизбежните случайности в космоса. – Капитанът многозначително намигна. – Сега летим в безвъздушното пространство.

Взе бланка за радиограма и като погледна усмихвания се облекчено Бермън, започна да пише:

ТЕРА. ДО ЩАБ-КВАРТИРАТА. ОТ „НЕУМОРИМИЯ“. ПАРАГРАФ В1098 КАФ. ЕС, ЕДИН БРОЙ, СЕ РАЗПАДНА ПОД ДЕЙСТВИЕТО НА ГРАВИТАЦИОННОТО НАПРЕЖЕНИЕ ПРИ ПРЕМИНАВАНЕ ПРЕЗ ПОЛЕТО НА ДВОЙНАТА ЗВЕЗДА ХЕКТОР ГОЛЯМ-МАЛЪК. МАТЕРИАЛА ИЗПОЛЗВАХМЕ ЗА ГОРИВО. КОМАНДИР НА „НЕУМОРИМИЯ“ МАКНООТ.

Бермън отнесе бланката в своята кабина и изпрати радиограмата на Земята. Пак два дена се възцари покой и веселие. Но ето, Бермън със загрижено лице дотича отново в капитанската каюта.

– Обща тревога, капитане! – задъхвайки се, съобщи той и тикна радиограмата в ръката на капитана.

ТЕРА, ЩАБ-КВАРТИРАТА. ДА СЕ ПРЕДАДЕ ДО ВСИЧКИ СЕКТОРИ. БЪРЗО И ВАЖНО. ЗАНАПРЕД КОРАБИТЕ ДА НЕ НАПУСКАТ ЗЕМЯТА. НАМИРАЩИТЕ СЕ В ПОЛЕТ КОРАБИ ДА СЕ ОТПРАВЯТ КЪМ НАЙ-БЛИЗКИЯ КОСМОДРУМ И ДА ЧАКАТ ПО-НАТАТЪШНИ УКАЗАНИЯ. УЕЛИНГ, КОМАНДВАЩ АВАРИЙНАТА И СПАСИТЕЛНА СЛУЖБА, ТЕРА.

– Нещо се е случило – невъзмутимо забеляза Макноот.

Придружен от Бермън, той спокойно отиде в щурманската рубка. Разгледа картите, набра по вътрешната линия номера на Пайк и каза:

– Започнала е някаква паника. Полетите са забранени. Отправляме се към Закстедпорд. На три дена път. Незабавно променете курса: Щирборд, седемнадесет градуса, деклинация десет. – Той сложи слушалката и огорчено каза: – Пропадна ни чудесният месец на Тера. А Закстед не мога да понасям: воняща дупка. Хората страшно ще се разсърдят и не ги осъждам.

– Какво може да се е случило според вас?
– запитва Бермън. Беше разстроен и разтревожен.

– Един бог знае. Последния път обща тревога имаше преди седем години, когато наскоро пътя към Марс експлодира

„Звездход“. Докато траеше следствието, не пускаха нито един кораб да лети. – Той потърка брадичката си, помисли и продължи: – А преди това имаше тревога, когато на „Сарбакан“ полудя целият екипаж. Каквото и да се е случило този път, не се съмнявайте, че работата е сериозна. Тъй или иначе, скоро ще узнаем. Ще ни уведомят още преди да сме стигнали Закстед или веднага след това.

Уведомиха ги! Не бяха изминали и шест часа, когато Бермън се втурна в кабината. На лицето му бе изписан ужас.

– Сега пък какво ви се е случило? – попита Макноот, като го загледа втренчено.

– Каф. ес! – едва продума Бермън. Махна с ръка, сякаш отстраняваше невидима паяжина.

– Какво има?

– Всичко е заради печатната грешка във вашия екземпляр на ведомостта. Трябва да се чете кафяв пес.

Командирът само кокореше очи.

– Кафяв пес! – повтори след радиста Макноот и в устата му това прозвуча като ругатня.

– Погледнете само:

ТЕРА. ЩАБ-КВАРТИРАТА. ДО „НЕУМОРИМИЯ“. ВЪВ ВЕДОМОСТТА ВИ ПОД ШИФЪР В1098 Е ЗАПИСАНО КОРАБНОТО КУЧЕ ЖЪЛТУРКО. СЪОБЩЕТЕ

ПОДРОБНО ПРИ КАКВИ ОБСТОЯТЕЛСТВА
И КАК ЖИВОТНОТО СЕ Е РАЗПАДНАЛО
ПОД ДЕЙСТВИЕТО НА
ГРАВИТАЦИОННОТО НАПРЕЖЕНИЕ.
РАЗПИТАЙТЕ ЕКИПАЖА И СЪОБЩЕТЕ

КАКВИ СИМПТОМИ СЕ НАБЛЮДАВАТ У
ХОРАТА. БЪРЗО И ВАЖНО. УЕЛИНГ,
КОМАНДВАЩ АВАРИЙНАТА И
СПАСИТЕЛНА СЛУЖБА. ТЕРА

Неоспоримо доказателство

Научно-фантастичен разказ

Игор Можейко

Този разказ написах в България специално за читателите на списание „Космос“. Той не е строго научно-фантастичен. В него аз не съм се старал да осветля някои технически проблеми, нито да надзърна в бъдещето. Написан е по принципа „а какво би било, ако...“

Като писател фантаст мен винаги са ме интересували срещите с неочакваното, с необикновеното. Не мислете, че тези срещи стават в тържествена обстановка под звуците на оркестър. Необикновеното ни дебне зад всеки завой. Трябва да съумеем да го видим, да не го пропуснем.

В разказа си се обръщам към известната и нееднократно описана тема за летящите чинии, но съм се постарал да я разгледам по новому. И така „какво би било, ако...“

Днес много се спори има ли летящи чинии, или това е оптическа измама, игра на светлината върху облаците, плод на въображението на случайни наблюдатели, шега, мистификация...

Трудно ми е да споря. Това явление има вече доста много привърженици и противници.

От своя страна ще кажа само: една летяща чиния аз видях със собствените си очи. Бях се запътил към нея, смятах дори да вляза вътре, но просто нямаше време. Да-да, много бързах. Не се учудвайте. Така беше, аз пропуснах единствената възможност, но не по своя вина. Не вярвате ли? Тогава, няма как, ще трябва да ви разкажа всичко подред. И ще оставя на вас да решите дали да ми повярвате, или не. Най-вероятно е да не ми повярвате. Кой знае защо не е прието да се вярва на хора, видели летящи чинии, морски змейове, снежен човек или посетили Атлантида. Но аз запазих едно доказателство за истинността на разказа си. Ще ви го покажа накрая. И тогава нищо друго не ще ви остане освен да разтворите ръце и да кажете: „Да, този път всичко, което чухме, е чиста истина“.

... Попаднах в Боровец съвсем случайно. А щом е случайно, то е и неудачно. Въобще аз не можах да взема отпуската си през лятото,

а после, когато сезонът мина, реших да се откажа от почивката, но един мой приятел ме срещна на улицата и ми рече:

– Кирил, какво си посърнал така? Навярно си се преуморил, на себе си не приличаш.

Върнах се у дома, погледнах се в огледалото и реших, че все пак приличам на себе си. Но в този момент в стаята влезе сестра ми и каза:

– Толкова си отслабнал, че някой ден ще си загубиш панталона.

От изненада аз трепнах, а сестра ми добави:

– И нервите ти не са в ред.

Така попаднах в Боровец.

Беше през ноември, в София валеше дъжд, минувачите и автомобилите сновяха по жълтия паваж, облаците, нависнали над самите покриви, се промъкваха в тесните улици. Дъждът ме преследваше и в планината. Барабанеше с ноктите си по предното стъкло на автобуса и брулеше последните почервенели листа на дъбовете.

Елите на Боровец лениво ни махаха с мъхнатите си лапи и водните струи се стремяха упорито да попаднат във вратовете ни. Боровец беше пуст и тих. След някой и друг месец той пак ще се оживи, щом снегът покрие оголените склонове на планината. Тогава ще нахлуят скиорите и над покривите

на почивните станции и хотела ще се извие дим. А през ноември освен мен, десетината такива като мен случайни хора и скучаещите сервитьори в полупразния ресторант в Боровец нямаше никого.

Само не мислете, че нарочно се бавя, надявайки се, че ще ви омръзне да ме слушате, ще кажете „стига“ и ще си отидете, а аз ще се радвам: как ги измамих! Нищо подобно. Разправям така подробно за Боровец, защото и времето, и тишината имат съвсем пряко отношение към разказа ми. Сега ще разберете защо.

Трябва да призная, че в Боровец всичко ми харесваше, дори непрестанният дъжд, даже мъглата, която поглъщаше нощем и планината, и гората. След закуска тръгнах по пътя към Шумнатица или към почивната станция на писателите и хлъзгавата черна асфалтова лента изпълзяваше от бялата мъгла.

Опитвах се да отгатна какво ще видя след десетина крачки. Ей сега от мъглата ще протегне лапа голямата ела, а сега ще се появи плакатът с двете птици и под тях надписът на три езика, приканващ ни да пазим тези птици. Понякога встрани от пътя ще дрънне звънче. Значи в гората пасе кон.

След пет дена вече без опасения се гледах в огледалото и не се страхувах, че ще

си загубя панталона – сервитьорите, усмихвайки се, слагаха на масата ми двойно повече филии хляб, отколкото на другите. и точно тогава се случи това, на шестия или седмия ден.

Вървах бавно по пътя и вече бях стигнал до разклона, когато ме задмина един трабант. В него се бяха натикали десетина туристи. Чудни хора, помислих си аз. Какво ли се надяват да видят в такова време?

Трабантът зави надясно по пътя и след минута шумът на мотора заглъхна в ромона на дъжда.

Завих подир него. Мъглата малко по малко се разсейваше и вече се виждаше на тридесетина метра напред. Бях се замислил за нещо, когато неочаквано видях, преди още да чуя шума от мотора, че трабантът се връща. Едва успях да отскоча на банкета на пътя и автомобилът профуча край мен. Шофьорът, изглежда, просто не ме забеляза. Още не мога да забравя долепеното до предното стъкло побеляло като тебешир лице, квадратните от страх очи и посинелите, стискащи волана, пръсти.

Трабантът изчезна, след като гумите му изсвистяха на завоя, а аз излязох отново на пътя и се спрях.

Какво би могло да изплаши толкова туристите? Мечка? Но тя едва ли би могла да

отвори вратичката на колата. Разбойници? Но какви разбойници би могло да има в Боровец, още повече през ноември? Реших сам да видя. Даже ми стана интересно. Може пък да попадна на някакво приключение. Както виждате, толкова добре бях отпочинал, че нямах нищо против да изпитам съдбата.

Трябва да призная, че продължих да вървя вече доста по-бавно, като се оглеждах встрани. Но нищо необикновено не се случи. Наистина по едно време ми се стори, че чувам шум, но когато спрях и се ослушах, освен тропането на дъждовните капки по асфалта друго не чух.

И тогава видях пътен знак:

Знакът, жълт триъгълник, означаваше: „Внимание, пътят е в ремонт!“ Отначало ми се стори, че в него няма нищо необикновено: – работник с лопата – дори бях изминал няколко крачки по инерция. И изведнъж се сепнах – та вчера тук нямаше такъв знак. Аз имам много добра зрителна памет. Но не само това ме накара да се върна и разгледам по-внимателно знака. Нещо в самата фигура на работника ме бе смутило, но не можех да разбера какво точно.

Когато се върнах при знака, достатъчен беше един поглед, за да ми стане ясно. Някой шегаджия бе изобразил работника върху знака с четири крака и три прилежно

изрисувани очи на проточената, заострена нагоре глава.

Опитах се да разклатя стълба, на който бе закрепен знакът, но нищо не излезе. Стълбът беше забит дълбоко и здраво в земята и пръстта наоколо старателно отъпкана.

Отпред пак се зачу шум, сякаш се свлякоха камъни. Далечни гласове си подвикнаха нещо, забръмча автомобил. Ще повървя още малко, реших аз. Изглежда, наистина поправят пътя. А може пък и филм да снимат. Режисьорите обичат да снимат тук приключенски филми. Не е далеч от София, гората е живописна.

След петдесетина метра трябваше да спра. Бариера преграждаше пътя. На нея висеше друг знак. Червен кръг с жълт правоъгълник – „минаването забранено!“ Явно, тук трабантът се бе върнал.

Когато понечих да се провра под бариерата, откъм завоя се появи валяк. Веднага се досетих, че е валяк за асфалтиране на пътя, макар че такъв още не бях виждал. Беше много по-малък от обикновените, боядисан на зелени и черни ивици и на мястото на шофьора седеше същото онова странно същество, което бях видял на пътния знак. Съществото беше облечено в оранжев комбинезон, а на

главата му блещукаше прозрачен шлем с пипала-антени.

Моторът на валяка кихна и заглъхна. Съществото пъргаво скочи на земята и като заситни с четирите си крака, заобиколи валяка, отвори капака и се зае с ремонта. То не ме забеляза.

Стоях около минута съвсем изумен, после пак се проврях под бариерата и се приближих към валяка. Съществото стигаше до кръста ми. То човъркаше нещо в мотора и фалшиво тананикаше: „...по прашните пътечки на далечните планети...“ Антените на шлема му потрепваха и мърдаха като пипалца на пеперуда.

– Добър ден – казах аз, като също се наведох над мотора: – Да ви помогна ли? Аз също съм шофьор.

– Не, благодаря – отвърна съществото, без да вдига глава. – Сам ще се справя. Дреболия.

То или „той“ включи контакта и моторът веднага забръмча. Съществото затвори капака и тогава ме видя.

– Това пък какво е – запита то. – За вас не важи ли знакът? Нали е написано – пътят е затворен. А казвате, че сте шофьор.

– Но аз вървах пеш – възразих аз.

– Все едно. Преди малко мина автомобил, видяха ме и хайде обратно.

– Той така препускаше – засмях се аз. –
Навярно са се изплашили.

Съществото също се усмихна и ми
намигна със средното око.

– А защо поправяте пътя? – попитах аз. –
Вчера се разхождах тук. Пътят беше хубав.

– Беше, беше – въздъхна съществото. –
Довечера пак ще е хубав. Такъв скандал
стана, не можете да си представите.

– Какво се е случило?

Съществото сръчно обърна валяка и като
ми махна ръка, потегли към завоя.

Тръгнах подир валяка. Асфалтът беше
още топъл и мек. Дъждовните капки не се
задържаха върху него, търкаляха се към
банкета. Съществото явно не беше жител на
Земята. Никъде не съм чел на Земята да
живеят джуджета с три очи. Още по-малко
пък в България. Навярно е пришълец от
друга планета. Само едно ми беше
непонятно, защо поправя пътя. И освен това
си помислих, че добре съм си починал. Във
всеки случай нервите ми излязоха по-здрави
от нервите на оня турист в трабанта.

След завоя пред мен се разкри малко
странна картина. На разстояние няколко
метра пътят беше напълно разрушен. И
веднага ми стана ясно от какво е бил
разрушен. Голям около тридесет метра в
диаметър диск от матов метал го бе

повредил при кацането. Единият край на
диска беше смачкан и издраскан.

Около диска и по пътя работеха много
пришълци и техните работи. Те пренасяха
камъни, приготвяха асфалт, трошаха чакъл и
при това вдигаха учудващо малко шум...

– Е, ясно ли ви е сега? – запита ме моят
познат пришълец.

– Неудачно кацане?

– Безобразно кацане. Наказаха щурмана с
две строги предупреждения.

– Брей – поклатих глава аз. – Защо
толкова строго?

– Но поставете се на наше място – не се
съгласи с мен пришълецът. – Прелитате над
чужда планета. Дали са ви най-строго
указание да не влизате в контакт с
населението и да не пречите на развитието
на цивилизацията на туземците. Избирате
тихо място, за да съберете образци на
флората... и бух! Останалото ви е известно.

Събеседникът ми заплашително насочи
антените си към поседналия наблизко робот,
зачу се трясък, от крайчетата на антените
изкочиха светкавици, роботът бързо стана,
метна на гърба си камък и забърза към
другите работи.

– Мързеливец – каза пришълецът. – При
нас роботите се самопроизвеждат и много
взеха да си въобразяват. Докъде бях

стигнал? А, да. Ще стане галактичен скандал. Какво ли ще си кажат нашите, като узнаят, че сме разрушили път в България? А как ли ще ни се смеят ненавистните акарили от планетата Цук? Какво ли ще измякуват тумсите? Какви ли вицове ще започнат да се разправят за нас в съзвездието ловджийски Кучета! Между другото, ако почнат да ви разпитват за нас – никому нито дума. Особено нито дума на акарилите и тумсите. Нали?

Съгласих се, но забравих да го попитам как да различа акарилите от тумсите. Надявам се, че сред вас няма акарили? Не бих искал да изложа пришълците. Те така се стараеха, като поправяха пътя.

При моя познат дойде друг пришълец. Беше малко по-нисък и облечен в черен комбинезон с ципове. А на четирите си крака носеше разноцветни обувки. Той учтиво ме поздрави и заговори със своя другар. Размахваха оживено антени, провикваха се високо и във възбудата си преминаваха на ултразвуци. После двамата се обърнаха към мен:

– Самата съдба ни изпрати разумен и спокоен туземец – каза пришълецът в оранжевия комбинезон. – Самата съдба. Бихте ли изпълнили една наша молба?

– Разбира се – казах аз. Пришълците ми бяха станали симпатични.

– Оказа се, че в чинията нямаме бяла боя. Бяла блажна боя, за да боядисаме стълбовете по пътя и не можем да я синтезираме, а трябва още днес да заличим всички следи. В градчето не можем да се покажем.

Вторият пришълец кимаше с глава.

– Ей сегичка – казах аз. – след двадесет минути ще ви донеса. А четка имате ли?

– Четка вече направихме. Ще ви бъдем много благодарни. Галактиката няма да забрави скромната ви услуга.

– Не си струва... Такава дреболия – казах аз.

– Ако ви трябват пари, ние имаме истински левове, направени в мъглявината Андромеда.

– Пари имам.

– Но никому нито дума.

– Ще бъда като гроб – отвърнах аз и забързах към Боровец.

Как намерих бяла боя, как измолих половин кутия от бояджиите, които боядисваха вила номер четири на профсъюзите – не е интересно. Трябва само да кажа, че докато намерях боя, изминаха не двадесет минути, а доста време. Когато

излязох отново на същия път, бе минало около час.

Почти тичах и все си повтарях списъка на въпросите, които трябваше да задам на пришълците. Въпрос първи: „От коя планета идвате?“. Въпрос четвърти: „Какво ще предприемете, ако на Земята избухне ядрена война?“. Въпрос дванадесети...

Знакът с пришълеца го нямаше.

На мястото, където току-що бе стоял знакът, се виждаше правоъгълник от мокра рохкава пръст. Това ме разтревожи. Значи, те привършват работата си и аз ги задържам с моята пипкавост. Ускорих крачка.

Барьерата също бе изчезнала. Обзет от тежко предчувствие, стигнах до завоя. и спрях слисан.

Пред мен се извиваше същият гладък асфалтов път и никъде не се виждаше следа от пришълците и тяхната чиния. От разочарование за малко не изпуснах кутията с боята. Така да ме изиграят! А аз не успях нищо да ги попитам! Наистина ли не са оставили никакви следи?

И тогава погледът ми попадна на ограничителните стълбове край пътя. Единадесет стълба не бяха боядисани. При крайния стълб на мокрия асфалт лежеше широка плоска четка.

Тя е за мен, разбрах аз, и им простих. Те така са бързали някой да не ги забележи. Но на мен все пак имаха доверие.

Два часа боядисвах проклетите стълбове, а през почивките обикалях наоколо и търсех поне някаква, дори най-малка следа, оставена от чинията. И, разбира се. нищо не намерих. Та те бяха същества от една древна и доста развита цивилизация, с голям опит.

В хотела дълго чистих с бензин петната от боя по шлифера си, но нищо не излезе и трябваше после да го хвърля. Това е всичко.

А? Питате за доказателствата, които обещах да ви представя? Моля. Един момент, да отида до кухнята.

... Ето. Това е кутията от боята, за която тичах до Боровец. В нея има още следи от боя. Ето и четката, която оставиха пришълците. Тя също е изцапана с боя. Какво казвате? Фабричната марка на четката ли? Промкомбинат „Глиган“ – София. А вие какво очаквахте? Че ще оставят на пътя четка с марка „Алдебаранска фабрика за четки“. Нали ви казах: това бяха представители на много древна и много развита цивилизация.

Магазин за играчки

Научно-фантастичен разказ

Хари Харисън

Тъй като в тълпата почти нямаше възрастни, а ръстът на полковник Биф Хаутън надминаваше шест фута, той ясно виждаше всяка подробност на демонстрираната играчка. Децата – и повечето от родителите – гледаха към щанда с широко отворени уста. И само Биф Хаутън, човек твърде компетентен, не изпитваше благоговеен възторг. Останал бе в магазина само, за да узнае как е направена играчката и какво я кара да лети.

– Всичко подробно е обяснено в инструкцията – каза продавачът, като вдигна високо пъстра брошура, разтворена на четирицветна диаграма. – Всички знаете, че магнитът може да привлича различни предмети и уверен съм, на вас също така ви е известно, че самата Земя е огромен – преогромен магнит – именно затова стрелката на компаса винаги сочи север. И така... Чудният атомен космичен вълнолет се плъзга по тези космични вълни. Магнитните вълни на Земята за нас са съвършено невидими, но те пронизват всичко, дори и самите нас. Чудният атомен вълнолет плува

по тези вълни, както корабът плува по вълните на океана. А сега гледайте ...

Очите на присъстващите бяха вперени в продавача, когато той постави върху щанда ярко боядисан модел ракетен кораб и се отдръпна крачка назад. Моделът беше направен от шанцован метал и изглеждаше толкова голям да лети, колкото една консервена кутия, на която доста напомняше по външен вид. По разноцветната повърхност на модела нямаше нито перка, нито ракетно сопло. Той се опираше на три гумени колела и от задната част на ракетата излизаше двойна изолирана жица. Тази бяла жица минаваше през цялата черна повърхност на щанда и завършваше в малкия пулт за управление, който продавачът държеше в ръка. На контролното табло на пулта имаше само сигнална лампичка, регулатор за напрежението и копче за включване.

– Натискам копчето и токът протича към вълновия приемател – каза продавачът.

Зачу се леко щракане и сигналната лампичка започна равномерно да мига:

светне – угасне, светне – угасне. После продавачът бавно завъртя регулатора за напрежението.

– С вълновия генератор трябва да си служим много предпазливо, понеже в случая имаме работа с космични сили...

Дружно „Ах!“ се изтръгна от зрителите, когато космичният вълнолет почна да вибрира, а после бавно се издигна във въздуха. Продавачът се отдръпна навътре в магазина и играчката започна да се издига все по-нагоре и нагоре, като леко се поклащаше върху невидимите вълни на магнитните сили, които я поддържаха. После напрежението намаля и моделът бавно се спусна върху щанда.

– Само седемнадесет долара и деветдесет и пет цента! – обяви младият човек и постави етикет с големи цифри върху щанда. – Само 17,95 за целия комплект. Атомно чудо, включително и пултът за управление на вълнолета, батерията и брошурата с инструкцията и описанието...

Щом етикетът с цената се появи върху щанда, зрителите веднага почнаха да се разотиват и децата, блъскайки се, се втурнаха към действащите модели на електровлаковете. Последните думи на продавача бяха заглушени от разговорите на разотиващите се зрители и той потъна в

мрачно мълчание. Остави пулта за управление на рафта, прозя се и седна на края на щанда. Само полковник Хаутън бе останал край щанда.

– Не бихте ли могли да ми обясните как действува това нещо? – запита полковникът, като се наведе напред.

Продавачът засия и взе една от играчките.

– Ето, погледнете тук, сър... – той свали горната част на модела. – Нали виждате, във всеки край има разположени космични вълнови намотки. – Той посочи с молив пластмасови оси с необикновена форма, с диаметър около дюйм, на които бяха навити как да е няколко намотки от медна жица. Освен тези оси с намотките вътре в модела нямаше нищо друго. Намотките бяха съединени помежду си, жиците водеха към пулта за управление и изчезваха в дъното му.

Биф Хаутън иронично погледна модела и премести погледа си върху лицето на продавача, който явно не обръщаше никакво внимание на този признак на недоверие.

– Вътре в пулта за управление има батерия – продължи младият човек, като свали капака на пулта и посочи обикновена батерия от джобно фенерче. – Токът от батерията минава през включващото

устройство, през сигналната лампичка и отива във вълновия генератор.

– Искате да кажете – прекъсна го Биф, – че токът от тази нищожна батерийка минава през този обикновен реостат и попада в тези безсмислени намотки вътре в модела и че това не може да даде абсолютно никакъв ефект. А сега ми кажете честно какво кара модела да се издига във въздуха? Щом ще плащам осемнадесет долара за тая тенекия, искам да знам поне какво купувам.

Продавачът се изчерви.

– Извинете, сър – промърмори той, заеквайки от смущение. – Аз съвсем не се опитвах да скрия нещо от вас, сър. Както и всяка вълшебна играчка, вълнолетът си има тайна и тази тайна не може да ви бъде открита, докато не го купите. – Той се наведе със заговорнически вид. – Но аз ще ви открия една друга тайна. Цената на модела е прекалено висока и никой не го купува. Директорът каза, че ако има желаещи, моделът може да се продаде и за три долара. Ако искате да имате модела на тази цена...

– Съгласен съм, мойто момче! – не го остави да довърши полковника и хвърли върху щанда три банкноти по един долар. – Такава цена съм готов да платя за играчката, както и да действа тя. Момчетата в

лабораторията ще останат във възторг от нея – добави той, като почука по гърдите крилатата ракета. – Е, а сега – как все пак лети?

Продавачът с тайнствен вид се огледа наоколо, приближи се до полковника и прошепна:

– Канапче! Или по-точно черен конец. Той минава от носа на кораба през малката макара на тавана и обратно към ръката ми – завързан е ей за този пръстен, нали виждате? Когато отстъпвам, ракетата се вдига. Това е всичко.

– Всички хубави илюзионни трикове са много прости – измърмори полковникът, като проследи с поглед конца, – особено когато вниманието на зрителите се отвлича с разни уловки.

– Ако нямате под ръка черна маса, можете да използвате черна покривка – забележа младият човек. – Освен това този фокус става още по-добре на фона на отвора на врата, ако само, разбира се, в задната стая е изгасена светлината.

– Завий я момче. Не съм вчерашен.

Биф Хаутън демонстрира покупката си следващия четвъртък, когато се събраха да играят покер.

Всичките му гости бяха специалисти по ракетната техника и смехът не стихваше нито

за минута, докато той им четеше инструкцията.

– Ей, Биф, я дай да прерисувам края. – Кой знае, може пък използвам тия магнитни вълни в моята нова птичка.

– Тези батерийки са по-евтини и от водата. Ето ти източникът на енергията на бъдещето.

Само Теди Кейпър подозря нещо нередно, когато започна полетът на ракетата. Той сам беше фокусник-любител и веднага отгатна трика. Но си мълчеше от чувство за професионална солидарност и само иронично се усмихваше, когато присъстващите млъкнаха едни след друг. Полковникът умееше да показва фокуси и превъзходно управляваше полета. Той почти успя да убеди зрителите в действителното съществуване на космичния вълнолет още преди края на демонстрацията. Когато моделът кацна и той запали електричеството, зрителите се скупчиха около масата.

– Край! – извика един от инженерите с явно чувство на облекчение и всички се разсмяха.

– Жалко! – каза главният физик. Надявах се, че известно количество космични вълни ще помогне и на нашия проект. Дайте сега аз да опитам!

– Най-напред Теди Кейпър! – каза Биф. – Той разбра каква е работата, още когато вие следяхте сигналната лампичка, но не се издаде.

Кейпър си сложи пръстена с черния конец и почна бавно да се отдръпва назад.

– Отначало трябва да се включи тока – напомни Биф.

– Знам – усмихна се Кейпър. – Но това влиза в илюзионния трик, всички тия уловки и хитрости. Най-напред ще опитам да направя фокуса просто така, да видя как трябва да се вдига и спуска модела, а после ще го направя с всичките му атрибути.

Той почна да движи ръката си назад с леко и сърчно професионално движение почти незабележимо за околните. Моделът се издигна на няколко дюйма от масата, после падна.

– Крайът се скъса – каза Кейпър.

– Навярно си го дръпнал, вместо да го теглиш плавно – каза Биф, завързвайки скъсаните краища на края. – Ето виж, ще ти покажа как се прави.

Но когато Биф опита да повдигне модела, краищата пак не издържа, което предизвика нова вълна от смях и накара полковника да се изчерви. Някой спомена, че са се събрали да играят покер.

Това беше единственото напомняне през тая вечер, защото много скоро те откриха, че конецът издържа модела само когато токът е включен и двата и половина волта минават през жалките намотки. При изключен ток моделът беше твърде тежък и конецът постоянно се късаше.

* * *

– Все пак мисля, че това е налудничава идея – каза младият човек. – През тази седмица капнахме от умора да демонстрираме играчката на всяко момче в радиус от хиляда мили. Освен това, да ги продаваме по три долара парчето, когато изработването на всеки модел струва най-малко сто...

– Но нали все пак успя да продадеш десетина модела на хора, които представляват интерес за нас? – запита възрастният мъж.

– Вярно. Успях да продам на няколко офицери от военно-въздушните сили и на един полковник от ракетните войски. После пробутах модела и на един чиновник от Бюрото за Стандарти. За щастие, той не ме позна. После на двама професори от университета, които вие ми посочихте.

– Тъй че сега този проблем се намира в техните ръце, а не в нашите. На нас вече

нищо друго не ни остава, освен да седим и да чакаме резултатите.

– Какви резултати? Когато чукахме по вратите на научните институти и настоявахме да демонстрираме ефекта, учените не проявиха никакъв интерес. Патентовахме тези намотки и можем да докажем на когото и да било, че когато през намотките минава ток, теглото на предмета близо до тези намотки се намалява...

– Но само с някаква незначителна част. И ние не знаем кое всъщност го предизвиква. Никой не проявява и най-малък интерес към този проблем – нали става дума за незначително намаляване на теглото на този примитивен модел, явно недостатъчно, за да издигне във въздуха генератора на тока. Всички тия учени, задълбочени в грандиозни проблеми, пет пари не дават за откритието на някакъв си побъркан изобретател, съумял да открие мъничка грешка в закона на Нютон.

– Мислите ли, че най-сетне ще се заемат с това? – запита младият човек, като кършеше нервно пръсти.

– Разбира се, че ще се заемат. Нали избрахме конец с такава здравина, че да се къса всеки път, когато се опитат да вдигнат цялата тежест на модела. Но той издържа модела при онова малко намаляване на теглото, което се поражда от действието на

намотките. Това ще ги озадачи. Никой не ги кара да се занимават с този проблем или да го решават. Но самото съществуване на такава несъответствие ще измъчва постоянно учените, защото те знаят, че този ефект противоречи на всички закони и просто не може да съществува. Те веднага ще разберат, че нашата магнитна теория е от край до край глупост. А може и да не е глупост? Ние не знаем. Но те постоянно ще мислят за това, ще си блъскат главите. Някои ще почнат да правят експерименти – най-обикновено увлечение, нищо повече – за да намерят обяснението. И виж, че някой от тях открил коя е причината за действието на тези

намотки, а може би ще успее да ги усъвършенствува.

– А патентите са в наши ръце.

– Така е. Те ще се заемат с изследвания, които ще ги накарат да забравят проблемите за реактивното движение с чудовищното изразходване на енергия и ще им открият перспективи за истински космични полети.

– И тогава ние ще станем богати, щом работата стигне до промишлено производство – каза младежът с цинична усмивка.

– Всички ще забогатеем, синко – потупа го по рамото възрастният мъж. – Повярвай, след десет години ти не ще познаеш този стар свят.

Да се спънеш на Луната...

Прогностична фантастика

Разбира се, за сроковете може да се спори. Това естествено няма да стане утре. Но ще стане: на Луната ще кацне кораб с екипаж. И хората ще се поселят на Луната.

Как ще се отразят лунните условия на живота на човека, какво ново ще внесат те в земните ни привички? Няма защо да гадаем. Нека си представим, че на Земята са се породили същите физически условия, каквито съществуват на Луната, и ние за известно време живеем така, както ще живеят някога хората на Луната. Ето, събуждаме се сутрин, очаква ни обикновен делничен ден и...

Само да се уговорим: за да свикнем по-лесно с необикновеното, да си изясним по-добре неочакваните явления, които дебнат човека на Луната, и възникващите проблеми, „ще въвеждаме“ лунните условия постепенно. Няма значение, че физически това е невъзможно: ние ще проведем един мислен опит, ще проверим годни ли сме за космичното бъдеще.

И така, първото условие: от днес радиусът на нашата планета е станал четири пъти по-малък. Всичко друго засега ще остане непроменено.

Къде изчезна планината?

Привечер пристигнахме с моя приятел – млад астроном – в планината, за да прекараме отпуската си в почивния дом, разположен всред малка равнина, заобиколена от всички страни с живописни скали и планински върхове.

На сутринта при първите слънчеви лъчи аз дръпнах завесите, за да видя как изглежда планината рано сутрин.

Планината я нямаше. От изумление потърках очи. За една нощ видът на местността се бе променил до неузнаваемост. Пред мен чак до самия хоризонт се простираше доста гладка равнина, обрасла тук-там с ниски храсти.

– Къде е планината? – завиках аз.

– Трябва да свикваш – чух спокойния глас на приятеля си. – Нима забрави, че днес радиусът на Земята е четири пъти по-малък и ние виждаме хоризонта такъв, какъвто е на Луната?

– Да, но планината... – прошепнах аз и изведнъж всичко разбрах.

Колкото е по-малко кълбото, толкова е по-голяма извивката на повърхността му. А колкото е по-голяма извивката, толкова по-близо е хоризонтът... Планината просто се бе скрила зад новата линия на хоризонта.

– Все пак... – промърморих аз – как ще се ориентираме при такъв ограничен обзор? Нали сега непосредственото наблюдение на местността може да ни даде лъжлива представа за истинския ѝ общ характер? Ето, аз виждам сега безкрайна равнина, а в действителност това е сравнително малка равнина сред планината.

– Това е нищо. Колко има още да се чудиш – многозначително обеща астрономът.

Учим се да ходим

Облякохме се набързо и решихме да излезем да се поразходим. Нямахме търпение по-скоро да разберем какви други промени са настъпили в околния свят.

С новите условия се запознахме буквално още при първата крачка. Тази крачка аз направих, като се отблъснах с привичното усилие. За миг, както и очаквах, двата ми крака се отделиха от земята и почувствавах, че летя над повърхността. И веднага след това плавно, без да усетя почти никакъв удар, стъпих на издадения напред крак. След

първата крачка някак от само себе си последва втора, трета... Това много напомняше на ходене по опъната пружинираща мрежа.

Засега събитията се развиваха точно според представите ми за ходене по Луната, получени от статиите и научнофантастичните разкази.

Така се увлякох, че неусетно почнах с всяка нова крачка да се отблъсквам все по-силно и по-силно. От това дължината на крачките – скокове все повече се увеличаваше. Но не успях да се порадвам, тъй като закачих за нещо крака си и се плъснах с цялата си дължина на пътечката. За щастие падането беше доста плавно и аз почти не се ударих.

Неволно погледнах пътечката: в какво се бях спънал? Виновна беше една съвсем малка, едва забележима грапавина на почвата. Това много ме учуди. Преди, в нормална обстановка, никога не бих се спънал в такава незначителна грапавина.

Тръгнах по-внимателно, но буквално след две крачки пак паднах. По дяволите, какво е това? Станах и вече съвсем не така бодро, както преди половин минута, тръгнах по пътеката, като от време на време се спъвах в камъчета, издатини и корени. Падах, упорито ставах и продължавах да вървя.

Придвижването в новите условия се оказва доста трудно. От първоначалното ми повишено настроение не остана и следа.

Неволно си припомних детските години, когато, едва научил се да тичам, препусках самоотвержено напред и назад по съседния булевард, като току се спъвах, тупвах на земята и разкървавах колената си. „Трябва да гледаш в краката си“ – поучаваха ме големите. След време усвоих тази спасителна истина и постепенно почнах да се чувствам по-устойчив. Падах само зиме при поледица, а сега, както изглежда, ще трябва отново да се уча да ходя! Изправих се унило, решил занаяпред да се движа много предпазливо. Преди да направя следващата крачка, внимателно огледах почвата под краката си. Тя беше съвсем гладка – явно нищо не ме заплашваше.

Тогава прекрачих и... пак паднах. Какво става? Повдигнах се на колене, Заразглеждах пътеката и веднага открих един стърчащ камък. Но нали преди секунда го нямаше... тук?... И тогава нещо сякаш ме озари: правилото „гледай в краката си“ важеше на нормалната Земя, когато крачката ми не беше повече от метър. Но в новите условия беше съвсем безполезно. Сега всяка крачка ме пренасяше изведнъж на три-четири метра. Значи, трябва да гледам не

надолу, както съм свикнал машинално да правя, а напред – там, където ще стъпи кракът ми. Но старият навик при изменената сила на тежестта само ми пречеше. Трябваше отново да се уча да ходя...

Междувременно приятелят ми най-сетне ме настигна. Макар че бе вървял доста по-предпазливо от мен, костюмът му също беше порядъчно изпратен. Нататък тръгнахме заедно, като се придържахме един друг. Така стигнахме до мостчето над потока. Вече се канех да стъпя на дъсченото мостче, когато спътникът ми изведнъж ме спря:

– А не можем ли направо?

Всъщност, щом ще правим експерименти, да опитаме! Определих на око разстоянието, което трябваше да прескочим: около осем девет метра, не по-малко! Надвих страха си, като си спомних колко смело скачаха през пукнатините всички герои от литературните произведения за Луната. Засилих се решително и подскочих.

В първия момент ми се стори, че политам стремително нагоре, земята рязко се отдалечи, а потокът веднага се оказа някъде далеч назад. Но в следващия миг усетих, че губя равновесие. После приятелят ми, който наблюдаваше моя полет отдолу, ми разказа, че съм изпълнил няколко сложни фигури на висш пилотаж. Аз самият бях загубил

всякаква ориентировка. Земята се появяваше ту горе, ту долу, ту встрани... Изплашен, размахвах ръце, като се опитвах да възстановя вертикалното си положение. Безуспешно! Летях и се въртях като хвърлен камък.

За щастие кацнах доста удачно, на ръцете и краката си, но все пак сътресението беше твърде чувствително. Добре поне, че отсрещният бряг на потока излезе равен и мек... Ами ако беше обсипан с остри камъни?

Това, което преживях, съвсем не приличаше на възторженото описание на лунните скокове в популярните книжки. Нищо чудно: доскоро проблемът за придвижването на човека в лунни условия не изглеждаше актуален, нямаше причини да се разглежда в цялата му сложност. А че е сложен, аз вече бях разбрал. Трябваше да се уча даже да ходя, както човек се учи да плува! Като че ли се бях озовал в съвсем друга среда. И така беше в същност: бяхме попаднали в друга среда – среда с намалена сила на тежестта.

Върнахме се в дома капнали от умора, телата ни боляха от ударите... На другия ден преди разсъмване влязоха в сила новите условия: въртенето на планетата около оста ѝ рязко се забави. Сега едно пълно завъртане траеше не 24 часа, а

приблизително 29 предишни денонощия. Атмосферата на Земята изчезна.

Предметите промениха нрава си

Пак станахме рано, за да не пропуснем изгряването на слънцето. Нали това явление вече ставаше доста рядко. До следващия изгрев трябваше да чакаме почти цял земен месец.

Облякохме скафандрите. Поради липсата на въздух излизането на улицата и влизането в къщи представляваше сега доста сложна операция. Там, където преди се намираше вратата, сега бе съоръжена специална шлюзова камера...

Ходенето в скафандри беше до известна степен по-леко. Еластичният комбинезон не пречеше на движенията, а тежките подметки ни правеха по-устойчиви и ограничаваха дължината на крачките. Но всичко вървеше добре, докато ходехме по пътеката. Щом стъпихме върху гладката гранитна скала... Опитвах да прекрача – и не можах. Обувките ми бяха залепнали за скалата.

– Помогни ми! – викнах на приятеля си.

– Но аз също съм залепнал... Аха, всичко е наред, трябва само да дръпнеш по-силно крака си. Във вакуума силите на

молекулярното сцепление действуват много активно.

Как да е, стигнахме до оградата. Пак нещо непредвидено: вратичката за нищо на света не искаше да се отвори, колкото и да я блъсках.

– Остави я – посъветва ме приятелят ми, като огледа внимателно вратичката. – Металът в пантите се е „заварил“.

– Не ми е много ясно... – промърморих аз.

– Не само на теб. На този ефект обърнаха внимание едва преди няколко години. Енергетичните сили на сцеплението, обединяващи в едно единно цяло атомите и молекулите на всяко твърдо тяло, действуват – на нищожно разстояние – и над повърхността на твърдите тела. Затова повърхността на металите веднага се покрива с извънредно тънък газов слой, който именно не позволява да се слепват повърхностите на две твърди тела. Но сега няма въздух...

– Значи, сега сцепленията в машините ще се „заваряват“ и ще трябва всички механизми да се бракуват?

– Да, над този проблем доскоро още никой не се беше замислял. Какво да се направи, та обикновените земни машини да работят нормално в лунните условия? Не знам, аз не съм специалист, но че в инженерната наука

ще се появи нов раздел, някаква „теория за сигурността на механизмите в лунни условия“, в това не се съмнявам.

Прескочихме оградата и почнахме да се изкачваме към планината. Наближаваше изгревът на Слънцето. Над хоризонта се бяха появили ярки бисерносиви лъчи, излизащи някъде от една точка.

– Слънчевата корона! – възторжено извикахме ние.

Изминаха около десетина минути и изведнъж върховете на планинските хребети запламтяха като пламъчета на свещи, само че много по-силно. Но наоколо все още беше нощ. Нямаше го бавния процес на развиделяване. Денят настъпи мигновено, щом се показа крайчето на слънчевия диск. Околният пейзаж сякаш се разпадна на две части: ослепителни участъци, осветени от слънцето, се редуваха с непроницаемо черни сенки на скали, хълмове, даже на малки грапавини. Един до друг наблюдавахме зноен ден и непрогледна нощ. И над всичко това черно небе, обсипано със звезден прах.

Как намерихме пътя

На връщане се заблудихме. Щеше да бъде дори странно, ако не се бяхме заблудили. Близкият хоризонт ограничаваше

видимостта; необикновената игра на светлосенки променяше до неузнаваемост вида на местността.

Скоро разбрахме, че не ще успеем да се ориентираме и седнахме да обсъдим положението.

– Май че имах компас – спомних си аз.

– Безполезно – поклати глава приятелят ми. – На Земята. . . тоест на Луната няма магнитно поле.

– Ще се свържем с дома по късовълновия радиопредавател – казах аз. – Много просто.

– Да, ако виждахме дома.

– Тоест?

– Няма атмосфера, а, значи, няма го и слоя заредени частици – йоносферата, която на Земята отразява като огледало късите радиовълни зад хоризонта. Нашите предаватели сега действуват само в пределите на видимостта.

– Но поне по звездите нищо не ни пречи да се ориентираме. Къде е Полярната звезда?

– Не я търси там. Впрочем безсмислено е да я търсиш. Щом Земята сега се движи като Луната, то оста на въртенето ѝ сочи друга област на небето – района на съзвездието Дракон. Бих могъл да го намеря, но все едно, съзвездието едва ли ще ни помогне.

– Излиза, че няма по какво да се ориентираме, така ли? – с понижен глас запитах аз.

– Забеляза ли откъде изгря слънцето?

– Не. Защо?

– Жалко, сега наистина няма по какво да се ориентираме. Аз също не запомних.

– А ако бяхме запомнили?

– Щяхме да се ориентираме по Слънцето.

– Но нали то се движи по небето толкова бързо... – започнах аз и млъкнах.

На предишната Земя Слънцето се движеше бързо! Сега, за да стигне зенита, му бяха нужни седем и половина денонощия. Какъв пропуск, да не забележим откъде изгрява. Едва сега осъзнах колко е отчаяно положението ни. Можехме да скитаме колкото щем, без да намерим дома. А кислородът в скафандрите беше на свършване.

– Ама че глупаво положение! – не се съдържах аз. – Поне да имахме пистолет, биха чули изстрела.

– В безвъздушна среда?!

– Ах, да, вярно. Чакай! Чел ли си Майн Рид?

– Майн Рид? Какво общо има с това Майн Рид? Според мен той е писал само за Земята.

– А помниш ли как постъпваха заблудилите се индианци? Вземаха камък, по-голям, и удряха с него по земята.

– Това е идея! – викна астрономът. – Ще опитаме.

Вдигнахме голям камък (той тежеше сега не повече от обикновено паве) и заудряхме по скалата, като редувахме последователно сигналите. После коленичихме и допряхме шлемовете на скафандрите си до почвата. Притаихме дъх, налягахме слух. Но всичко беше тихо...

И изведнъж... Не, това не бяха звуци в обикновения смисъл на думата. Долових леко вибриране на почвата. То явно се повтаряше.

Беше ни чула спасителната група, която ни търсеше.

Вечерни размишления

– Не е ли достатъчно като начало? – казах аз, когато се върнахме в дома и си починахме. – За несвикналия човек много е трудно в този лунен свят.

– Ами ако трябваше да се пазим от метеорите? – продължи мисълта ми моят приятел. – Ние не изпитахме истинска жегата, нито студ, не трябваше да мислим как да

добиваме въздух, пода, храна. Добре поне, че ходехме пеш...

– Какво искаш да кажеш?

– Представяш ли си обикновеният земен автомобил как би подскочал при най-малката вдлъбнатинка на шосето при тези условия? Впрочем обикновеният автомобил въобще не би могъл да се движи на Луната – как ще работи двигател с вътрешно горене, когато няма въздух?

Замислих се. Всичките ни приключения – скоковете, паданията, отчаяните скитания без ориентир, които ни създадоха толкова неприятности, сега ми изглеждаха само като подготвителен клас в Академията на лунния живот. Откъде ще вземе човек в безвъздушна среда въздух, за да живее? А вода? Ами енергия – когато няма реки, няма въглища, нефт? Как ще се защитава от жегата и студа, когато разликата в температурите достига почти 300 градуса? Какво ще прави, когато целият му земен опит не струва пукната пара?

Всичко това го казах гласно. Приятелят ми поклати глава.

– Такъв проблем – каза той – никога досега не се е поставял пред човечеството, толкова е сложен и грандиозен. И все пак ние ще се поселим на Луната, даже отсега виждам как може да стане. Въздух, вода? На

Луната има. Кислород колкото искаш има в скалите; в състава на много минерали влиза и водата. Въздух и вода ще добиваме от камъните, стига да имаме енергия. А енергия ще имаме – имаме атомни инсталации, слънчеви батерии. С енергията, въздуха и водата ще създадем оранжерии. Човечеството, както е известно, си поставя само такива задачи, които може да реши. Разбира се, усвояването на Луната ще изисква и качествено нова техника, и качествено нова технология на жизнено важните производства, и нови знания, и нови навици. И транспорт!... Не случайно

появяващите се понякога днес рисунки на бъдещи лунни всъдеходи ни изглеждат като илюстрации към някакъв фантастичен роман. Всъдеходи, които вместо колела ще имат например крака... А проектите за лунни станции, построени дълбоко под скалните масиви? На Луната ще трябва да се създаде изкуствено необходимата за живота на човека среда.

– Грандиозно... – прошепнах аз – но все пак осъществимо!

– Да – каза приятелят ми. – Напълно осъществимо.

Съживеният фараон

Научно-фантастичен разказ

Анатолий Днепров

– Жалко, че от времето на Рафер никой вече не се занимава с палеопатология – чух зад гърба си някой да казва на френски.

Обърнах се и видях не особено привлекателен субект – навярно разводач, а може би просяк – тук в Гиза, край пирамидите, се навъртаха доста и от едните, и от другите. Тъй като фразата ми беше непонятна, попитах:

– А какво е това палеопатология и кой е този Рафер?

– Палеопатологията е наука за болестите на древните хора, а Рафер е основателят на тази наука.

Засмях се.

– Какви ли не науки са измислили хората...

– Да. Палеопатологията трябваше да обясни много неща.

– Какво именно? – попитах аз.

– Например защо досега лекарите не успяват да се справят с раковите заболявания.

Да си призная, най-малко очаквах такъв отговор. Разгледах с интерес непознатия. Беше висок, с нежни черти на лицето, с

лъскава черна коса. Гърбавият нос придаваше на сплесканото му от двете страни лице сходство с някаква птица.

– Защо тогава никой не се занимава с палеопатология? – попитах.

– Сложна наука. Да се открие по мумия признаците на дадено заболяване, не е лесна работа. Това може да направи само много голям специалист. Той трябва да бъде едновременно и добър анатом, и онколог, и биолог, и палеонтолог. Въобще с такива неща може да се занимава само човек с голяма ерудиция.

– И все пак не виждам връзка между проблема за рака и тази ваша странна наука.

Французинът се усмихна.

– Това е дълга история. Ако имате време, бих могъл да ви я разкажа срещу десет пиастра.

Погледнах часовника си. Беше осем по местно време. Скоро щеше да се здрачи, после щеше да настъпи черната като сажди египетска нощ. Впрочем до хотела имаше не повече от стотина метра и затова приех.

– Добре, ето ви десет пиастра. Разказвайте.

– Да отидем ей там, към западната страна на пирамидата. Там ще е светло още около час.

Докато вървахме, той неочаквано запита:

– Били ли сте някога в Париж?

– Не, не съм бил – отвърнах аз.

Французинът дълбоко въздъхна:

– Сега там се разпореждат фашистите. Те убиха професор Дешлен и Ирен...

Замислих се. Войната продължаваше, цяла Европа стенеше под немска окупация. Стотици хиляди хора напускаха родните места, бягаха в чужбина, за да се спасят от хищната свастика. Може би и този човек бе напуснал родния си град и сега, за да не умре от глад, разказваше тук край нажежените древни камъни срещу пари причудливите си истории.

– Да седнем тук – каза непознатият.

– Добре – съгласих се аз и се приготвих да слушам.

* * *

– Най-добре ще е да започна от оня паметен ден на 1941 година, когато в един от парижките вестници се появи следното съобщение – запомнил съм го добре: „Тази нощ в музея на Източната култура бе извършено страшно кощунство. Неизвестен

човек проникнал в залата, където се пазят египетските мумии, отворил саркофага на втория цар от петата династия Сахур и задигнал част от мумифицираните останки на фараона.“

Непознатият млъкна за минута, после се наведе към мен и прошепна:

– Мога да ви съобщя, че саркофага на фараона от Абусир отворих аз.

– Защо? – учудих се.

– Нужен ми беше прешлен от фараона.

Едва се сдържах да не избухна в смях. „Сега ще последва банална детективска история“ – реших аз. Но отгатнал сякаш мислите ми, непознатият бързо заговори:

– За бога, не мислете, че искам да ви заинтригувам с глупави истории за кражби и търсене на крадеца. Ако се съгласите да чуете всичко до края, ще разберете, че това беше необходимо.

– Готов съм да слушам, но какво общо има това с проблема за рака?

– Господине – продължи, без да бърза, моят разказвач. – В едно можете да бъдете сигурен. Аз не съм престъпник. Престъпниците сега се разхождат из парижките улици, седят в парижките кафенета и ресторанти. Харчат златото, спечелено от кръвта и смъртта на хората...

След като помълча около минута, той продължи:

– Ще ви разправа за един пламенен френски патриот, който през страшното време на окупацията направи, уви, трагичен и необмислен опит да помогне на родината си. До войната Морис Дешлен беше професор в Сорбоната. Спадеше към онзи рядък тип учени, които се интересуват буквално от всичко. Не приемаше делението на науките на различни дисциплини. На лекциите си често повтаряше, че ние живеем в единен свят и че изкуственото деление на познанията на света не говори добре за величието на човешкия разум. Просто още не се е родил геният, който да синтезира всичко в едно.

Когато започна войната, Морис Дешлен отиде доброволец на фронта. И то като обикновен санитар, въпреки че в университета четеше факултативно лекции по кристалография и, кой знае защо, усилено изучаваше египтология.

Аз също имам известно отношение към науката. По-точно, аз съм недоучил се химик – органик. Запознах се с Дешлен в университета. Порази ме огромната му ерудиция. С наслаждение слушах лекциите му. Макар че се отнасяха до специални въпроси от кристалографията, те обхващаха

широк кръг от проблеми. На една от тези лекции именно професор Дешлен изказа идеята, подета впоследствие и от други учени, че живият организъм е апериодичен кристал.

И така, когато започна войната, за да не умра от глад, аз бях принуден да постъпя на работа в една аптека. Там се запознах с Ирен Бейе, която по-късно стана моя жена.

Към края на четиридесетата година, след като немците бяха вече заели половин Франция, получих писмо от един мой стар приятел. В него между другото той пишеше: „Нашият Дешлен направи колосална кариера – от санитар до главен хирург на полева болница. Немците са издали заповед за издирването му. Говори се, че Дешлен бил открил невероятен способ за лекуване на ранените...“

Веднъж в аптеката, където работех, влезе, накуцвайки, един дънгалак с бинтована глава и ми подаде рецепта. Какво бе изумлението ми, когато вместо названията на лекарствата прочетох няколко реда, написани с познат почерк: „Утре вечер в седем часа този човек ще ви чака пред входа на Мадлената и ще ви доведе при мен. Нужен сте ми. М. Д.“ Бележката беше от Дешлен.

На другата вечер чаках с нетърпение на уреченото място непознатия. Той се появи внезапно и ми даде знак да го следвам.

Вървахме дълго, все в североизточна посока. След час се озовахме в някакъв тъмен квартал. Когато навлязохме в тясна, потънала в мъгла улица, придружвачът ми се приближи към мен и тихо каза:

– Това е улица Паради.

На мен това име нищо не ми говореше. Провряхме се под някаква порта, свихме надясно. В дъното на двора имаше двуетажна къща.

Професор Дешлен ме посрещна хладно, така както обикновено посрещаше студентите, дошли при него на изпит. Кимна ми да седна. Аз някак се смутих и не се решавах да поведем разговор. Той заговори пръв:

– Известно ли ви е, млади човече, че ние живеем в свят на кристали?

Свих рамене и вътрешно се усмигнах. Всичко много напомняше добрите стари времена в Сорбоната.

– Да, наистина, кристалните образования в природата са твърде много – отвърнах аз.

– Много! Те са навсякъде! – продума той сурово.

Огледах се наоколо, като се опитвах в тъмнината да открия поне нещо с кристална

природа. Масата, столовете, библиотеката с книги, коженото кресло, стъклата на прозорците. Нито един от тези предмети не ми напомняше за кристалите.

– Не ми е ясно какво точно имате пред вид, професоре. Но ако под кристали разбирате...

– Под кристали, млади човече, разбирам именно онова, което и трябва да се разбира. Кристалът е подреден в пространството материя.

Замислих се. Смутиха ме думите „подредена материя“, защото те не отговаряха на определението, което се даваше за кристалите – материя с периодично повтаряща се структура.

– Определението ви е много общо... – опитах се да възразя аз.

– Това според вас кристал ли е? – удари той с юмрук по масата.

– Разбира се, не – без да се замисля, отвърнах аз.

– Не е кристал? Е, смятах ви за по-съобразителен...

– Ако имате пред вид дървесината, от която е направена масата, то тя, разбира се, не е кристал, макар че...

– Макар какво? – попита Дешлен.

– Макар че тя напомня по нещо кристала – промълвих аз.

– Аха! – тържествуващо викна той. – Добре! Много добре. А сега ми кажете, с какво тази дървесина ви напомни кристала? – И без да дочака моя отговор, отвърна сам: – С това, че тя се състои от влакна, които на свой ред представляват съвсем не случайни, а подредени вериги от молекули. Това е непериодичен или аperiодичен кристал. А кой е казал, че кристалите трябва да имат периодична структура?

– То следва от самото определение... – промърморих.

– По дяволите определението! Определенията сме измислили ние, а природата не се интересува от тях. Щом определението не изразява същността на нещата, трябва да го забравим, и колкото по-скоро, толкова по-добре!

– Не разбирам, професоре, какъв е смисълът на целия този разговор. Мисля, че не сте ме извикали тук, за да ми обяснявате какво е кристал. Писахте ми, че съм ви нужен. Аз съм на ваше разположение.

– Чудесно. Нужен сте ми, за да ми помогнете да отгледам нови кристали...

Това изявление на Дешлен ме поразя. Странно ми се стори в разгара на националното бедствие едно такова чисто научно увлечение. Затова казах с горчивина:

– Нима мислите, че съвестите ни ще бъдат спокойни, ако по такъв оригинален начин се опитаме да избягаме от действителността?

– Ни най-малко. Много скоро ще разберете, че онова, което се каня да правя, има огромно значение за Франция.

После Дешлен изложи накратко плана си. Къщата му се превръща във физико-химическа лаборатория. Аз и Жоклен (така се казваше човекът, който ме бе довел) ще бъдем негови сътрудници. Жена ми ще ни помага като лаборант. Тя ще води и домакинството ни.

* * *

И така, след няколко дена аз и жена ми се преместихме в мрачния дом на улица Паради. Професорът ни посрещна приветливо. В тъмните му очи под гъстите надвиснали вежди святкаха закачливи пламъчета.

– Значи, всички се събрахме. Добре. Сега ще направим генерално съвещание и ще разработим план за действие. Ирен – обърна се той към жена ми, – богата ли е аптеката ни?

– Имаме всичко освен сулфамидни препарати – отговори жена ми.

– Засега няма да ни трябват. Имаме ли аминокиселини или производните им? Имаме ли цистеин, глобулин? Обикновен желатин?

– Ще се намерят. Особено желатин.

– Прекрасно. Тогава заповядайте всички в кабинета.

Когато седнахме, той повика Жоклен и каза:

– Я запретни ръкава на дясната си ръка.

Младежът смутено се усмихна и дръпна ръкава над лакътя.

Аз и Ирен станахме и се приближихме.

– Разгледайте внимателно долната част на ръката на този млад човек – лукаво каза професорът.

Отначало нищо особено не видяхме. Ръка като ръка. Дешлен каза на Жоклен да отиде до прозореца и едва тогава открих нещо съвсем странно. От лакътя до рамото по ръката растяха гъсти черни косми. Но под лакътя нямаше никакви косми. В същност имаше, но много светли и много нежни, като по тялото на малките деца. Цветът на кожата надолу от лакътя беше светъл, изглеждаше по-тънка и нежна в сравнение със загрубялата жълтеникава кожа нагоре.

– Долната част на ръката ви е по-млада, отколкото горната – изведнъж каза жена ми.

– Напълно вярно – продума професорът. – Тази част е само на три месеца, а над

лакътя, ако не се лъжа, на двадесет и девет години.

Загледахме удивени Дешлен. Младежът спусна ръкава си и седна.

– Вие, разбира се, сте чували за експлантацията. Взимате парче жива тъкан и я слагате в епруветка с хранителна среда. Ако хранителните продукти и кислородът в тази среда са достатъчни и е осигурена добра обмяна на веществата, клетките на живата тъкан ще почнат да се размножават и извън организма. Ще ви припомня и други факти. Някои живи организми имат забележителното свойство да възстановяват – регенерират повредените си органи. Но това не е най-удивителното. Известно е, че ако се вземе парченце от обикновен дъждовен червей – повтарям, парченце – и се сложи в подходяща хранителна среда, от него ще израсне цял червей, точно такъв, какъвто е бил онзи, от който сме взели тъкан за опита.

Ирен изведнъж заяви:

– Явно, вие сте открили начин, професоре, за регенерация на ампутирани крайници чрез държането на останалата част в съответен хранителен разтвор?

– Да – отвърна Дешлен и се усмихна.

– Значи, по този начин сте възстановили ръката на господин Жоклен?

– Точно така.

– Но това е революция във възстановителната хирургия или... как в същност ще се назове тази област на медицината? Може би възстановителна биохимия?! – извиках аз.

– Не, това още не е революция. Това е половин революция – каза Дешлен. – Революцията ще дойде по-късно.

Ние се спогледахме.

– Нима не ви учудва – продължи Дешлен, – че всеки от нас се е появил на света и израснал в огромен организъм само от една-единствена клетка? В тази именно една-единствена клетка е била съсредоточена програмата, ако щете, планът или проектът за построяването на целия наш организъм. Редът, който наблюдаваме в обикновените кристали, е само геометричен ред, докато редът и последователността на молекулите в новия организъм е ред, определящ смисъла на целия живот. – Дешлен стана. – А сега да поговорим за най-главното. За патриотичния ни дълг към Франция. Няма да ви описвам какви мъки и унижения търпи сега Франция... Всички го знаем много добре. Нашата задача е да помогнем на онези, които продължават борбата. Можем да им набавим оръжия. На тях са им нужни пари, много пари.

– Откъде смятате да намерите толкова много пари? – поинтересувах се аз.

– В Египет – изведнъж каза Дешлен.

– Къде?

– В Египет. В Абусир, на сто километра южно от Кайро.

Докато седяхме смаяни и се спогледахме недоумяващи, професор Дешлен отвори писалището си и извади оттам пожелтал лист.

– Не знам дали ви е известно, че преди войната аз се занимавах с проблема за рака. Заинтересувах ме научните съобщения на Рафер. Той пишеше, че за изясняване природата на раковите заболявания е необходимо да се установи откога съществува тази болест на земята. Бе изследвал останки от древни животни, египетски мумии и дошъл до извода, че древните египтяни не са познавали тази болест. И тогава аз реших да си изясня колко време могат да живеят раковите клетки и могат ли, след като са пролежали пет-шест хиляди години, отново да предизвикат заболяване в жив организъм. Най-напред прегледах документите; исках да узная не е ли умрял някой от египетските фараони от рак. Търсих дълго. Но все пак търсенията ми се увенчаха с успех. На глинената табелка, поставена пред мумията на цар Сахура – той

е живял в тринадесетия век преди нашата ера, – пишеше, че е умрял от някакви „кървавочервени подутини“ по гърдите и коленете. Когато разгледах мумията в музея, убедих се, че фараонът е страдал от мултиплен рак по гърдите и крайниците.

– Но какво общо има това със съпротивителното движение?

Дешлен се усмихна.

– В надписа се казва още, че преди смъртта си Сахура заповядал да принесат в дар на бога Ра едва ли не цяла планина от злато и скъпоценни камъни. Съкровището било заровено в скривалище.

– Но оттогава са изминали толкова хилядолетия – каза Ирен.

– Убеден съм, че съкровището още не е изровено, във всеки случай можем да проверим.

– Да проверим? – Аз въобще бях престанал да разбирам каквото и да било. – А как ще узнаете къде се намира или се е намирало?

– Това ще ни каже самият цар Сахура – продума Дешлен.

Ако в този момент бе експлодирала в стаята бомба, щяхме да бъдем по-малко удивени: погледнахме се с Ирен и разбрахме, че и у двамата ни се бе появила една и съща мисъл: „Дешлен не е с всичкия

си!“ Само Жоклен гледаше с възхищение своя спасител.

– Драги приятели, това не е парадокс. Вярвам, че сте умни хора и правилно сте разбрали това, което ви казах. В клетките се съдържа в зашифрован вид планът за изграждането на цялото същество. Ако поставим такава тъкан в подходяща хранителна среда, от нея ще израсне пълноценен организъм. Ръката и кракът на Жоклен го потвърждават. Каква трябва да бъде хранителната среда, аз знам. Остава по-малкото – поне една клетка от фараона Сахура.

– Но това е безсмислено! – извиках аз. – Фараонът е лежал в земята повече от тридесет столетия. Всички знаем, че пълната минерализация, тоест пълното разрушаване на органичните вещества става максимум за двадесет години.

– Това още не е доказано – безжалостно каза Дешлен. – Последните археологически разкопки показаха, че пшенично зърно, извадено от гробница на фараон, е покълнало, макар че е лежало няколко хиляди години. Животът е по-устойчив, отколкото мислим. Не забравяйте, че трупът на Сахура е бил балсамиран, поставен в каменен ковчег и погребан в пясъчна почва, в топла, без подземни води страна. Не вярвам

в тялото на фараона да не се е запазила нито една дремеща през хилядолетията жива клетка. За експеримента ми е нужна една-единствена кост...

* * *

– Когато през есента на четиридесет и първа година – продължи непознатият – отидох в музея, вътре беше мрачно и пусто. Беше дъждовна есенна вечер и тишината на залите се нарушаваше от стъпките на малкото посетители. Издебнах удобен момент и се скрих зад една от египетските статуи. През нощта отворих стъклената витрина, в която се пазеше мумията, и с нож и малък трион отрязвах парче от гръбначния стълб на фараона. Когато на сутринта отвориха вратите на музея, без да ме забележат, се измъкнах на улицата.

Знаете, че сутрин хората мислят по-иначе, отколкото нощем. Често сериозни и величествени мисли, породили се нощем, сутрин ни изглеждат смешни и незначителни. Крачех по улиците на Париж, изпълнен с ирония и сарказъм по адрес на автора на тази налудничава идея.

В кабинета на Дешлен всички ме очакваха. Ирен се хвърли на врата ми със сълзи на очите. Цяла нощ се тревожила да не ми се случи нещо.

Оставих торбичката с останките от мумията и седнах.

– Ето вашия подарък за Франция, професоре! Надявам се, че тук има материал не за един, а за десет фараона.

Без да обръща внимание на думите ми, Дешлен изсипа съдържанието на торбичката върху голямо стъкло. С тънките си и чевръсти като на пианист пръсти той бързо започна да рови из жълтеникаво-сивата маса, като отделяше малките парченца от големите. Една от костите беше колкото юмрук. Той дълго я разглежда с лупата си, после каза:

– Поздравявам ви. Успели сте да вземете седмия прешлен на египетския владетел. Запазил се е добре. С него ще започнем и нашите опити.

Дешлен внимателно проми прешлена с дестилирана вода и го постави в съд със слаб разтвор от лимонена киселина. После го извади и премести в разтвор от пепел, за да отстрани минералните образувания, съдържащи силициеви соли. Разтварянето на силициевите съединения продължи дълго. Отначало Дешлен сам бъркаше разтвора със стъклена пръчка, после нареди на Жоклен да се занимава с това. Той започна да се разхожда из стаята, като напрегнато мислеше. Ние мълчаливо го следяхме с очи.

От време на време се спираше и внимателно разглеждаше костта. После се усмихна и потривайки ръце, каза:

– Уверен съм, че когато премахнем горния защитен слой, ще намерим онова зърно, което ще даде кълнове.

Отстраняването на силициевата обвивка на костта продължи няколко дена. През това време ние подредихме голямата зала, поставихме дестилатори, термостати, хладилници, апарати за качествен и количествен анализ на органични съединения. На една маса жена ми нареди много шишета с разтвори от аминокиселини, приготвени по рецепти на Дешлен. До самия прозорец, в друг, по-голям съд с вода, поставихме малък правоъгълен аквариум, до него бутилка с кислород. В този именно аквариум трябваше да протече първият стадий от регенерацията на царя от Абусир.

Една вечер, след десетина дена, седяхме както винаги в голямата зала и всеки се занимаваше със своята работа. Ирен мереше на аналитичните везни вещества за физиологичния разтвор, аз проверявах чистотата на купения наскоро глобулин, а Жоклен, дремейки на стола, бавно бъркаше разтвора в стъкления съд с костта. Изведнъж чухме гласа на Дешлен, който бе застанал до Жоклен.

– Гледайте! – извика той. – Елате веднага! Изтичахме с Ирен при него.

Колкото и да напругахме зрението си, не можахме да забележим никаква промяна в костта.

– Обърнете внимание на цвета на костта! Не виждате ли, че е станала розова! Ето, гледайте този участък вдясно, до ребрения израстък.

Едва сега, след като Дешлен ни показа къде да гледаме, видяхме, че наистина там се бе появило малко розово петно. Жоклен започна да разбърква по-енергично разтвора и розовото петно почна да се увеличава пред очите ни. От удивление аз и Ирен просто онемяхме.

Пръв се опомни Дешлен.

– Ирен, бързо напълнете аквариума с физиологичен разтвор и хранителна течност. Наситете разтвора с кислород.

В лабораторията закипя работа. Точно в полунощ костта бе преместена в хранителния разтвор. Тя не потъна на дъното, както очаквахме, а застана в центъра, поддържана от струята кислородни мехурчета. Преместихме тук силната настолна лампа и зачакахме.

* * *

Стояхме до сутринта, но нищо не се случи. Краката ни отекоха, уморихме се. Умори се и

Дешлен. Заповяда ни да сменим разтвора и да отидем да почиваме. При аквариума остана да дежури Жоклен.

Занизаха се мъчителни дни, през които в всички сили се мъчехме да съзрем поне някакви признаци, че костта в аквариума оживява. Дешлен почти не излизаше от кабинета си, ден и нощ прелистваше някакви списания, пишеше, правеше изчисления. Понякога за минута идваше в голямата зала, хвърляше свиреп поглед на костта в аквариума и пак се оттегляше в кабинета си.

* * *

Една нощ при аквариума дежурех аз. Трябваше да наблюдавам налягането на кислорода, концентрацията на водородните йони в хранителната среда и температурата на разтвора. Тя не биваше да се покачва над температурата на човешкото тяло. Регулираше се чрез водната баня, в която бе поставен аквариумът с костта. Равномерната температура на водата във външния съд се поддържаше чрез реостат, който регулираше нагряването на електрическата печка.

Към три часа през нощта съм задрямал. Не знам колко съм спал, но се събудих от усещането, като че ли някой държи под носа ми чиния с гореща супа. Скочих бързо от стола и замръзнах: от аквариума се виеше пара. Погледнах термометъра. За мой ужас

показваше седемдесет градуса. Изглежда, докато съм спал, съм бутнал случайно лоста на реостата.

Преместих моментално лоста на реостата на нула, изтичах до чешмата, намокрих със студена вода кърпа и обвих с нея съда с костта. Температурата започна бавно да спада, но от аквариума още цял час излизаше пара. Капнал от умора, целият плувнал в пот, седнах до съда с костта, като си мислех какво ли ще стане с Дешлен и с всички нас, когато той узнае за случилото се.

Разгледах сварената кост и забелязах, че тя е променила цвета си. „Няма да мога да скрия случилото се. Много се е променила“ – мислех си аз.

От бяло-розова костта бе станала червена. Нещо повече, от нея бяха изпъзтели множество тънки белезникави власинки, които бавно се поклащаха от струята кислородни мехурчета. За мой ужас тези власинки бързо растяха и призори цялата кост бе покрита с власинки, които все продължаваха да растат. Костта заприлича на камък, обрасъл с водорасли. Изпаднах в паника. Не издържах и реших да събудя професора и всичко да му призная. Залитайки, отидох в кабинета му и го побутнах по рамото. Той спеше облечен в креслото.

– Какво има? – скочи веднага той. – Какво се е случило?

– Професоре, случи се нещастие... Елате да видите какво направих...

Дешлен се понесе като метеор към залата и впери очи в съда с фараона. Няколко минути стоя така наведен над него, без нищо да промълви. После с пресипнал глас попита:

– Как успяхте да направите това?

– Температурата се покачи над нормалната... Почти до завиране...

– Знаех си аз – продума Дешлен. – Чувствавах интуитивно, че е необходимо... Било е необходимо, за да се ускори реакцията... Но не можех да го докажа. Нали в живия организъм размножаването на клетките става при нормална температура... Какво щастие...

Изведнъж той се обърна към мене, на лицето му сияеше радостна усмивка. Прегърна ме и ме целуна. А аз стоях като пън и нищо не разбирах.

Когато след няколко минути двамата пак погледнахме в аквариума, костта бе загубила предишния си вид. Превърнала се бе в топка бледорозов мъх. Някои власинки, сега преплетени в дебели нишки, вече достигаха повърхността на разтвора. Дешлен завика високо:

– Пригответе бързо голямата вана! Да се напълни с универсален хранителен разтвор! Бързо разбуди всички.

Хукнах надолу и домъкнах сънената Ирен. От лабораторията изскочи и Жоклен.

– Какво се е случило? Кажете, за бога? – мълвеше Ирен.

– Какво се е случило? Нашият Сахура оживява. Расте, и при това толкова бързо!

Няма да описвам обзелата ни радост. В лабораторията закипя трескава дейност. Мъкнехме бутилки с разтвор, пълнехме огромния дълъг почти два метра аквариум, нагласявахме електрическата печка, термометрите, бутилките с газ.

Професор Дешлен тичаше от единия край на лабораторията до другия, като нареждаше какво да правим. После неочаквано се спря по средата на залата и завика:

– Това е идея! Гениална идея!

Изтича до мен и ме разтърси за рамото:

– Помните ли, когато донесохте костта на Сахура, вие казахте подигравателно, че ще стигне за десет фараона? Тук има материал не за десет, а за сто фараона. Но нашата задача засега е по-скромна: ще направим два фараона. Жоклен, поставете до тази вана и запасната.

– Как, професоре? – запита Ирен. – Но ние имаме само една кост, само една...

– А какво ни пречи да я разделим на две? На четири? На колкото искаме...

Когато двете вани бяха напълнени с разтвор, Дешлен извади внимателно от аквариума вече голямата и обрасла с тъкан кост и я постави върху стерилизирано стъкло. Разряза с хирургически нож костта на две равни части. Пусна всяка от тях във ваните.

– От тази кост ще израсне Сахура Първи – тържествено каза той. – А от оная – Сахура Втори!

Гледахме тържественото кръщаване на бъдещите благодетели на Франция със смесено чувство на възхищение, радост и страх пред неизвестното.

* * *

Двамата фараони растяха не с дни, а с часове. Едва успяхме да сменяваме разтворите. След около месец двамата египетски царе почнаха да приемат очертания на човек. Дешлен с часове седеше край фараоните, като чертаеше и пишеше нещо в своя научен дневник.

По това време мен започна да ме смущава, отначало много смътна, но после все по-оформяща се мисъл.

Споделих я с Ирен:

– Нали помниш, фараонът е умрял от рак. Вълнува ме въпросът, какви ще израснат тия двамата, здрави или болни?

Ирен нищо не можа да ми отговори и аз се обърнах към Дешлен. Той каза:

– Въобще предразположението към едно или друго заболяване никак се предава. Но нас сега не ни интересува от какво в края на краищата ще умрат нашите фараони. За нас е важно да узнаем от тях къде е скрито съкровището, оставено на бога Ра.

– В такъв случай на каква възраст ще бъдат царете, млади или стари?

– Ще спрем процеса на развитието на фараоните след четиридесетото деление на клетката. Според изчисленията ми това ще отговаря точно на времето, когато Сахура е правел завещанието си. Ако спрем растежа по-рано, царете сами няма да знаят къде е скрито съкровището.

Един прекрасен ден той ни извика с Жоклен и с уморен глас ни каза:

– Разпределете дежурствата помежду си, аз трябва да си почина.

Отиде в кабинета си и се заключи. Фараоните бяха вече доста пораснали. Двамата бяха едри, с бради, с огромни черни очи (сега те твърде често ги вторачваха с любопитство в нас).

– Не се ли уморихте? – попита ме непознатият, като прекъсна внезапно разказа си.

– Не – отвърнах аз, – много ми е интересно.

Той извади цигара и щракна запалката. Смулна и продължи:

– Една вечер след дежурство не слязохме с Ирен както обикновено в нашите стаи, а отидохме в препараторската и останахме там да подремнем в креслата. При ваните дежуреше Жоклен.

Посред нощ се събудихме от страшен шум и звън от чупене на стъкла. После се зачуха странни неестествени викове.

Изтичахме в залата. Пред нас се разкри нелепа картина: една от ваните беше счупена, течността бе заляла целия под и върху парчетата стъкла се търкаляше нашият Жоклен, а в него се бе вкопчил Сахура Първи. Сахура Втори правеше отчаяни опити да излезе от своята вана.

Спуснах се да помагам на Жоклен. В този момент почти върху гърба ми се изтърси успелият да излезе от ваната Сахура Втори. Той ме хвана за крака, аз се подхлъзнах и паднах по гръб. Борбата се придружаваше от крясъци и викове, които навярно се чуваха даже на улицата.

В залата се втурна Дешлен. Но той не ни се притече веднага на помощ, а, кой знае защо, почна да се занимава с някакви бутилки, като през цялото време подвикваше:

– За бога, не ги убивайте! Не ги убивайте: сега ще се успокоят.

А ние продължавахме да се търкаляме в локвата, като се мъчехме да се отскубнем от здравите ръце на двамата яки, голи мъжаги, които така ревяха, че съдовете в залата дрънчаха.

Неочаквано всичко стихна. Отначало млъкна Сахура Първи, а после и Сахура Втори. Усетих, че ръцете му се разхлабиха и той ме пусна. Залитайки, целият измокрен, аз се изправих. Стана и Жоклен. Дръпнахме се встрани и погледнахме към пода. Двамата голи царе, сграбчили по една бутилка с някаква течност, мляскайки и сумтейки, усилено сучеха. Да, те не пиеха, а сучеха. На физиономиите им бе изписано необикновено блаженство. От време на време на лицата им се появяваше глупава усмивка.

* * *

Докато ние наблюдавахме тази сцена, Дешлен приготвяше бързо нови бутилки с разтвор. Най-напред изпи съдържанието Сахура Първи. Усетил, че в бутилката няма повече нищо, той яростно я захвърли и пак закрепця, а по бузите му потекоха сълзи. Дешлен пхна в устата му втора бутилка и той млъкна. Същото се повтори и със Сахура Втори. За миг в лабораторията се възцари зловеща тишина. Влезе Ирен.

– Покрийте ги с нещо – рече тя. – Те са все пак възрастни мъже.

Дешлен я погледна и тъжно се усмихна.

– Уви, те са само деца.

– Да, професоре – казах аз, – възрастни деца – изроди.

– Вашите фараони – заговори Ирен – нямат нито разум, нито памет. Те нищо не знаят за своя произход и никога не ще узнаят. За тия двамата Египет е толкова чужда страна, колкото и всяка друга. Ние никога не ще узнаем от тях къде са богатствата, оставени от цар Сахура на бога Ра.

Дешлен мълчеше. После каза:

– Разбрах го, още когато наблюдавах развитието на мозъците им. Двамата имат напълно детски мозък.

Стояхме дълго и мълчаливо гледахме двете жалки същества. На душата ни беше тежко и страшно.

Внезапно на входната врата силно се зачука. Сахура Първи трепна и изпусна бутилката с подсладената вода. След миг той зарева с всички сили.

– Не отваряйте! – извика Дешлен.

Но предупреждението се оказа излишно. Зачуха се още по-силни и по-чести удари и вратата широко се разтвори. В стаята

нахълтаха петима въоръжени с автомати немски войници, придружени от офицер.

Картината, разкрила се пред очите им, ги накара за секунда да замръзнат на местата си. После, като се мъчеше да надвика ревящите египетски царе, офицерът запита:

– Какво става тук!? Кои сте вие!? Покажете си документите!

Дешлен, изгубил самообладание, се нахвърли върху немците, като се опитваше да ги изтика от стаята. Когато не успя, хукна към кабинета си, преследван от двама войници. На нас ни заповядаха да вдигнем ръце. От кабинета се раздаде отначало един, после втори изстрел и на прага с димящ пистолет в ръка се появи Дешлен. Той залитна и се строполи на пода. От кабинета изскочи един от немците. Жоклен се хвърли върху него, повали го на пода и почна да го души. Раздаде се още един изстрел, после още... При яростните крясъци на двамата Сахуровци изведоха ни с Ирен от къщата с вързани ръце.

* * *

По-нататък не е интересно. След седмица успех да избягам: помогнаха ми френски патриоти. За Ирен нищо не знаех.

След около година научих, че Ирен умряла от мъченията. Немците искали да узнаят от нея кои са двамата близнаци –

идиоти, които умрели в болницата на затвора от рак...

Освен това фашистите искали да изтръгнат от нея подробности за връзките на професор Дешлен със съпротивителното движение.

* * *

Моят разказвач млъкна.

Не станахме веднага, а продължихме да седим на камъка край гигантската Хеопсова пирамида, потънала в бездънния океан на египетската нощ.

– А вие как попаднахте тук? – запитах французина след дълго мълчание.

– Добрах се някак. Изхарчих за това всичко, което имах.

– Защо?

– Не се ли досещате? – Стори ми се, че той тъжно се усмихна. – Искам да спечеля пари, да замина на юг, в Абусир...

– За да намерите богатствата на цар Сахура ли? – попитах иронично.

Долових, че кимна.

– Вашата история струва повече от десет пиастра – казах аз и пъгнах в тъмнината пари в невидимата ръка.

– Благодаря ви наистина, благодаря. Дайте ми адреса си. Ако в Абусир намеря...

– Моля ви се, не е нужно...

Той бързо стана и като продума нещо като „прощавайте“, изчезна в тъмнината.

Когато стигнах в хотела, бях почти убеден, че поне половината от тая история е измислена.

Преди Адама

Научно-фантастичен разказ

Джек Лондон

Видения! Видения! Видения!

Преди да почна да разбирам много неща, често съм се питал откъде се взима тоя безкраен низ от видения, които изпълват сънищата ми – та в тях нямаше нищо, което да напомня нашия реален обикновен живот. Те помрачаваха детинството ми, превръщаха съня ми в страшни кошмари, а по-късно ми внушиха мисълта, че се отличавам от целия останал човешки род.

Само през деня се чувствавах горе-долу щастлив. Нощем се озовавах в царството на страха – и какъв страх! Смело мога да кажа, че нито един човек от съвременниците ми не е изпитвал такъв ужасен страх, защото моят страх беше страхът, господствувал в далечното минало, страхът, стаил се в душата на младежа от онзи млад свят. Накратко, страхът, който властно е господствувал в оня период от съществуването на света, известен под името среден плейстоцен.

Когато пиша тези страници, отново виждам пред себе си всички същества и

събития от оня, другия свят. Знам, на вас това ще ви се стори безсмислено, нелепо.

И наистина, какво могат да значат за вас приятелството на Мързеливеца, обаятелната грация на Бързоногата, дивашката разпасаност на Червеното око? Безсмислени, празни думи – нищо повече!

Струва ми се, че ще е по-добре, ако започна разказа от детинството си.

Бях от ония градски деца, за които селото е някакво непознато царство. Но аз никога не сънувах града. Нито веднъж не видях в съня си къща. Дори нещо повече, в нощните ми видения не се е появявало нито едно същество, подобно на мен, нито един човек. Аз, който в живота си съм виждал дървета само в градските паркове и в илюстрациите, странствувах насън всред безкрайни девствени гори! И това не бяха никакви смътни образи. Не, всяко дърво имаше ясни и точни очертания. Имах чувство, че познавам, много, много отдавна тези дървета. Знаех всяко клонче, всяка вейка, всеки лист.

Още помня какво изпитах, когато за пръв път през дневния си живот видях истински дъб. Гледах листата, клоните и с мъчителна яснота съзнавах, че точно такива дървета безброй пъти съм виждал насън. Затова покъсно не се учудвах, когато от пръв поглед познавах и елата, и тиса, и брезата. Нали ги бях виждал всяка нощ в моите сънища!

Всичко това, както вече сте забелязали, противоречи на основната закономерност за сънищата, а именно, че човек сънува само онова, което е видял и преживял в действителния си живот. Моите сънища не се подчиняваха на тази закономерност. Не съм сънувал никога нищо, свързано с живота ми през деня. Животът ми насън и животът ми наяве протичаха абсолютно откъснато. Помежду им нямаше нищо общо освен това, че и в единия, и в другия действах все аз. Аз бях свързващото звено и живеех два живота.

От ранно детство научих, че орехите доставя бакалинът, а плодовете – градинарят, но дълго преди да узная това, в сънищата си аз късах орехи от дърветата или пък ги събирах по земята, под тях и изяждах; точно така късах и ядох ягоди, малини и други плодове. В действителност нито веднъж не съм правил подобно нещо в живота си наяве!

А змии? Дълго преди да узная за съществуването на змиите, те ме измъчваха в нощните ми кошмари. Дебнеха ме на горските полянки, неочаквано изпълзяваха изпод краката ми, пълзяха в сухата трева, пресичаха голите каменисти места или ме преследваха до самите върхове на дърветата, обвивайки стволите с мощните си, блестящи тела, като ме заставяха да се катеря все по-нагоре и по-нагоре по клатещите се и пращящи клони.

Ах, тия безкрайни гори и мрачните, всяващи ужас гъсталаци! Бродел съм из горите цяла вечност – боязливо, преследвано същество, трепващо от най-малкия звук и плашещо се даже от собствената си сянка, винаги нащрек, готово всяка минута да хукне, обзето от смъртен страх. Нали бях лесна плячка за всеки кръвожаден звяр – и ужасът, безумният ужас ме караше да бягам с всички сили, за да се спася от преследващите ме чудовища.

Или друга картина: прохладна тишина, езерце, див кон стои до колене във водата и бавно пие, изведнъж се появява звяр, все същият червено-кафяв звяр! – скок... конят неистово цвили, плисък на вода и хрускане, хрускане на кости. Или друго: тишина, лятна привечер и изведнъж могъщ рев, след него сърцераздирателни викове и аз също

пронизително крещя заедно с другите в сумрака на гората.

Когато пред мене говореха за привидения и мъртъвци, аз само мрачно се усмихвах. Мислех за ужасите от моите сънища и знаех, че виденията ми не са призрачни сенки, а реалност, също такава реалност като самия живот.

Не съм се боял и от дяволи. Падане от шеметна височина през клони, покрити с листа; змии, преследващи ме по петите, от които с мъка се изплъзвах; диви кучета, тичащи подире ми през откритите поляни чак до гората – само тези страхове и ужаси бяха за мен реални, те бяха истински, живи, от плът и кръв, а не някаква измислица.

Вече казах, че в сънищата ми не се е появявало ни едно човешко същество. Много рано осъзнах този факт и мъчително страдах. Още като малко дете чувствувах, че ако в страшните ми сънища имаше до мен поне един човек, поне едно човешко същество, бих се избавил от кошмарите си. Дълги години всяка нощ мислех все за това – ако можех да зърна поне едно подобно на мен същество, щях да бъда спасен!

Чак когато станах юноша и постъпих в колежа, намерих ключа за обяснение на сънищата си. В колежа се запознах с психологията и учението за еволюцията и

узнах как се обясняват различните психически състояния и душевни преживявания, които ни се струват съвсем странни на пръв поглед. Да вземем например усещането насън за падане от голяма височина – много разпространено явление, известно почти на всеки от личен опит.

Професорът ми каза, че това явление се обяснява с родовата памет. Корените му трябва да се търсят в ония далечни времена, когато нашите прапрадеди са живели по дърветата. Тях постоянно ги е грозяла опасността да паднат от дървото. Мнозина са загивали по този начин; всички наши прадеди без изключение неведнъж са падали, спасявали са се само онези, които са успявали да се заловят за клоните.

Разбира се, толкова ужасно падане, макар и завършило благополучно, е предизвиквало у хората шок. Този шок е пораждал молекулярни изменения в клетките на мозъка. Тия изменения са се предавали на мозъчните клетки на потомците, накратко, превръщали са се в родова памет. Затова когато, заспивайки или в съня си, падаме от огромна височина и се събуждаме с неприятно чувство, всъщност ние само си спомняме какво са преживявали нашите прапрадеди, които са живеели по дърветата – то се е запечатало чрез изменение на

мозъчните клетки в паметта на човешкия род.

В това няма нищо странно, както няма нищо странно и в инстинкта. Инстинктът е привычка, която се предава по наследство, нищо друго. Ще забележа впрочем, че при тези добре познати на всички ни падания насън ние никога не достигаме земята, не се удряме. Ония от нашите прадеди, които са падали и са се удряли в земята, неизбежно са загивали. Сътресението, което са изпитали при падането си, разбира се, се е отразило на мозъчните им клетки, но те са умирали незабавно, не са оставяли потомство. Ние произлизаме от ония прадеди, които, падайки, са успявали да се заловят за някой клон: ето защо насън никога не падаме на земята.

Разсъждавам така: инстинктът е родова памет. Добре! Всички ние следователно наследяваме тази памет от нашите бащи и майки, а те на свой ред са я наследили от своите бащи и майки. Значи, трябва да съществува някаква частица, която да предава тази памет от поколения на поколения. Тя съхранява паметта на човешкия род през всички векове на неговата еволюция. Тия спомени са смътни и неопределени, а някои и съвсем поизбледнели. Но има понякога частици,

които са запазили изключително силен заряд от спомени или, изразявайки се научно, са по-атавистични, такъв е моят случай. Аз съм странно явление на наследствеността, някакво атавистично чудо – наричайте ме както искате; но аз съществувам, реален съм, жив, три пъти на ден ям с голям апетит.

Известно ми е, че в онази далечна епоха човекът още не е съществувал такъв, какъвто го знаем днес. Значи, в сънищата си аз живеех и действах в дните, когато той е ставал човек.

В ранното си детство често сънувах следния сън: съвсем малък съм, лежа, свит на кълбо, в някакво гнездо, направено от клони и съчки. Понякога се обръщах на гръб. В това положение прекарвах цели часове, любувах се на играта на слънчевите лъчи в листата, заслушвах се в шумоленето на листата, полюшвани от вятъра. Понякога, когато вятърът се усилваше, гнездото ми се клатеше назад и напред.

И винаги когато бях в гнездото, ме подтискаше, усещането, че лежа високо-високо над земята, че от нея ме отделя грамадно пространство. Аз никога не поглеждах надолу, но знаех, че то съществува и се боях от това празно пространство под мен, готово да ме погълне също като устата на кръвожадно чудовище.

Малко помня майка си. Най-ранният ми спомен за нея и най-ясният е свързан с това, че лежа на земята. Навярно съм бил малко по-голям от дните, когато лежах в гнездото, но все още съм бил безпомощно създание. Търкалях се в сухите листа, играех си с тях и от време на време издавах еднообразни гърлени звуци. Грееше топло слънчице, бях доволен и щастлив. Лежах на някаква малка полянка. Около полянката растяха храсти и папрати, а зад тях се извисяваха стволите и клоните на гъста гора.

Изведнъж чух шум. Седнах и почнах да се ослушвам, без да мърдам. Звуците замряха в гърлото ми, целият сякаш се вкамених. Шумът се приближаваше. Напомняше грухтене на свиня. После долових шумолене в храстите, промъкваше се някакво живо същество. Близките папрати се заклатиха и видях светещи очи, дълга муцуна и бели остри зъби.

Беше глиган. Той ме загледа с любопитство. Няколко пъти изгрухтя, като престъпваше от крак на крак и въртеше муцуна. Аз седях все така като вкаменен, без да свалям очи от него, и сърцето ми замираще от страх. Но не извиках, така ми подсказваше инстинктът. Седях, без да мърдам, и чаках, какво – сам не зная!

Глиганът излезе на полянката. В очите му вече нямаше любопитство, те светеха злобно. Той заплашително тръсна глава и направи крачка към мен, после друга, трета...

Тогава аз заревах... закрещях – не мога да намеря точната дума, но знам, че беше ужасен, пронизителен вик. И струва ми се, че правилно постъпих. Защото в отговор веднага се раздаде друг вик. Виковете ми очевидно смутиха глигана и докато той се колебаеше какво да предприеме, на поляната изскочи още едно същество. Това беше майка ми. Приличаше на голям орангутани или на шимпанзе и в същото време рязко се отличаваше от тях. Беше поедра и не толкова космата. Ръцете ѝ бяха покъси, а краката по-яки. Нямаше никаква дреха освен космите по тялото. Мога да ви уверя, че в минути на раздражение тя беше истинска фурия.

И тя като фурия изскочи на поляната. Скърцаше със зъби, правеше страшни гримаси, ръмжеше, виеше и издаваше дълги, пронизителни виковете, нещо като: „Кха-ах! Кха-ах!“ Така внезапно се появи и видът ѝ беше толкова страшен, че глиганът неволно взе отбранително положение. Майка ми отначало се спусна към него, после към мен. Смаян, глиганът за секунда замря. Щом майка ми ме докосна, вече знаех какво

трябва да правя. Притиснах се с цялото си тяло и се вкопчих в нея с краката – да, с краката! Можех да се държа за нея с краката също така здраво, както с ръцете.

В същия миг тя подскочи нагоре и се хвана с ръце за висящия над нея клон. Яростно тракайки със зъби, глиганът се спусна след нея, но не можа да я стигне. Озверен от неуспеха си, той пак подскочи, като особено изгрухтя. Това беше някакъв призивен звук, тъй като веднага след това от всички страни в папратите и храстите се зачу силно шумолене.

На полянката дотича цяло стадо глигани. Но майка ми вече се бе покатерила на дебел клон, дванадесет фута над земята, аз се държах здраво за нея и ние бяхме тук в пълна безопасност. Но тя беше страшно разгневена. Продължаваше да вика и ръмжи към глиганите, насъбрали се под дървото. Треперейки от страх, аз също поглеждах към разярените зверове и се стараех да подражавам на виковете на майка си.

Нейде далеч се разнесоха също такива виковете, само че по-басови. Те ставаха все по-силни и аз видях баща си, който се приближаваше. Поне в онова време, съдейки по всички признаци, трябваше да мисля, че това е баща ми.

Той не притежаваше оная разполагаща външност, каквато имат бащите. Беше получовек, полумаймуна и в същото време – нито маймуна и нито човек. Не мога да опиша външността му. Такива като него не се срещат днес на земята. Беше едър на ръст, тежеше навярно не по-малко от сто и тридесет фунта. Лицето му беше широко и плоско, веждите му бяха надвиснали над очите. Очите му бяха малки, хлътнали дълбоко, разположени близо едно до друго. Носът му, всъщност той почти нямаше нос, беше плосък и широк, а ноздрите зееха като две дупки на лицето му право към вас, а не надолу.

Необикновена беше външността на моя баща, но не по-малко необикновен бе начинът, по който дойде при нас. Скачайки от клон на клон, от дърво на дърво, той се приближаваше много бързо. Виждам го и сега, когато пиша тия редове: космат, четворорък, ръмжаш от гняв; спира за секунда, удряйки се в гърдите с юмруци, после скача, изминавайки десет – петнадесет фута, улавя се с една ръка за клона, залюлява се пак, литва във въздуха, за да се хване с другата ръка за друг клон – нито веднъж не се спря нерешително, нито веднъж не сгреши в скоковете си. Докато го гледах, изпитвах силно желание да летя така

от дърво на дърво, скачайки от клон на клон, и чувствавах в себе си, в мускулите си, някаква скрита енергия. В това няма нищо странно. Нали и малкото момче, като наблюдава как баща му върти брадвата и поваля дървета, чувствава с цялото си същество, че ще дойде време, когато и то ще размахва брадвата и ще поваля дървета. Така беше и с мене. Чувствавах, че след време ще правя същото, което правеше баща ми; скрити в мене сили властно ми нашепваха тайни, честолюбиви мечти за скокове във въздуха, за полети от дърво на дърво.

Най-после баща ми ни достигна. Беше много разгневен. Помня как издаде долната си устна, когато гледаше към дивите глигани. Заръмжа като куче и огромните му зъби ми направиха потресаващо впечатление.

Поведението му само още повече разяри глиганите. Чупеше съчки и малки клони и ги хвърляше върху враговете ни. Увиснал на една ръка, той подскачаше над самите муцуни на глиганите, дразнеше ги. Те се зъбеха в безсилна ярост. Баща ми не се задоволи с това, откърти дебел клон и почна с всички сили да ръга в хълбоците разсвирепелите глигани, да ги удря по муцуните. Няма защо да ви казвам, че ние с

майка ми се наслаждавахме на това зрелище.

Но и приятните неща омръзват в края на краищата и баща ми, продължавайки злобно да се надсмива над враговете, се отдалечи по дърветата. Храброто ми настроение веднага изчезна. Страхливо се притиснах към майка си, като треперех всеки път, когато тя скачаше от клон на клон. Помня как един клон се счупи под тежестта ѝ. Тъкмо се канеше да скочи, зачу се пращане и аз веднага изпитах мъчително усещане, че и двамата падаме в пространството. Гората, слънчевите лъчи по шумолящите листа – всичко в миг изчезна, пред очите ми притъмня. За миг видях, че баща ми внезапно се спря и ни погледна, а после всичко потъна в мрак...

Събудих се в мекото си легло, облян в пот, треперещ. Прозорецът беше разтворен и прохладен въздух нахлуваше в стаята. Нощната лампа светеше. И аз заключих, че дивите глигани не са ни разкъсали и че ние с майка ми не сме паднали на земята – иначе как бих могъл след хиляди векове да се намирам тук, в тази спалня, и да помня това събитие?

В моите доисторически спомени има едно странно нещо. Не винаги можем да определя последователния ход на събитията, не можем

с точност да кажа колко време е минало между някои събития – година, две, четири или пет. Приблизително можех да съдя, че е изминало време само по промените във външността и заниманията на моите близки.

Впрочем мога да си представя логическия ход на събитията. Например за мене няма съмнение, че бягството ни от глиганите и падането е било преди запознанството ми с Мързеливеца, който стана най-близкият ми другар. Също тъй съм сигурен, че именно между тия две събития напуснах майка си.

За баща си нямам други спомени освен тия, които разказах. През следващите години от живота ми той вече не се появи нито веднъж. Единственото обяснение е, че трябва да е загинал наскоро след приключението с глиганите. Че баща ми е загинал преждевременно, в това не може да има съмнение. Той беше в разцвета на силите си и само внезапна, насилствена смърт е могла да го погуби. Но как е загинал – не зная. Дали е потънал в реката, змия ли го е изяла, или пък е попаднал в стомаха на Острия зъб, стария тигър – не ми е известно!

Имайте пред вид, че разказвам само неща, които съм наблюдавал със собствените си очи през ония предисторически дни. Дори и майка ми да е знаела как е загинал баща ми, тя никога не

ми е говорила за това. Струва ми се, че тя просто не е могла да ми го каже: толкова беше беден речникът ѝ. Целият речник на племето се състоеше може би от тридесет или четиридесет звука.

Наричам ги *звукове*, а не *думи*, защото бяха примитивни, нямаха установено значение и не можеше да им се придава нов смисъл с прибавка на прилагателни и наречия. Тия средства на речта не бяха още открити. Вместо чрез употребата на прилагателни и наречия да придаваме различни нови значения на съществителните и глаголите, ние определяхме значението на звуковете чрез интонацията: изменяхме продължителността и височината им, произнасяхме ги бързо или бавно.

Нямахме спрежения, за глаголното време се досещахме по смисъла. Говорехме само за конкретни неща, защото мислехме конкретно. Много ни помагаше мимиката. Всичко отвлечено ни беше съвсем недостъпно; и дори на някого от нас да е идвало на ум отвлечена мисъл, той не беше в състояние да я сподели с другарите си. За изразяване на такава мисъл нямаше звукове, те липсваха от речника ни! Когато той измислеше нови звукове, за да изрази мисълта си, никой от околните не го разбираше. Понякога трябваше да прибегне

до пантомима, поясняваше с жестове мисълта си и през цялото време повтаряше новоизмисления звук.

Езикът ни се развиваше много бавно. Малкото звукове, с които разполагахме, ограничаваха и кръга на мисленето ни. Постепенно у нас се появи потребността от нови звукове, за да изразяваме новите си мисли.

О, ние бяхме удивително прости! Но все пак знаехме много неща, неизвестни на никого днес. Можехме да си движим ушите на всички страни. Можехме лесно да си почешем гърба между лопатките. Можехме да хвърляме камъни с краката. Правел съм го много пъти. Можех даже, без да сгъвам колене, да се наведе така, че да докосна земята не с пръсти, а с лакти. А що се отнася до птичите гнезда – всяко момче от двадесетия век би ни завидяло. Но ние не събирахме колекции от яйца. Ние просто ги изяждахме.

Помня... впрочем няма да избързвам. Ще ви разкажа по-напред за Мързеливеца и приятелството ми с него. Разделих се с майка си много рано. Може би защото след смъртта на баща ми тя си взе друг мъж. Почти не го помня, а и малкото спомени, които имам, не са особено приятни. Беше лекомислено същество и нямаше никакъв

авторитет. Беше ужасно приказлив. Дори сега, като пиша за него, в ушите ми ехти непоносимото му дърдорене. Беше много глупав, никога не можеше да се съсредоточи, да постигне нещо. Като гледам маймуните в зоологическата градина, винаги се сецам за него.

В ония далечни дни ние нямахме имена и никой не ни назоваваше по име. Само за удобство на читателите давам имена на всички, с които ми се е случвало почесто да се срещам и по-подходящо име от Бърборко за моя скъпоценен втори баща не можах да измисля. Себе си наричам Големия зъб. Имах много големи предни зъби.

Много смътно са се запазили в паметта ми събитията от времето, след като напуснах майка си, и затова нищо не съм сънувал за тях. Моето второ „аз“ е забравило много неща, особено от тоя период. Сега, като си припомням различните картини от моите сънища, не мога да си представя какво се е случило с мен в дните, след като напуснах родното дърво и преди да пристигна в пещерите.

Помня само, че няколко пъти излизах на открити полянки. Треперейки от страх, слизах от дърветата и бързо притичвах през поляните. Помня, че имаше дъждовни дни, имаше и ясни, слънчеви – трябва доста

време да съм скитал сам. Особено добре помня дъждовните дни, когато се чудех какво да утоля мъчителния си глад. Съвсем ясно виждам картината как ловя малки гущери по скалистия връх на един хълм. Те бягаха, завираха се в пукнатините, но веднъж случайно обърнах камък и улових скрилия се под него гущер. Но змиите ме накараха да напусна хълма. Те не ме преследваха, само се грееха на слънце върху скалите. Но толкова голям беше вроденият ми страх от змии, че презглава хуквах, щом ги зърнех.

* * *

Ярко се е запазила в паметта ми картината как излизам от гората. Стоя в началото на голяма, открита поляна. От едната ѝ страна се издигаха високи скали с тъмни отвори на пещери, а от другата течеше река. Брегът стръмно се спускаше към водата; там, където скатът бе полегат, се виждаха многобройни следи. По тези пътеки отиваше на водопой племето, което живееше в пещерите.

Стоях, разглеждах пещерите в скалите, брега и многото пътечки, които водеха към реката. На едно пооткрито място съзрях много мои съплеменници. Цяла седмица бях скитал сам, малък, беззащитен. През цялото време не срещнах никого от сродниците си. Живеех в непрекъснат страх. И сега, като

видях хора от племето си, почувствувах такъв прилив от радост, че като луд затичах към тях.

И тогава се случи нещо странно. Някой от тях ме забеляза и нададе тревожен вик. В същата минута цялото племе се разбяга в панически ужас. Скачайки и катерейки се по скалите, всички възрастни и деца веднага се скриха в пещерите... навън остана само едно малко детенце, което бяха изтървали в суматохата в подножието на една скала. То жално пищеше. Майка му изскочи от пещерата; детето заприпка към нея, хвърли се в прегръдките ѝ и тя го вкара в пещерата.

Останах сам. Многолюдният бряг изведнъж опустя. Тъжно ми стана. Седнах на земята и се разплаках. Защо всички избягаха от мен?

По-късно, когато ги опознах, всичко ми стана ясно. Когато ме видели да тичам откъм гората, решили, че ме гони някакъв хищен звяр. С внезапното си появяване бях ги изплашил до смърт.

Както седях и гледах към отворите на пещерите, изведнъж забелязах, че хората от племето ме наблюдават. Скоро моите съплеменници подадоха глави от пещерите. След минута те започнаха да си подвикват. В суматохата мнозина от тях бяха объркали пещерите си. В чужди пещери бяха

попаднали и някои деца. Майките не можеха да ги извикат по име, тъй като имената още не бяха измислени. Те издаваха резки, тревожни звуци, по които децата ги познаваха. Майка ми ме бе викала по същия начин и аз бих разпознал гласа ѝ между хиляда други гласове, както тя би познала гласа ми всред гласовете на хиляда други деца.

Пещерните обитатели дълго се викаха, но не смееха да излязат от пещерите. Най-сетне един от тях се реши да направи това. Нему бе съдено да изиграе голяма роля в живота ми, както и в живота на всички други членове на това племе. В страниците на моя разказ ще го наричам Червеното око, тъй като очите му бяха възпалени и вечно червените клепащи му придаваха страшно свиреп вид.

Приличаше на истинско чудовище. Имаше гигантски ръст. Тежеше може би към сто и седемдесет фунта. По-едър от него човек в племето не срещнах. Но и сред огнените хора, и сред обитателите на дърветата не видях такъв великан.

Понякога, когато чета във вестниците описания на наши борци и боксьори, неволно си мисля какво ли би излязло, ако най-силният от тях би се преборил с Червеното око.

Боя се, че нашият атлет не би имал никакви изгледи за успех. С железните си пръсти Червеното око би могъл да му откъсне бицепса или който да е друг мускул. С един удар на тежкия си юмрук би смазал черепа му също като черупка на яйце. Ако го ритне с дяволския си крак (или задната ръка), би изкормил вътрешностите му. С една ръка би прекършил врата му и готов съм да се закълна, че със зъбите си би прегризал сънната му артерия или гръбнака. Способен беше от седящо положение да направи скок, дълъг двадесет фута. Беше отвратително космат. Ние се гордеехме, когато бяхме по-малко космати. Но Червеното око беше целият покрит с гъсти косми, имаше косми даже по вътрешната и външна страна на ръцете си. Дори в ушите му растяха косми. Само по дланите и ходилата нямаше, също и под очите. Видът му беше безобразен, устата му, с огромна увиснала долна устна, се кривеше в жестока усмивка, мъничките му очички гледаха свирепо.

Такъв беше Червеното око. Той предпазливо излезе от пещерата, спусна се към брега. Без да ми обръща внимание, почна да оглежда местността. Ходеше почти превит на две, а ръцете му бяха толкова дълги, че като крачеше, допираше земята със ставите на пръстите си. Ако можехте

само да го видите как бързо тичаше на четирите си крайници! Ние вече съвсем бяхме отвикнали да тичаме по тоя начин. Само малцина от нас можеха още да се опират при ходене със ставите на пръстите си о земята – това беше вече атавизъм и у Червеното око се проявяваше особено силно.

Той се движеше предпазливо из поляната и зорко се вглеждаше в пролуките между дърветата, като се мъчеше да открие хищното животно, което ме преследва. На мен не обръщаше никакво внимание, хората от племето, Наизлезли пред входовете на пещерите, очакваха резултата от разузнаването му.

Най-сетне Червеното око се убеди, че няма никаква опасност. Хвърли поглед на пътеката, която водеше към водопоя, и тръгна към мен. Но все още се правеше, че не ме забелязва. После, когато беше вече близо до мен, без всякакво предупреждение замахна мълниеносно и ме удари по главата. Аз отлетях на дванадесет фута и когато се строполих на земята, разнесе се буен смях – скупчилите се край пещерите примираха от смях, кряскаха, подвикваха и от сърце се забавляваха.

Така бях приет в племето. Червеното око се отдалечи, без дори да ме погледне, а аз продължавах да плача и хленча. Няколко

жени ме наобиколиха с любопитство, аз скоро ги познах. Виждал ги бях миналата година, когато с майка ми събирахме орехи в далечните клисури.

Впрочем жените скоро ме оставиха и около мен се събраха десетина любопитни дечурлига. Сочеха ме с пръсти, кривяха муцунките си, щипеха ме, блъскаха ме. Бях уплашен и известно време търпях закачките им, после ме обзе ярост, скочих и се хвърлих върху най-дръзкото от тях, като си служех с нокти и зъби – това беше Мързеливеца.

Ние се скопчихме и почнахме да се бием, както се бият момчетата по цял свят. Драскахме се, хапехме се, дърпахме се за косата, душехме се и се търкаляхме по земята. Помня, че отначало победата клонеше на моя страна, тъй като прибягнах до една особена хватка, която ми даваше предимства. Но не тържествувах дълго. Той вдигна крак (или задната ръка) и почна да ми нанася такива удари в корема, че не можах да издържа и го пуснах. После пак се скопчихме.

Мързеливеца беше с една година по-голям от мене, но аз бях много по-разярен от него и най-сетне той си плю на петите. Подгоних го, прекосихме полянката и се спуснахме по пътеката към реката. Но той знаеше местността по-добре от мене,

изведнъж свърна по друга пътечка, после бързо пресече полянката и се скри в една пещера с широк вход.

Спуснах се подир него в пещерата. Озовал се в пълна тъмнина, силно се изплаших. Нали досега не ми се беше случвало да влизам в пещера. Почнах да викам и да плача. Мързеливеца изломоти нещо в отговор и като се възползува от тъмнината, скочи отгоре ми и ме повали на земята. Но той, изглежда, не се реши да започне с мене нов бой и веднага отскочи встрани. Входът на пещерата беше зад гърба ми, но въпреки че не го видях да минава край мен, Мързеливеца изчезна, сякаш вдън земя пропадна. Прислушвах се и не можех да разбера къде се е скрил. Това силно ме озадачи, излязох от пещерата и седнах пред входа да чакам противника си.

Той не бе излизал от пещерата, в това бях уверен, но след няколко минути чух над ухото си подигравателния му смях. Хукнах да го гоня и той пак се шмугна в пещерата, но този път аз не влязох след него, а заставах да вардя пред входа. И отново противникът ми, без да излиза от пещерата, се озова зад мен, изсмя се над ухото ми и веднага се вмъкна в пещерата.

Тая игра се повтаряше безкрай. Най-последно аз се хвърлих подир него в пещерата и

почнах да го търся. Изгарях от любопитство да разбера как ми се изплъзва постоянно! Нали всеки път влизаше в пещерата, но нито веднъж не излезе от нея, а все се появяваше зад мене и ми се смееше. Така нашето сбиване неусетно се превърна в игра на криеница.

С малки прекъсвания продължихме тая игра до вечерта, постепенно забравихме враждата и се сприятелихме. Седяхме един до друг прегърнати и Мързеливеца ми разкри тайната на загадъчната пещера. Хвана ме за ръка и ме поведе навътре в пещерата. Тя се свързваше чрез много тесен проход с друга пещера и през нея излязохме навън.

Станахме големи приятели. Когато веднъж другите момчета ме нападнаха, Мързеливеца ме защити и двамата така ги напердашихме, че вече никой не смееше да ме закача.

Мързеливеца ми показа селището. Разбира се, той нищо не можеше да ми разкаже за нравите и обичаите на племето – просто му липсваха думи, но като го следвах навсякъде, сам узнах много неща и така ми показа много интересни места в околността.

Разведе ме из полето, което се простираше между пещерите и реката, а после навлязохме в гората, където по зелените полянки открихме диви моркови и се наядохме до насита. После се напихме с

вода на реката и по пътеката се върнахме при пещерите.

Първата утрин, след като ношувах с Мързеливеца в пещерата, разбрах преимуществото на пещерите с тесен вход. Едва се бе разсъмнало, когато на поляната се появи старият тигър – Острия зъб. Двама от племето се намираха по това време навън. Щом видяха тигъра, веднага хукнаха да бягат. Дали бяха много изплашени, или може би тигърът ги гонеше по петите, не знам, но дори не се опитаха да се покатерят на скалата и да се скрият в безопасните пещери, а затичаха към пещерата с широкия вход, в която бяхме играли с Мързеливеца.

Какво точно се е случило вътре, трудно мога да кажа, но навярно бегълците се бяха скрили през тесния проход във втората пещера. Проходът се оказа тесен за тигъра и разярен от неуспеха, той излезе от пещерата с широкия вход. Изведнъж забеляза двамата бегълци пред входа на другата пещера и със скок се хвърли към тях. Разбира се, те моментално се скриха и през тесния проход минаха в първата пещера. Тигърът излезе от втората пещера още по-разярен и зарева силно.

Цялото племе наизскача от пещерите, вдигна се страшна олелия. Кряскаха, Ломотеха възбудени, кривяха ужасно лица, зъбеха се на тигъра. Помня, че и аз като останалите виках и гримасничех. Не само от желание да им подражавам, но чувствавах вътрешна необходимост да правя същото, което правеха и те. Космите ми настръхнаха, гърчех се, цял обзет от необяснима злоба и ярост.

Няколко минути Острия зъб се хвърляше ту към единия, ту към другия вход на пещерата. Но двамата бегълци постоянно му се изплъзваха през тесния проход. В това време цялото племе, покатерило се горе на скалата, започна да действа. Всеки път, когато тигърът изскачаше от пещерата, върху него се изсипваше град от камъни. Отначало просто ги хвърляхме, а после почнахме да замеряме с всички сили тигъра.

Тая бомбардировка привлече вниманието на Острия зъб към нас и той още повече се разяри. Престана да гони бегълците и се втурна по стръмния скат нагоре към нашата скала.

(Продължава в следващия брой)

Преди Адама

Научно-фантастичен разказ

Джек Лондон

(продължение от бр. 6)

Камъните се трошаха под ноктите му, ревеше и се катереше все по-нагоре. При вида на това ужасно зрелище всички се скрихме в пещерите. Знаем това, защото погледнах от своята пещера и видях, че на скалата няма жива душа. Острия зъб не успя да се задържи и в този миг се търкулна долу, на земята.

Нададох радостен вик и веднага Племето изскочи навън; закрещяха, завикаха и град от камъни пак полетя към тигъра. Острия зъб побесня от ярост. Той отново опита да се покатери на скалата и даже достигна входа на долната пещера, но пак се подхлъзна. При всеки негов скок нас ни обземаше невъобразим ужас. Отначало, щом Острия зъб се озоваваше на скалата, всички се изпокриваха в пещерите, но после похрабрите оставаха отвън и продължаваха да хвърлят по него камъни; скоро вече никой не бягаше и всички дружно Обстрелваха неприятеля.

Никога досега Острия зъб не бе преживявал такава явно поражение.

Гордостта му бе страшно уязвена: бе го надхитрило някакво дребно, слабосилно Племе. Той стоеше долу, гледаше ни, като ревеше и удряше с опашка и се зъбеше на всеки камък. Веднъж аз хвърлих върху му камък точно в момента, когато той повдигна муцуна, за да погледне нагоре. Камъкът го улучи по носа и тигърът подскочи във въздуха на четирите си крака, като зарева от болка. После разбра, че е победен и спасявайки достойнството си, важно се отдалечи.

Отпорът, който срещна Острия зъб, получаваше и всеки звяр, озовал се случайно в селището. Ние охранявахме нашите пътеки и водопои и тежко на ония животни, които попадаха на наша територия. Даже най-свирепите хищници си бяха взели урок и избягваха да се приближават към селището ни.

Не можехме да се сравняваме по сила с тях; бяхме хитри и страхливи и само поради нашата хитрост и страхливост, нашата необикновена предпазливост можахме да

оцелеем всред ужасните врагове, които ни заобикаляха в Младия свят.

Още в първите дни на пребиваването ми всред Племето забелязах, че всички изпитват някакъв неосъзнат, смътен страх от североизток. Племето постоянно се боеше от нещо, чакаше оттам някаква беда. Всички с мрачна тревога току поглеждаха към североизток.

Веднъж с Мързеливеца се отправихме на североизток за диви моркови, които по това време на годината бяха особено вкусни, и тогава той прояви съвсем необичайна за него плахост. Беше готов да яде повехнали листа или съвсем дребни морковчета, но за нищо на света не искаше да отиде по-далеч, където растяха вкусни, месести корени. Когато се запътих натам, той се разлюти, развика се – вдигна цял скандал. Заяви ми, че в тази посока се крие страшна опасност, но каква точно – Мързеливеца не можа да ми обясни поради бедния си речник.

Докато той се сърдеше и викаше, аз откривах все нови и нови места с моркови и се натъпках до насита. Не можех да разбера от какво се бои Мързеливеца. През цялото време бях нащрек, но не забелязах никаква опасност. Гледах да не се отдалечавам много от дърветата, за да мога веднага да се

покатеря, ако внезапно изскочи Острия зъб, Тъмнорижавия или някакъв друг хищник.

Една вечер в селището настъпи истинска суматоха. Цялото племе изпадна в паника. Скупчили се на скалата, мъже и жени гледаха на североизток и сочеха натам с пръсти. Не разбирах от какво се боят, но бързо се покатерих горе в мъничката си пещера и се заоглеждах наоколо.

Отвъд реката, далече на североизток, видях за пръв път в живота си дим. По размери този тайнствен дим надвишаваше всички животни, каквито познавах досега. Помислих го за някаква чудовищна змия, изправила глава високо над дърветата и поклащаща се назад-напред. Но после, като наблюдавах поведението на Племето, съобразих, че сам по себе си димът не е опасен. Племето изпитваше страх от дима, защото зад него се криеше нещо друго, наистина страшно. Но какво беше това другото, не можех да се досетя. И никой не можеше да ми обясни. Впрочем скоро узнах, че това е такава страшна опасност, пред която бледнееха и Тъмнорижавия, и старият Остър зъб, и всякакви змии – толкова страшна опасност, че по-страшна от нея не можеше и да има.

С нас живееше още едно момче, което ще нарека Счупения зъб. Майка му живееше в

просторна пещера, но след него тя роди още две деца и в резултат най-големият син бе изгонен с бой и ругатни от дома. Той поскита сам из полето, да поизплаче мъката си, и после дойде да живее при нас. Пещерата ни беше много малка, но като се постеснихме, намери се място и за него. Доколкото си спомням, Счупения зъб преспа при нас само една нощ, следователно събитието, което искам да разкажа, се е случило по него време.

Сутринта ние до насита се наядохме с моркови, после се заиграхме в гората, забравили всяка предпазливост. Не мога да си обясня как винаги бдителният Мързеливец прояви такова нехайство – изглежда, го бе увлякла играта. Играехме на гоненица. Тичахме, катерехме се по дърветата и скачахме от десет – петнадесет фута на земята.

Счупения зъб се оказа необикновено ловък. Почти невъзможно беше да го хванеш, измисляше такива невероятни фокуси да се изплъзне, че нито Мързеливеца, нито аз бяхме в състояние да ги повторим. Когато го гонехме, той обикновено бързо се покатерваше на високия клон, издигнат най-малко на седемдесет фута над земята. Преследвайки храбреца, ние също искахме да се покатерим на клона, но Счупения зъб,

легнал по гръб върху клона, започваше силно да го люлее. Щом се приближавахме, преставаше да се люлее и клонът като опъната тетива го подхвърляше във въздуха; той политаше и скачаше върху дебелия клон на съседното дърво.

Последния път беше мой ред да гоня Счупения зъб. Той се покатери на върха на клона и почна пак да го клати, за да ми попречи да се приближа. И изведнъж Мързеливеца нададе предупреждаващ вик. Погледнах надолу и за пръв път видях Огнен човек. Той предпазливо се промъкваше между дърветата, устремил поглед нагоре към нас. Отначало го взех за някакво животно, защото гърдите и гръбът му бяха покрити с изпокъсана меча кожа. Но после различих ръце и крака, видях лицето му. Той много приличаше на нас само че не беше толкова космат и краката му слабо наподобяваха ръце. По-късно узнах, че цялото им племе е по-малко космато от нашето, а ние, от слоя страна, бяхме по-малко космати от Горската орда, която живееше по дърветата.

В миг ме осени мисълта, още щом го видях: да, това беше той – оня страшен ужас от североизток, който се мержелееше зад тайнствения дим. И в същото време недоумявах: в него нямаше нищо страшно.

Червеното око или даже други силни наши мъже изглеждаха много по-страшни. Огнения човек беше вече стар, целия в бръчки. Космите по лицето му бяха побелели. Освен това силно куцаше с единия си крак. Нямаше съмнение, че той не би могъл да ни настигне ни на земята, ни по дърветата.

Но в ръцете си държеше някакъв предмет, който досега не бях виждал. Оказа се, че е лък и стрела. По онова време тия думи – лък и стрела – за мене нищо не означаваха. Отде можех да зная, че тая извита пръчка крие смърт? А Мързеливеца явно знаеше това. Той вече бе срещал Огнени хора и знаеше някои техни привички. Огнения човек спря погледа си на Мързеливеца и без да бърза, насочи лъка си към него. Мързеливеца се скри зад стеблото.

Изведнъж Огнения човек рязко се обърна и заобиколи дървото. Мързеливеца скочи на друг клон, но не успя навреме да се скрие зад стеблото, Огнения човек отпусна тетивата и стреля. Видях как стрелата излети нагоре, но не улучи Мързеливеца, а се удари в клона и падна на земята.

Заподскачах от възторг на високия клон. Това се казва игра! Огнения човек замеряше Мързеливеца с някакъв предмет, както често ние се замервахме един друг с различни предмети.

Играта още не бе свършила, но Мързеливеца продължаваше да се крие зад стеблото. Огнения човек стоеше спокойно на мястото си. Аз подадох глава и изломотих нещо на пришълеца. Искях играта да продължи. Искаше ми се и мен да замери с тънката пръчка. Пришълецът, без да ми обръща внимание, погледна към Счупения зъб, който продължаваше несъзнателно да се люлее на клона.

Стрелата профуча и Счупения зъб изрева от болка и страх. Стрелата го бе улучила. Това вече не приличаше на игра. Треперейки от ужас, аз се притиснах към клона. Изви се втора, трета стрела; те префучаха край Счупения зъб, без да го засегнат, разкъсаха листата и като описаха дъга, паднаха на земята.

Огнения човек се отдръпна няколко крачки и пак обтегна лъка. Тетивата звънна, стрелата изхвърча нагоре и Счупения зъб с ужасен вик полетя към земята. Видях как се преобърна няколко пъти във въздуха; забитата в гърдите му стрела при всяко превъртане на тялото ту изчезваше, ту се появяваше.

Крецейки пронизително, той тупна на земята; чух как костите му изхрущяха. Беше още жив, гърчеше се и забиваше нокти в

земята. Помня, че Огнения човек с камък в ръка се спусна към него и смаза главата му...

Винаги когато сънувах тоя сън, при тая сцена се събуждах – треперех цял, виках от страх, а майка ми стоеше до кревата, гледаше ме с тревога, нежно ме милваше по главата и ми говореше, че е тук и че не бива от нищо да се боя.

Друг мой сън почваше с това, как ние с Мързеливеца бягаме през гората. Трагедията със Счупения зъб и страшния Огнен човек се бе разиграла преди това. Изплашени, озъртайки се встрани, ние с Мързеливеца скачаме от дърво на дърво. Мъчително ме боли десния! крак – в него се е забила стрелата на Огнения човек; пронизала крака ми, стрелата стърчи от двете му страни. Тя не само ми причинява непоносима болка, но ми пречи да се движа; аз едва догонвам Мързеливеца.

Най-после не издържам и лягам на удобен клон. Мързеливеца продължава да върви напред, като скача от клон на клон. Подвиквам му – доколкото си спомням, викнах му с много жален тон. Той се спря и ме погледна. После дотича при мен и огледа стрелата в крака ми. Помъчи се да я извади, но пречеа зъбците и перата. Намесата на Мързеливеца само усили болката и аз го помолих да не пипа крака ми.

Поседяхме известно време на дървото, макар че Мързеливеца нервничеше и все настояваше по-скоро да вървим; той тревожно се озърташе встрани, а аз жално хленчех и стенех от болка. Мързеливеца явно се страхуваше, но решението му да не ме оставя сам в бедата аз смятам за признак на алтруизъм и другарство, чувства, които впоследствие много допринесоха човекът да стане най-могъщият всред животните.

Мързеливеца още веднъж се опита да измъкне стрелата, но аз сърдито го спрях. Тогава той се наведе и почна да гризе със здравите си зъби задния ѝ край до перата. Гризеше стрелата, като я държеше с ръце, за да не се върти в раната, а аз се бях вкопчил за рамото му.

Често размишлявам над тая сцена – две малки момчета в самата заря на човечеството и едното от тях, надвивайки страха си и подтискайки егоистичното си желание да избяга, остава, за да помогне на другаря си. И пред погледа ми се низят други картини: виждам спасителни отряди, самоотвержени милосърдни сестри, виждам и вождове, обречени на гибел, виждам всички силни хора на Земята – тяхната сила води началото си от такива като Мързеливеца, Големия зъб и другите обитатели на Младия свят.

Когато Мързеливеца прегриза края на стрелата, вече не беше трудно да я измъкне от крака. Аз станах и понечих да тръгна, но той ме спря. От раната течеше обилно кръв. Мързеливеца накъса зелени листа и ги напъха в раната. Това помогна и кръвотечението скоро спря. Тогава двамата поехме бързо към пещерите, където се чувствахме в безопасност.

Много добре помня първата зима. Често сънувам, че седя свит на кълбо и треперя от студ. До мен седи Мързеливеца, притиснали сме се един до друг, лицата ни са посинели, зъбите ни тракат.

Когато излизахме от пещерата, покритата със слана земя поскърцваше под краката ни. Една сутрин видяхме, че реката в ония места, откъдето пиехме вода, е замръзнала. Даже Старата кост – най-старият в племето – не беше виждал досега подобно нещо. Помня колко тревожно и жално изражение имаха очите му, когато разглеждаше леда. (Това жално изражение винаги се появяваше в очите ни, когато се сблъскахме с нещо непонятно или когато изпитвахме някакво смътно желание, което не можехме да изразим нито със звук, нито с жест.)

Но лед видяхме само веднъж, в онова утро – друга такава студена зима няхаме. Във всеки случай не помня през друга зима

да е замръзвала водата. Често си мисля, че тая зима беше предвестник на ония безкрайни студове, които са дошли при нас от Далечния север заедно с ледниците и обхванали цялата земя. Но ние не видяхме тези ледници. След много поколения потомците на нашето Племя или са се преселили на юг, или са се приспособили към изменилия се климат.

Животът ту ни щадеше, ту жестоко ни наказваше. Не крояхме никакви планове и не преследвахме никакви цели. Ядяхме, когато бяхме гладни, пиехме, когато чувствахме жажда, старателно избягвахме срещите с хищните зверове, криехме се нощем в пещерите, а останалото време се забавлявахме с каквото можем. Бяхме много любопитни, простодушни и едновременно много изобретателни на шеги и лудории.

Бяхме непоследователни и нелогични. Когато си мисля сега за онова далечно минало, най-много ме огорчава нашата нелогичност и недосетливост.

Веднъж намерих счупена тиква, пълна с дъждовна вода. Водата беше много вкусна и аз я изпих, после отидох с тиквата при ручей и гребнах с нея вода, от която отпих малко, а останалата излях върху Мързеливеца. После захвърлих тиквата. Дори и на ум не ми дойде, че мога да напълня тази тиква с вода

и да я отнеса в пещерата. А често нощем ни мъчеше жажда, особено след като бяхме яли див лук, но никой не смееше да иде нощем на реката да се напие с вода.

Пръв от цялото Племя почна да използва тиквите Старата кост. Той държеше запас от вода в пещерата си. Често го виждахме да пълни тиквата от ручея и внимателно да я отнася в пещерата си. Чувството за подражание беше силно развито у нас: отначало един, а после и другите почнахме да се запасяваме с тикви и да ги използваме, за да държим в тях вода.

На първо време, следвайки примера на стареца, ние пазехме в тиквите само вода. Но веднъж на една от жените хрумна да напълни тиквата с черници и така да ги пренесе в пещерата. Скоро всички жени почнаха да пренасят в тикви ягоди орехи и корени. Веднъж посята, идеята почна да дава кълнове. Нововъведението бе развито пак от жените. Една от тях – може тиквата да е била много малка, а може жената да я е забравила в пещерата си, – като отишла при блатото да бере боровинки, се досетила да сложи две листа едно върху друго, да ги увие с клончета и така да пренесе боровинките в пещерата си.

Но усъвършенстването на средствата за пренасяне на храна спря дотук. Никому не

дойде на ум да вземе върбови вейки и да изплете кошница. Може би след десет – дванадесет поколения нашето Племя щеше да се научи да плете кошници. Ние бяхме направили само една крачка по пътя на еволюцията. Не познавахме още нито огъня, нито оръжието, речта ни беше още съвсем елементарна. Като си помисля колко много време ни делеше от Изобретяването на писмеността, сърцето ми изстива от ужас.

* * *

Червеното око беше въплъщение на атавизма. В живота на Племято ни той причиняваше само раздори. Беше много по-примитивен от нас, но самите ние бяхме още толкова примитивни, че не можехме да се обединим и да го убием или изгоним от Племято. Обичаите ни бяха груби и първобитни, но Червеното око беше прекалено груб и примитивен, за да живее в мир с нас. Вечно се стараше да ни напакости, всячески се стараше да проявява вироглавството и свадливостта си. Той без съмнение стоеше на по-ниско стъпало в развитието от нас и мястото му беше всред Горската орда.

Ние живеехме с Мързеливеца в нашата пещера вече шеста зима, когато веднъж забелязахме, че сме пораснали. Едва се промъквахме в пещерата – входът беше

станал тесен за нас. Но това имаше и своите преимущества, тъй като охлаждаше желанието на възрастните мъже да ни изгонят и заемат нашата пещера. А тя беше много удобна – на самия връх на скалата, напълно безопасна и през зимата в нея беше по-топло, отколкото другите пещери.

От обилната храна през лятото толкова бяхме напълнили, че вече не можехме да се провираме през входа. Тогава ни хрумна чудесна идея. Почнахме да откъртваме малките камъчета с пръсти, но скоро от тази работа ни заболяха ноктите. После ни дойде на ум да вземем дебело дърво и работата потръгна. Една сутрин ние натрошихме цяла камара чакъл. Аз го избутах наведнъж долу. В следващия миг отдолу се зачуха яростни викове. Не беше необходимо да видим кой вика. Твърде добре познавахме този глас. Чакълът се бе изсипал върху главата на Червеното око.

Скрихме се в пещерата изстинали [от страх. След минута той вече стоеше пред входа, вперил в нас възпалените си очи, побеснял като дявол. Но не можа да влезе вътре; отворът беше тесен за него. Изведнъж той се обърна и си отиде. Това ни се стори подозрително. Измъкнах се тихичко навън и погледнах. Видях, че Червеното око отново се катери по скалата. В ръцете си държеше

дълга тояга. И преди да разбере намеренията му, той вече беше при входа на пещерата и яростно пъкна тоягата в дупката, като се мъчеше да ни достигне.

Блъскаше тоягата със страшна сила и би могъл да ни изкара всички вътрешности с ударите си. Притиснали се към задната стена на пещерата, ние бяхме почти недосегаеми. Тогава той пусна в ход цялата си изобретателност, така зашари с тоягата, че понякога ни докосваше с върха ѝ – безжалостните, варварски удари съдираха от нас косми и кожа. Когато изревавахме от болка, Червеното око удовлетворено изръмжаваше и започваше още по-ожесточено да действа с тоягата.

Постепенно почнах да се нервирям. По онова време характерът ми се беше оформил, проявявах известна смелост, макар че тя напомняше смелостта на хванат в капана плъх. Потърсих с очи нещо, с което да се отбранявам от Червеното око. Съзрях на пода камък, грабнах го и го хвърлих. Камъкът го удари право в гърдите...

Този успех ме въодушеви, освен това така се бях озверил, че вече от нищо не се боях. Откъртих от стената голям камък и с всички сили го запратих право в лицето на Червеното око. Той се олюля, изпусна пръчката и едва се задържа на скалата.

Видът му беше ужасен. По лицето му течеше кръв, реवेशе и скърцаше със зъби като глиган. Изтри кръвта от очите си и като ме видя, закрещя още по-силно. Тоягата му бе паднала долу и той почна да кърти парчета от скала и да ги хвърля по мене. Те попълваха бойните ми запаси. Всеки хвърлен към мен камък пращах обратно към него, при това аз бях по-точен в обстрелването: такава голяма мишена не е трудно да улучиш, а аз бях в пещерата и той едва ме различаваше в тъмнината.

И неочаквано той изчезна. Подадох глава и видях, че слиза от скалата. Долу се бе събрало цялото Племя и мълчаливо наблюдаваше битката. Най-страхливите веднага побързаха да се скрият в пещерите си, щом го видяха, че слиза. Между тях съзрях и Старата кост; старческите му крака едва го носеха.

Червеното око скочи от скалата и затърси сопата си. На пътя му се случи Старата кост. Огромната ръка на Червеното око се протегна и сграбчи стареца за врата. Видях как главата на Старата кост клюмна, тялото му се отпусна, той се бе примирил със съдбата си. Червеното око за секунда се поколеба. Старецът, треперейки, се сви и закри лицето си с ръце. Червеното око го блъсна силно и повали на земята. Старата

кост падна по лице, без да окаже съпротива. Лежеше и плачеше, очаквайки смъртта си. И изведнъж, подчинявайки се на някакъв каприз на налудничавия си характер, Червеното око остави стареца и тръгна да търси сопата си.

Взе я, върна се при скалата и почна да се катери нагоре. Мързеливеца, който досега надзърташе през рамото ми, треперейки, се шмугна в пещерата. Ясно беше, че Червеното око бе решил да ни убие.

Побеснях от злоба, но запазих самообладание. Събрах много камъни и ги натрупах пред входа на пещерата. Червеното око беше на няколко ярда под мен, но за миг изчезна зад една издатина на скалата. Щом главата му се показа, хвърлих върху него голям камък. Но не го улучих. Камъкът се удари в издатината и се пръсна на дребни парчета; някои малки камъчета и прах попаднаха в очите на моя противник и той се скри.

Племето, наблюдаващо тая сцена, замърмори одобрително и се разсмя. Най-после Червеното око си бе намерил майстора! Щом чу одобрителните възгласи, Червеното око изломоти нещо и погледна надолу – всички се смълчаха. Горд от това доказателство за силата си, той вдигна към мен глава и ми се закани, като реवेशе и се

зъбеше. Правеше страшни гримаси; кожата над веждите му се движеше, жилите му се издуваха, а всеки косъм на главата му чак до темето се бе изправил и стърчеше напред.

Сърцето ми изстина от страх, но се овладях и вдигнах голям камък. Червеното око продължаваше да се катери. Хвърлих върху него камъка, той дори не го закачи. Следващият камък го улучи в шията. Червеното око се изтърколи долу и се скри от погледа ми. След минута отново го видях, с едната ръка се държеше за гърлото. Сопата дрънчеше надолу по камъните.

* * *

Без да губим нито минута, двамата с Мързеливеца си плюхме на петите. Тичахме през полето, без да мислим за стаилите се в тревата змии, и скоро бяхме в гората. Прескачахме от клон на клон, от дърво на дърво и спряхме чак когато се отдалечихме на няколко мили от пещерите. Едва тогава се почувствувахме в безопасност, поехме си дъх и като се спогледахме, избухнахме в смях.

Когато се насмяхме до насита, тръгнахме с Мързеливеца към блатото, да закусим с черници. Похапнахме черници и като изгълтахме за десерт по две гнезда с току-що излюпили се пъдпъдъчета, поехме към реката. Заобиколихме мочурището и

излязохме на брега точно там, където блатото се съединяваше с реката. Водата в блатото бе застояла. В тази неподвижна вода, в самото устие лежах много трупи. Бяха гладки, без клони и вейки. Седнахме върху трупите, те не потъваха от тежестта ни, а плаваха по повърхността на водата.

Вгледахме се във водата и видяхме ято дребни рибки, които пъргаво сновяха насамнатам. И ние с Мързеливеца почнахме да ловим рибки. Легнали върху трупите, притаили дъх, чакахме да се приближи някоя рибка, а после с мълниеносно движение я хващахме. Хлъзгавата риба се мяташе, извиваше; ние веднага я изяждахме. От сол не чувствувахме никаква нужда.

Устието на блатото стана любимото място на нашите игри. Тук прекарвахме всеки ден по няколко часа, ловяхме риба, боричкахме се върху трупите, и пак тук получихме първите си уроци по плуване.

Веднъж трупът, на който лежеше Мързеливеца, внезапно се понесе по течението. Мързеливеца кротко спеше върху него.

Отначало това ми се стори много забавно. Но после ме обзе страх, толкова обикновено нещо в ония времена на постоянна опасност и несигурност – и изведнъж осъзнах, че съм останал сам. Враждебната стихия, отделяща

ме от Мързеливеца, го бе отнесла далеч. Нададох предупреждаващ вик. Той се събуди, изплаши и рязко се раздвижи. Трупът се преобърна и Мързеливеца падна във водата. Три пъти се преобръщаше трупът и три пъти Мързеливеца падаше във водата, като всеки път се мъчеше отново да се покатери на трупа. С нищо не можех да му помогна. В отчаяние тичах нагоре-надолу по брега, а Мързеливеца плачеше и викаше колкото му глас държи.

Часовете минаваха. Слънцето се издигна високо над главата ми и почна да се спуска на запад. Лекият ветрец утихна съвсем, Мързеливеца върху трупа беше сега на сто фута от брега. И тогава – дори не знам как – той направи велико откритие; почна да гребе с ръце. Отначало трупът се движеше бавно и неуверено. Но Мързеливеца, легнал върху него, почна да гребе по-старателно, трупът все повече се приближаваше към брега. Аз нищо не разбирах. Седях на земята и гледах как приятелят ми се приближава към брега.

По този начин Мързеливеца се научи да гребе. По-късно, преди да залезе слънцето, той нарочно легна върху трупа и отплува от брега. Увещаваше ме да последвам примера му. И аз също се научих да греба. Няколко дена само с това се занимавахме. Новата игра толкова ни увлече, че забравяхме да

ядем. Нощем спяхме на едно дърво близо до брега и съвсем забравихме, че на света съществува Червеното око.

Опитвахме да плаваме на различни трупи и се убедихме, че колкото е по-малък и лек трупът, толкова по-бързо плава. Забелязахме също, че колкото е по-къс трупът, толкова по-лесно се превърта и ние цопвахме във водата.

Веднъж, плувайки един до друг, открихме, че ако всеки се залови за трупа на другия с едната ръка и единия крак, то двата трупа стават по-устойчиви и не се обръщат толкова лесно. Но откритията ни стигнаха само дотук. Дори и на ум не ни минаваше, че можем да свържем труците с жилави лиани или корени.

С Бързоногата се срещнахме по-късно, след като увлечението ни да плаваме върху трупи бе попреминало. Нощувахме на едно друго дърво. Бяхме си направили там удобно гнездо с покрив. Веднъж я видях да къса желъди от високия дъб, близо до нашето дърво, и тогава за първи път я видях. Тя беше много плаха. Спокойно си береше желъди, но като забеляза, че я наблюдаваме, скочи мълниеносно на земята и избяга. После от време на време я виждахме и обикновено я търсехме всеки път, когато отивахме към устието на блатото.

И ето случи се така, че един прекрасен ден тя не избяга от нас. Стоеше и чакаше да отидем при нея, като издаваше тихи, нежни звуци. След запознанството ни тя почна да взима участие в игрите ни.

Бързоногата ми се хареса от пръв поглед. Имаше много приятна външност. Беше много кротка. Не бях виждал още такива добри очи. В това отношение тя се отличаваше от всички момичета и жени от Племето ни – те бяха заядливи и зли. Никога не викаше, не се сърдеше, а когато се случеше нещо неприятно, беше готова по-скоро да се оттегли или да избяга, отколкото да се намеси в кавгата.

Цялото ѝ същество излъчваше кротост и добродушие. Очите ѝ бяха големи, по-големи от очите на другите момичета и не толкова хлътнали, миглите ѝ бяха по-дълги и по-равни. Носът ѝ не беше така дебел и сплеснат, както у другите, имаше вече основа, а ноздрите ѝ бяха обърнати надолу.

Винаги съм си мислел, че тя трябва да е била от Огнените хора. Възможно е баща ѝ или майка ѝ да са принадлежали към тая по-висша раса. Макар че подобни неща по онова време бяха рядкост, но все пак се случваха. Самият аз съм бивал свидетел как някои от Племето ни напускаха пещерите и отиваха да живеят при Горската орда.

Тъй или иначе, Бързоногата рязко се различаваше от всички жени от племето ни. По дърветата се катереше много по-бързо от нас. Когато играехме на гоненица, никога не ни се удаваше да я хванем освен по някакво чудо, а тя винаги ни хващаше, когато поискаше. Беше забележително пъргава в движенията и имаше поразителна дарба да определя разстоянията. Храбростта ѝ нямаше граници. Удивително плаха в държането си, тя ставаше съвсем безстрашна, когато се отнасяше до катерене или бягане по дърветата. В сравнение с нея бяхме непохватни, мудни и страхливи.

Беше сираче. Никога не я видяхме с някого и не узнахме дали има близки. Беше много умна и потайна.

Ние с Мързеливеца искахме да узнаем къде живее. Несъмнено тя спеше на някое дърво, недалеч от нас, но всичките ни старания да я проследим и открием гнездото ѝ бяха напразни. Тя охотно играеше денем с нас, но ревниво пазеше тайната на жилището си.

* * *

Една сутрин – Бързоногата не дойде този ден – ние с Мързеливеца бяхме при устието на блатото и се забавлявахме с трупите. Но едва отплувахме от брега, когато чухме яростен рев.

Беше Червеното око. Скрил се зад камарата трупи, той с ненавист ни гледаше. Изплашихме се силно първата минута, защото тук нямаше пещера с тесен вход, където можехме да се скрием. Но двайсетте фута вода, отделящи ни от брега, временно ни защитаваха и ние се поуспокоихме.

Червеното око се изправи и се заудря по гърдите с юмруци. Нали бяхме далеч от него, почнахме да му се подиграваме. Отначало смехът ни беше престорен, със затаен страх, но щом се убедихме, че в случая Червеното око е безсилен, пригнахме неудържимо. Той беснееше и скараше, като ни се зъбеше в безсилна злоба.

Внезапно престана да се зъби и да се удря в гърди и изтича към брега. Ние също престанахме да се смеем. Червеното око не беше от тия, които лесно забравят обидите. Чакахме, треперейки от страх, какво ще стане. Но не ни идваше на ум да отплуваме по-далеч от брега.

Червеното око с огромен скок се прехвърли през купчината трупи и се появи оттам, като държеше в грамадната си длан речни камъни. Добре, че наоколо нямаше големи тежки камъни, защото ние бяхме на двадесет фута от брега и той без съмнение би ни убил.

Но и сега опасността не беше малка: 3-з-з!... Камъкът профуча над нас като куршум. Почнахме енергично да гребем. 3-з-з! Цап! Мързеливеца извика от болка. Камъкът го удари между плешките. После и аз си изпатих. Спаси ни само това, че запасите на Червеното око се свършиха. Той изтича да събере пак камъни, но през това време ние с Мързеливеца отплувахме.

Вече не се бояхме от снарядите на Червеното око, макар че той продължаваше да ни обстрелва. Там, където блатото се съединяваше с реката, в средата на устието, имаше слабо течение и улисани с Червеното око, не забелязахме, че се носим към реката. Гребяхме усърдно, а Червеното око ни следеше по брега. Изведнъж той забеляза купчина големи камъни. Това оръжие му даде възможност за по-далечно обстрелване. Един камък, тежък около пет фута, удари моя труп с такава сила, че от дървото се разхвърчаха остри трески и се забиха в крака ми. Ако камъкът ме бе улучил, щеше да ме убие.

Гребяхме усилено и не забелязахме, че се носим по течението. За опасността разбрахме по тържествуващите викове на Червеното око. Там, където течението пресичаше застоялата вода, имаше няколко малки водовъртежа. Точно в тях попаднаха

нашите трупи и почнаха бясно да се въртят. Престанехме да гребем. Стараехме се само да задържим трупите един до друг. Червеното око продължаваше да ни обстрелва, камъните падаха съвсем наблизко, заливаха ни с пръски. Червеното око ни гледаше свирепо и крещеше от злорадство.

Но при самото устие на блатото реката правеше рязък завой и течението ни понесе към отсрещния бряг. Бързо се приближавахме към северния бряг, като едновременно се спускахме и надолу по реката. По такъв начин излязохме от обстрела на Червеното око. Виждахме го отдалеч да скача и танцува по брега, издавайки от време на време тържествувачи победни викове.

Сега с Мързеливеца имахме само една грижа, да не оставим трупите да се раздалечат. Когато се озовахме съвсем близо до северния бряг, почнахме бързо да гребем. Но тук течението рязко завиваше към южния бряг. С големи усилия успяхме да пресечем течението там, дето беше най-тясно и заплувахме в по-спокойна вода.

Трупите ни се движеха много бавно и най-после доплуваха до брега. Веднага излязохме на брега. Трупите ни продължиха да се носят надолу по реката. Спогледахме се с Мързеливеца, но този път не ни беше до

смях. Намирахме се на чужда, непозната земя.

* * *

Нямам представа колко време бродихме по северния бряг на реката. Бяхме като мореплаватели, претърпели корабкрушение изхвърлени на необитаем остров. Не знаехме ще се върнем ли някога при Племето. Няколко месеца странствувахме из диви пустинни места, без да срещнем нито едно живо същество, което да прилича на нас. Движехме се все на запад и стигнахме до едно поточе, което течеше сред блатиста местност. Тогава завихме на север и Избикаляйки блатото, след няколко дена се озовахме пред езеро, което наричам Дългото. Тук останахме доста дълго, тъй като намерихме изобилна храна, но един прекрасен ден се натъкнахме на Горската орда. Бяха истински свирепи маймуни. И все пак не се отличаваха много от нас. Наистина бяха по-космати, краката им бяха по-криви и по-възлести, очите по-малки, шиите по-дебели и по-къси. Но по дланите и стъпалата си нямаха косми и издаваха също такива звуци като нас, като влагаха в тях почти същото значение.

Аз пръв видях един от тях – грохнал, мършав старец, с набръчкано лице. Седеше

на земята до едно дърво – вероятно спеше на него, защото на дървото имаше гнездо.

Посочих го на Мързеливеца и двамата затичахме към него. Той стана, понечи да се покатери на дървото, но се движеше съвсем бавно. Хванах го за крака и го смъкнах долу. Безпомощният му гняв много ни забавляваше. Присмивахме се на жалкия му вид, щипехме го, дърпахме му ушите.

Старецът отначало плачеше тихо, после заридя, завика. Това ни изплаши, но колкото повече се стараехме да го накараме да млъкне, толкова по-силно и яростно крещеше. И тогава откъм гората се зачуха доста силни звуци: „Гоък-Гоък!“ Отдалеч му отвърна нисък бас: „Гоък! Гоък!“ После от всички страни се разнесе: „Хуу-Хуу!“

И тогава ни погна цялото Племя. Скачахме от дърво на дърво, но за малко не ни хванаха, защото те бяха много по-сръчни и бързи от нас. Бяхме принудени да се спуснем на земята и тук вече ние имахме предимство; по земята те не можеха да тичат толкова бързо.

Преследването продължи няколко часа. Струваше ни се, че гората няма край. Гледахме да тичаме през пооткрити места, но те се стараеха да ни вкарат в гъсталаците. Понякога ни се струваше, че сме се отървали от преследвачите и сядяхме да си починем,

но едва успяхме да си отдъхнем, и се раздаваха ненавистните ни викове: „Гоък! Гоък!“ и „Хуу! Хуу!“

Пак ни погваше разярената Горска орда. Най-последно, когато слънцето вече клонеше към залез, дърветата почнаха да редят и пред нас се откриха покрити с трева склонове на планина. Тук ние можехме да тичаме по-бързо и Горската орда се върна в гората.

Планината беше мрачна и неприветлива, затова ние опитахме отново да влезем в гората. Но Горската орда веднага ни прогони. Нощта прекарахме на едно ниско дърво. Това беше опасно: лесно можехме да станем плячка на някое хищно животно, бродещо из околността.

На сутринта когато още веднъж се убедихме в упорството на Горската орда, почнахме да се изкачваме към планината. Нямахме, разбира се, никакви определени планове, убеден съм в това! Просто бягахме от опасността.

Имам съвсем смътни спомени за скитанията ни из планината. Прекарахме в тия мрачни места много дни, през цялото време треперехме от страх: всичко тук ни беше непознато и непривично. Тежко понасяхме студа, а по-късно ни замъчи и глад.

Бяхме попаднали в пустинна страна – само голи скали и влажни мъгли, надвиснали над пенливи потоци и водопади. Катерехме се и се спускахме е по стръмни клисури. Откъдето и да погледнехме, във всички посоки се простираха безкрайни планински вериги. Прекарвахме нощите в ями и пукнатини из скалите, а една студена нощ се покатерихме на върха на остра скала, която се извисяваше като дърво.

И най-после през едно знойно пладне, когато вече съвсем изнемогнахме от глад, излязохме на превала. От високия хребет видяхме долу в низината езеро. То блестеше на слънцето, около него се зеленееше равнина, а далеч на изток забелязахме тъмна ивица гора.

Чак след два дена стигнахме при езерото, от глад едва се държахме на краката; в шубраците видяхме едро теле – разположило се удобно, то кротко спеше.

Доста грижи ни създаде телето; умъртвихме го с ръце, тъй като друг начин не знаехме. Наядохме се до насита с прясно месо, останалото скрихме на едно дърво. Но не стана нужда да се връщаме за храна при дървото, защото потокът, който се вливаше в езерото, гъмжеше от риба, дошла тук да хвърля хайвера си.

На запад се простираха ливади, там пасяха много бизони и други диви животни, но опасно беше да останем по тия места. Наоколо обикаляха диви кучета и не растеше нито едно високо дърво. Тръгнахме на север по брега на потока и вървахме няколко дена, после – не помня вече защо – оставихме ручея и свихме на изток, сетне на югоизток и се озовахме в гъста девствена гора. Няма да описвам всичките ни странствувания, ще разкажа само как в края на краищата попаднахме в страната на Огнените хора.

(продължава в брой 8)

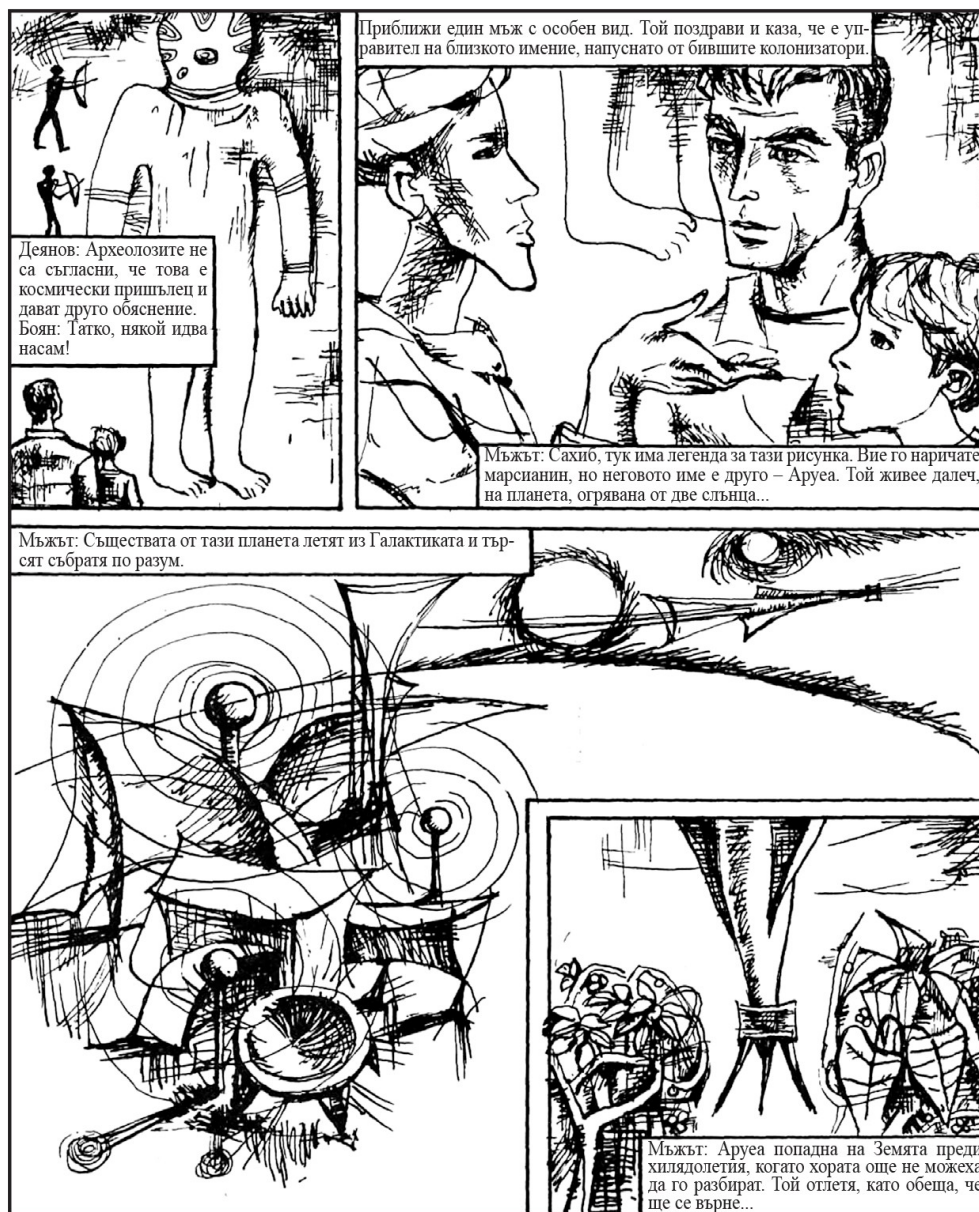

Великият Марсианин се завръща

По научно-фантастичната повест от Светослав Славчев

Художник – Лиляна Ангелова

Преди Адама

Научно-фантастичен разказ

Джек Лондон

(Продължение от брой 7)

Излязохме при една река, но не знаехме, че това е нашата река. Толкова дълго бяхме скитали из непознати места, че бяхме свикнали да гледаме на всичко около нас като на чуждо и непознато. Сега, като си припомня всичко това, виждам как животът и съдбата ни са зависели от простия случай. През ум дори не ни минаваше, че това е нашата река, и ако не бяхме я пресекли, вероятно никога не бихме се върнали при Племето си, и аз, който трябваше да се родя след много хилядолетия, навярно никога нямаше да се родя.

Двамата с Мързеливеца тъгувахме по родните места и много ни се искаше да се върнем у дома, при нашето Племе; често си спомнях за Бързоногата, която издаваше такива нежни звуци – толкова весело си играехме с нея!

Но да се върнем към оня момент, когато излязохме при реката. Храна там имаше в изобилие – главно ягоди и вкусни, сочни корени; няколко дена почивахме и се забавлявахме на брега. После на

Мързеливеца му хрумна една идея. По изражението на лицето му винаги можех да разбера, че го е осенила някаква мисъл. В погледа му се появяваше нервно и жално изражение, почваше да се върти на едно място и ставаше неспокоен. После очите му се помрачаваха, сякаш не бе успял да я улови, да задържи в съзнанието си току-що зародилата се мисъл. След това в тях отново се появяваше предишното възбудено и жално изражение – Мързеливеца бе уловил мисълта си. Поглеждаше ту мен, ту отсрещния бряг на реката. Опитваше се нещо да каже, но не му достигаха звукове да изрази мисълта си. Получи се някакъв безсмислен брътвеж и аз прихнах да се смея. Това го разсърди и той изведнъж се хвърли върху мен и ме повали на земята.

Сбихме се, после той се отскубна и се покатери на едно дърво, където се въоръжи с дълъг клон и ме удря всеки път, когато се опитвах да се добера до него.

А мисълта така си угасна. Но на другата сутрин тя отново заблещука в ума му. Мързеливеца ме заведе до водата – в

крайбрежната тиня бяха заседнали няколко трупи. Помислих си, че той иска да поиграем, както играехме преди в устието на блатото.

Отгатнах намеренията на Мързеливеца чак когато, легнали върху трупите един до друг и придържайки ги здраво, заплувахме по течението. Той извади ръката си от водата, посочи отсрещния бряг и високо, тържествуващо завика. Разбрах и се заех по-енергично да гребя. Течението ни подхвана и понесе към южния бряг, но преди да стигнем до него, течението ни блъсна назад към северния.

Когато видях, че северният бряг е близо, аз почнах да гребя към него, а Мързеливеца продължаваше да гребе към южния. Трупите почнаха да се въртят на едно място, без да се придвижват нито към единия, нито към другия бряг, но междуременно течението ни носеше надолу по реката и гората остана зад нас. Не можехме да се сбием, защото разбрахме, че е по-полезно да придържаме с ръце и крака трупите и да гребем. Но устните ни бяха свободни и жестоко се ругаехме, докато течението отново не ни отнесе към южния бряг. Сега почнахме дружно да гребем към него. Излязохме на брега и веднага се покатерихме на едно дърво, за да огледаме местността.

Прекарахме целия ден на южния бряг и чак късно вечерта видяхме Огнени хора. Близо до дървото, на което се бяхме настанили с Мързеливеца да спим, спряха група ловци.

Отначало се свихме изплашени в гнездото, но огънят, който те запалиха, щом се стъмни, веднага привлече вниманието ни. Предпазливо, като гледахме да не вдигаме шум, ние се прехвърлихме на друго дърво, откъдето можехме по-добре да наблюдаваме огъня.

На една открита поляна в гората, близо до реката, горяха купчина дърва. Около огъня седяха шестима Огнени хора. Изведнъж Мързеливеца затрепери от страх и се притисна до мен. Вгледах се по-внимателно в Огнените хора и веднага познах дребното съсухрено старче, което преди три години бе убило със стрела Счупения зъб. Останалите ловци бяха млади. Забелязах на земята до тях лъкове и стрели, но вече знаех за какво служи това оръжие. Огнените хора носеха кожи от животни, които покриваха раменете и бедрата им. Но ръцете и краката им бяха голи. Както вече казах, те не бяха така космати като нас. Ходеха по-изправени от нас, но движенията им бяха по-резки. Гръбнакът, бедрата и ставите на краката им не бяха толкова гъвкави като нашите. Ръцете

им бяха по-къси и не забелязах да ги опират о земята при ходене, за да пазят равновесие, както правехме ние. Мускулите им бяха по-закръглени и симетрични от нашите, а лицата – по-приятни. Ноздрите им бяха разположени надолу, а носът по-добре очертан и не изглеждаше толкова плосък и приплеснат. Устните им не висяха толкова и предните им зъби бяха по-малки. Огнените хора не бяха по-тежки от нас. С една дума, те по-малко се отличаваха от нас, отколкото ние от Горската орда. Безспорно между трите племена имаше родство, и то доста близко.

Като омагьосани гледахме с Мързеливеца огъня, около който седяха Огнените хора. Дъхът ни секваше, когато пламъците се разгаряха и нагоре се заизвиваха кълба дим. Много ми се искаше да отида по-близо до огъня и да го погледам, но това беше невъзможно. Седяхме в клоните на дървото, което растеше в края на поляната, и не смеехме да мръднем, за да не открият присъствието ни.

Зад светлия кръг в нощния мрак бродеха хищни зверове. Различавахме ги по гласовете. Чувахме да вият диви кучета и хиени, а понякога в гората се раздаваха ръмжене и страшен рев, от които ловците около огъня мигновено се събуждаха.

По едно време под дървото ни застанаха лъв и лъвица и устремиха пламтящите си очи в огъня. Лъвът се облизваше и целият му вид говореше, че едва се сдържа да не се хвърли към огъня и да утоли глада си. Лъвицата беше по-предпазлива. Тя първа ни забеляза; хищниците, вдигнали глави, ни загледаха мълчаливо – ноздрите им се издуваха и трептяха. После лъвът и лъвицата изреваха още веднъж, погледнаха огъня и без да бързат, свиха към гората.

Ние заспахме едва призори. Когато се събудихме, огънят още тлееше, но Огнените хора си бяха отишли. Все пак от предпазливост огледахме наоколо гората, за да се убедим, че е безопасно, и чак тогава изтичахме при огъня. Искях по-скоро да видя какво е това и хванах с два пръста тлеещо червеникаво въгленче. Когато изревах от болка и хвърлих въгленчето, Мързеливеца отуплаха скочи на дървото, а след него и аз.

После пак се върнахме при огъня, но вече не пипахме въглените. Подражавайки на Огнените хора, седнахме и опрели глави върху коленете, се преструвахме, че спим. После имитирахме техния начин на говорене и вдигнахме доста голям шум. Спомних си как сбръчканият старец разравяше с пръчка огъня. Почнахме да разхвърляме с пръчка горящите въглени и вдигахме облаци бяла

пепел. Тази игра толкова ни хареса, че скоро целите, от главата до краката, се изцапахме с бяла пепел.

Разбира се, на нас много ни се искаше да разпалим огъня. Подражавайки на Огнените хора, подхвърлихме няколко дребни съчки. Излезе доста успешно. Съчките запращяха и пламнаха, а ние затанцувахме от възторг. После почнахме да хвърляме в огъня по-големи съчки. Възбудени, сновяхме насам-натам, мъкнехме от гората сухи клони. Пламъците ставаха все по-високи, а стълбът дим достигаше вече върховете на дърветата. Никога досега не ни се бе случвало със собствените си ръце да извършим такова грандиозно дело и бяхме много горди. Въобразявахме си, че и ние сме Огнени хора и ликуващи, танцувахме около бушувания огън също като бели джуджета. Не забелязахме, че огънят пълзи по сухата трева и се прехвърля към храстите. Внезапно пламна едно високо дърво в края на поляната. Загледахме горящото дърво с широко отворени от удивление очи. Горещината ни караше да бягаме все по-надалеч. Запали се и друго дърво, после още едно и още едно. Тогава се уплашихме. Страшното чудовище поглъщаше дърво след дърво, като ни обкръжаваше. В очите на Мързеливеца се появи жалното изражение –

признак, че нещо не разбира, навярно същото изражение са имали и моите очи. Притиснали се един до друг, стояхме, без да мърдаме, докато огънят стигна почти до нас и усетихме миризма на опърлени косми. Тогава хукнахме да бягаме и се измъкнахме от горящия обръч, като тичахме все на запад през гората; от време на време поглеждахме назад и се кискахме.

Към пладне стигнахме нещо като провлак, образуван от един широк завой на реката, която на това място почти затваряше кръга. Група ниски хълмове заграждаха провлака. Покачихме се на един от хълмовете и се огледахме: гората зад нас представляваше море от пламъци. Появилият се вятър ги носеше към изток. Тръгнахме пак на запад, по брега на реката; без да знаем, бяхме попаднали във владенията на Огнените хора.

Станът им от стратегична гледна точка бе разположен извънредно удобно – на полуострова, защитен от трите страни от завоите на реката. До полуострова можеше да се отиде само през провлака, но хълмовете, извисяващи се пред него, образуваха естествена преграда. Небезпокоявани от нищо, Огнените хора навярно си живееха щастлива тук много отдавна. И аз предполагам, че именно това благоденствие е станало причина за по-

късното им преселване, донесло толкова беди на нашето Племя. Изглежда, им е станало тясно на полуострова и те почваха да завладяват все нови и нови земи, като изтласкваха нашето Племя; отнеха ни пещерите и се поселиха в тях.

Когато с Мързеливеца попаднахме в стана на Огнените хора, обзе ни страшно любопитство да огледаме селището им, макар да съзнавахме, че е по-добре час по-скоро да се измъкваме оттук. За първи път виждахме жени и деца от това племе. Повечето деца тичаха голички, но жените носеха кожи от диви животни.

Огнените хора живееха като нас в пещери. Откритата поляна пред пещерите се спускаше към реката; на поляната горяха огньове. Не знам дали Огнените хора са варели храната си – ние с Мързеливеца не видяхме. Но смятам, че трябва да са използвали огъня за приготвяне на храната. Вода те си носеха от реката в тикви, също като нас.

Не останахме дълго тук. Забелязахме няколко по-големи момчета да стрелят с лъкове и веднага се скрихме в гората, а после се спуснахме към реката. Там видяхме сал, истински сал – направил го бе някой от Огнените хора. Два леки прави трупа бяха

здроаво завързани с жилави корени и закрепени с напречни дървета.

На двамата с Мързеливеца ни хрумна едновременно една и съща мисъл. Трябваше колкото може по-скоро да се измъкнем от владенията на Огнените хора. Не е ли най-добре да преплуваме реката с тоя сал? Веднага скочихме върху сала и се отблъснахме от брега. Изведнъж нещо дръпна силно сала към брега и за малко не паднахме във водата. С дълго въже, изплетено от корени, салът бе завързан за едно дърво. Отвързахме го и спокойно заплувахме надолу по течението на реката. Гребяхме толкова усърдно, така се бяхме вторачили в отсрещния бряг и едва когато чухме пронизителни викове, забелязахме, че се намираме точно пред селището на Огнените хора. Наизлезли на брега, те ни сочеха с пръсти и викаха. Някои стреляха по нас с лъкове, но разстоянието беше доста голямо, само две-три стрели паднаха близо до сала.

За нас с Мързеливеца това бе забележителен ден. На изток димът от запаления от нас пожар бе закрил половината небе. А ние плувахме по средата на реката, заобикаляйки стана на Огнените хора, и се чувствувахме в пълна безопасност.

Когато изминахме завоите на реката, течението бързо ни понесе на запад. Огнените хора останаха далеч зад нас, почнаха да се появяват познати места. Ето мястото, откъдето неведнъж сме наблюдавали дивите животни, идващи тук на водопой. Зад него се намираше поляната с морковите, а още по-навътре – нашите пещери. Почнахме да гребем с удвоени сили и скоро се озовахме на онова място от брега, където обикновено идваше за вода Племето ни. Много жени и деца пълнеха с вода тиквите си. Щом ни видяха, те се разбягаха в паника, като оставиха тиквите на пътечките.

Излязохме на брега и не се погрижихме, разбира се, да привържем сала, който веднага отплува по течението. Предпазливо, като се оглеждахме на всички страни, тръгнахме по една от пътечките. Цялото Племе се изпокри в пещерите, като от време на време някои надзъртаха любопитно. Червеното око не се показваше. Отново си бяхме у дома. Спахме пак в нашата малка пещера, горе на скалата, но отначало трябваше да изгоним оттам двама свадливи хлапаци, които се бяха настанили в нашето жилище.

* * *

Мързеливеца се ожени! Това стана през втората зима след пътешествието ни и беше

съвсем неочаквано за мене. Той дори не ме предупреди. Узнах за това една вечер, когато се прибирах в пещерата ни. Понечих да се провра през входа, и изведнъж се спрях – в пещерата нямаше място за мене. Беше я заел Мързеливеца с жена си, която се оказа доведената ми сестра, дъщерята на втория ми баща – Бърборкото.

Опитах се да вляза насила. Но в пещерата имаше място само за двама – и двама вече седяха вътре. При това аз бях в по-неизгодно положение и след като получих доста ритници и шамари, трябваше да се оттегля. Прекарах нощта в прохода, който съединяваше двойната пещера. Знаех от опит, че тук е безопасно. Щом двамата от Племето ни се бяха спасили в нея от Острия зъб, а аз от нападението на Червеното око, струваше ми се, че като се скрия в тесния проход, мога да бъда напълно спокоен.

Но забравих дивите кучета. Те бяха доста малки и слаби и можеха да се проврат през тесния проход. Една нощ те тръгнаха подире ми. Ако бяха влезли в пещерата от двата входа, работата щеше да свърши зле. Преследван от няколко кучета, аз се проврях през прохода и излязох от съседната пещера. Но тук ме чакаха останалите кучета. Те се спуснаха към мен, но аз скочих на скалата и почнах да се катеря нагоре. Едно

от кучетата, мършаво и изгладняло, впи зъби в крака ми и за малко не ме смъкна долу. Гледах по-скоро да избягам от глутницата, затова не направих никакви усилия да се отърва от мършавото куче и продължих да се катеря нагоре. Когато се изкачих доста високо, болката в крака стана нетърпима и аз се заех с кучето. Сграбчих го за гърлото и почнах да го душа. То свирепо ме драскаше, дърпаше се, като се стараеше да ме смъкне от скалата.

Най-последно челюстите му се отпуснаха и то пусна крака ми. Хвърлих трупа му на скалата и прекарах нощта пред входа на пещерата, където спяха Мързеливеца и сестра ми.

Бракът на Мързеливеца не беше от щастливите, но за утешение на приятеля ми, не трая дълго. Докато беше женен, страдахме и двамата. Аз се чувствах самотен. Търпях големи несгоди от загубата на малката топла пещера, но да отида да живея при друг младеж не ми се искаше. Изглежда, дългото живеене в една пещера с Мързеливеца бе станало за мен привичка.

Наистина можех и аз да се оженя; може би отдавна щях да го сторя, но в Племето имаше малко жени. Освен това още не можех да забравя Бързоногата. Докато Мързеливеца живееше със сестра ми в нашата пещера, аз ношувах където ми

попадне, постоянно бях изложен на опасност и се чувствах спокоен. В Племето ни умря един мъж и вдовицата отиде да живее при друг. Аз се настаних в нейната пещера, но тя имаше широк вход и след като Червеното око за малко не ме пипна в нея, предпочетох да ношувам в прохода на двойната пещера. А през топлите летни месеци изобщо не се връщах в пещерата и прекарвах нощите на някое дърво около блатото.

В края на лятото неочаквано израсна втора реколта моркови. Младите нежни моркови бяха много вкусни и поляната, където растяха, стана любимо място за Племето.

Една сутрин ние с апетит закусвахме, бяхме двайсетина души. До мене седеше Безкосматия, зад него баща му, Старата кост и сина на Дългата устна. От другата ми страна седяха сестра ми и Мързеливеца.

Изведнъж, съвсем неочаквано, сестра ми и Безкосматия скочиха и нададоха пронизителни викове. В същия миг чух свистенето на стрелите, които се забиха в тях. Те паднаха на земята, гърчейки се от болка, а ние хукнахме към дърветата. Една стрела прелетя край мене и се заби в тревата. Мързеливеца, който бягаше подире ми, изведнъж се строполи на земята. Стрела се бе забила в крака му. Все пак се опита да

стане, но залитна и пак падна. Свит и треперещ от страх, той ме викаше с жален глас. Изтичах при него. Мързеливеца ми посочи стрелата. Почнах да я дърпам, но така го заболя, че той ми хвана ръката и ме спря. Край нас профуча още една стрела.

Друга се удари в камъните и се разчупи. Хванах здраво стрелата, която се бе забила в крака на Мързеливеца, и я дръпнах с всичка сила.

Продължава в брой 9

Експедицията от Глом

Научно-фантастичен разказ

Робърт Шекли

Пид-Пилотът намали скоростта почти до нула. С вълнение се вглеждаше в зелената планета.

Даже без показанията на приборите не можеше да има никакво съмнение. В цялата система единствено на тази планета, третата от Слънцето, бе възможно да има живот. Планетата мирно плаваше, обвита в облаци.

Изглеждаше съвсем безобидна. И все пак нито една от експедициите, изпратени от Глом на тази планета, не се бе завърнала.

Преди да се устремят надолу, Пид за миг се поколеба. Той и двамата му подчинени са напълно готови. Умалените Преобразователи, скрити в телата им, сега бездействуваха, но също са готови. Искаше му се да каже нещо на екипажа, но не си представяше каква трябва да бъде речта му.

Екипажът чакаше. Илг – Радистът вече бе изпратил последното съобщение на планетата Глом. Джер-Индикаторът наблюдаваше едновременно циферблатите на шестнадесетте уреда. Той доложи: „Няма никакви признаци за враждебна дейност.“ Повърхността на тялото му безгрижно се

поклащаше. Пид си отбеляза тази волност. Сега знаеше какво трябва да им говори. Откакто експедицията напусна Глом, дисциплината на формата отвратително се бе разклатила. Командуваният Нахлуването го предупреждаваше; но все пак трябва нещо да предприеме. Това е задължение на Пилота, тъй като у низшите касти, към които спадаха Радистите и Индикаторите, постоянно дремеше безнравственият стремеж към Безформие.

– На нашата експедиция възлагат много големи надежди – бавно започна Пид. – Сега сме далеч от родината.

Джер – Индикаторът кимна. Илг – Радистът се разля от предписаната му форма и удобно се разпростря на стената.

– Въпреки това – сурово каза Пид – разстоянието не е оправдание за безнравствено Безформие.

Илг побърза да се влее във формата, подобаваща на Радист.

– Безспорно ще ни се наложи да приемаме и екзотични форми – продължи Пид. – За такива случаи са ни дали

специално разрешение. Но помнете: всяка форма, приета не поради служебна необходимост, се смята за провокационно действие на самото Безформие. Това е всичко, което исках да ви кажа – завърши Пид и се устреми към пулта.

Корабът започна плавно да се спуска, екипажът действуваше толкова съгласувано, че Пид усети прилив на гордост.

„Добри работници са – реши той. – В същност те не могат да имат толкова развито самосъзнание за форма, както един Пилот например, принадлежащ към висша каста.“ Същото му бе казал и Командувачият Нахлуването.

– Пид – каза Командувачият при последния им разговор, – тази планета ни е крайно необходима.

– Да, сър – отвърна Пид; той стоеше изпънат като струна, без за миг да се отклонява от Парадната Форма на Пилот.

– Един от вас трябва да проникне там и да постави Преобразователя близо до източник на атомна енергия. Тук, на другия край, ще бъде съсредоточена армия, готова за скока.

– Ще се справим, сър – отвърна Пид.

– Експедицията непременно трябва да изпълни задачата. Ще ви кажа нещо съвсем поверително: на Глом е неспокойно. Например стачкува кастата на миньорите.

Искат нова форма за подземните работи. Твърдят, че старата била неудобна.

Пид изрази негодуванието си. Миньорската форма е установена много, много отдавна, още преди петдесет хиляди години, както впрочем и другите основни форми. А тези простаци искат да я променят.

– Но това не е всичко – довери му Командувачият. – Открихме и култ към Безформие. Арестувахме почти осем хиляди гломи, но не се знае колко още се разхождат на свобода.

Пид знаеше, че става дума за изкушението на Великото Безформие, на най-опасния дявол. Но как може, чудеше се той, гломите да се поддават на изкушенията му?

Командувачият отгатна какъв въпрос се върти на езика на Пид.

– Пид – каза той, – за теб това е непонятно. Отговори ми, харесва ли ти да пилотират?

– Да, сър – отвърна Пид простодушно. Дали му харесва? Та в пилотирането е целият му живот. Без кораба той е нищо.

– Но не всички гломи разсъждават така – продължи Командувачият. – И на мен ми е непонятно. Всички мои прадеди, откакто свят светува, са били Командувачи Нахлуването. Затова естествено и аз искам да бъда

Командуващ Нахлуването. Това не е само естествено, но и закономерно. Обаче низшите касти изпитват съвсем други чувства.

Той печално разтърси тялото си.

– На нас, гломите, са ни нужни нови земи – поясни Командуващият. – Неуредиците на планетата се обясняват само със свръхнаселеността. Така твърдят психолозите. Ако успеем да завладеем новата планета, ще се поразширим и всичките ни язви ще бъдат излекувани. Разчитаме на теб, Пид.

– Да, сър – не без гордост отвърна Пид.

Командуващият се надигна, като искаше да покаже, че разговорът им е свършил, но неочаквано пак седна.

– Ще трябва да наблюдаваш екипажа – каза той. – Момчетата са предани, спор няма, но са от низшите касти. А колко може да се разчита на низши касти, сам знаеш.

Да, Пид го знаеше.

– Вашия Джер-Индикатора го подозират в тайни симпатии към Реформизъм. Веднъж е бил наказан, че неправомерно е имитирал формата на Ловец. Срещу Илг няма никакви конкретни обвинения. Но до мен стигнаха слухове, че подозрително дълго прекарва в неподвижно състояние. Не е изключено да имитира Мислител.

– Но, сър – осмели се да възрази Пид, – щом макар и незначително са се опетнили с Реформизъм или Безформие, струва ли си именно тях да изпращате в тази експедиция?

След известно колебание Командуващият бавно заговори:

– Има много гломи, на които мога напълно да разчитам. Но двамата са надарени с въображение и находчивост, качества, особено необходими за тази експедиция. – Той въздъхна. – Просто не разбирам защо тези качества обикновено са свързани с Безформие.

– Да, сър – каза Пид.

– Ще трябва да ги наблюдавате.

– Да, сър – повтори Пид и като разбра, че разговорът е свършил, се оттегли. Вътре в тялото си той усещаше тежестта на дремещия Преобразовател, готов да видоизмени вражеския източник на енергия в мост през космическо пространство – мост, по който щяха да нахлуят победоносните войски от Глом.

Корабът безшумно се спускаше към повърхността на вражеската планета. Джер-Индикаторът изследваше мяркащите се долу облаци и влагаше получените данни в Маскировъчния блок. Пид бе приел Парадната форма на Пилот – най-сигурната, най-удобната от четирите форми,

предназначени за кастата Пилоти. Беше сляп, глух и ням – само един придатък към пулта за управление; цялото му внимание бе съсредоточено в това корабът да не се отклонява от облаците, да лети сред тях, да се слива с тях.

Джер упорито се придържаше към една от двете форми, разрешени на Индикаторите. Той вложи данните в Маскировъчния блок и спускащият се кораб бавно се превърна в мощен кълбест облак.

Враждебната планета не проявяваше никакви признаци на живот.

Илг засече източник на атомна енергия и съобщи данните на Пид. Пилотът измени курса. Докато Пид маневрираше над атомната електростанция, здрач обви лика на планетата. Избикаляйки околните здания, корабът се рееше над горски масив.

Тъмнината се сгъсти, облаци бяха забулили самотната луна на зелената планета.

Само едно облаче се спускаше все надолу и надолу... и кацна.

– Бързо, излизайте от кораба! – викна им Пид, самоизключвайки се от пулта за управление.

Той прие онази форма на Пилота, която бе най-удобна за тичане, и като куршум изхвъркна през люка. Джер и Илг се понесоха

след него. На петдесет метра от кораба те спряха и замръзнаха в очакване.

Вътре в кораба някаква верига се съедини. Корабът безшумно се разтресе и почна да се стопява пред очите им. Пластмасата се разтваряше във въздуха, металът се свиваше. Скоро корабът се превърна в купчина боклук, но процесът все още продължаваше.

Като гледаше самоунищожението на кораба, Пид почувствува внезапна безпомощност. Той беше Пилот и произхождаше от кастата Пилоти. Пилот е бил баща му и бащата на баща му, и всичките му прадеди – още през ония далечни времена, когато на Глом са били създадени първите космични кораби. Цялото си детство бе прекарал сред кораби; после, когато порасна, ги пилотираше.

Сега, лишен от кораба, той беше гол и безпомощен в чуждия свят.

След няколко минути там, където бе кацнал корабът, остана само купчинка прах. Нощният вятър разнесе праха из гората.

Те чакаха. Но нищо не се случваше. Въздишаше ветрецът, проскърцваха дърветата. Шумоляха катерички, трополяха в гнездата си птици. На земята тупна желъд.

Пид въздъхна с облекчение. Двадесет и първата експедиция от Глом се бе приземила благополучно.

До сутринта нищо не можаха да предприемат; затова Пид почна да съставя плана. Бяха кацнали съвсем близо, дори нахално близо до атомната електростанция. Един от тях трябва да се промъкне в помещението на реактора, за да включи Преобразователя. Трудно. Но Пид не се съмняваше, че ще успеят. Жителите на Глом бяха много изобретателни.

„Уж за всичко ни бива – горчиво си помисли той, – а ето че страшно не ни достигат радиоактивни елементи.“ Още една причина, поради която на експедицията се възлагаха толкова надежди. На завладените от Глом планети почти не бе останало радиоактивно гориво.

Глом бе изразходвал запасите си от радиоактивни вещества още в зарята на своята история, когато завладяваше съседните светове и заселваше онези от тях, на които имаше условия за живот. Но колонизацията не намогваше да задоволи нуждите на все по-увеличаващата се раждаемост. На Глом постоянно бяха нужни нови и нови светове.

Нужна му бе и тази планета, открита наскоро от една разузнавателна експедиция.

Подходяща беше във всяко отношение, но бе прекалено отдалечена. Не им достигаше гориво, за да екипират военнокосмическа флотилия.

За щастие имаше и друг способ да осъществят целта си. Още по-добър.

Някога, в дълбоката древност, учените на Глом бяха създали Преобразователя. Това беше истински триумф на Техниката на Тъждествеността. Той правеше възможно мигновеното преместване на маса между две точки, свързани по определен начин помежду си.

Единият, постоянният край на уредбата се намираще в единствената атомна енергостанция на Глом. Вторият край трябваше да се постави до който и да е друг източник на ядрена енергия и да се включи. Извлечената енергия протичаше между двата края и два пъти се видоизменяше. Тогава благодарение на Техниката на Тъждествеността гломите можеха да преминават от планета на планета; да връхлитат като чудовищна, заливаща всичко, вълна.

Както виждате – съвсем просто. Въпреки това двадесет експедиции не бяха успели да поставят Преобразователя на земния край. Какво им бе попречило – никой не знаеше.

Нито един кораб не се бе завърнал на Глом, за да разкаже.

Преди да се разсъмне, те, приемайки окраската и формата на околните растения, крадешком се запровираха през гората. Преобразователите слабо пулсираха, усещайки близостта на ядрената енергия.

Край тях профуча съвсем мъничко четирикрако същество. У Джер веднага се появиха четири крака, удължено телце и той се спусна подире му.

– Джер! Върни се веднага! – кресна му Пид, забравяйки всяка предпазливост.

Джер настигна зверчето и го повали на земята. Опитваше се да разкъса плячката, но бе забравил да се снабди със зъби. Зверчето се изскубна и изчезна в горичката. На Джер израснаха комплект зъби, той напрегна мускули за скок.

– Джер!

Индикаторът неохотно се обърна. Подскачайки, се върна при Пид.

– Гладен съм – каза той.

– Не, не си – неумолимо отвърна Пид.

Пид си спомни думите на Командуващия. Джер безспорно има Ловджийски наклонности. Трябва да не го изпуска от очи.

– Да не си посмял втори път – каза Пид. – Помни, още не ни е разрешено да приемаме Екзотични форми. Бъди доволен от формата,

за която си роден. – Джер кимна и отново се сля с горичката.

От края на гората електростанцията се виждаше много добре. Пид се замаскира като храст, а Джер се превърна в стар пън. Илг след кратко колебание прие облика на млад дъб.

Станцията представляваше невисоко дълго здание, заобиколено с желязна ограда. Пред вратата на оградата стояха часови.

„Първата задача е – помисли си Пид – как да проникнем през вратата?“ – Почна да обмисля възможностите.

По откъслечни сведения, извлечени от отчетите на разузнавателните експедиции, Пид знаеше, че в известно отношение хората приличаха на гломите. И те, както и гломите, имаха домашни животни, къщи, деца, култура. Обитателите на планетата бяха сръчни техници, както и гломите.

Но между двете раси съществуваха големи различия.

Хората имаха постоянна и неизменна форма както камъните или дърветата. А като компенсация за това еднообразие планетата им изобилствуваше от фантастично много родове, видове и породи същества. По това тя никак не приличаше на Глом, където животинският свят се изчерпваше само с осем различни форми.

И съвсем ясно е, че хората разпознават неканените гости, помисли си Пид. Жалко, че не знае заради какво са се провалили предишните експедиции. Това много би му опростило задачата.

Край тях на два неправдоподобно несгъващи се крака премина Човек. Движенията му бяха резки, груби. Той бързо отмина гломите, без да ги забележи.

– Измислих – каза Джер, когато странното същество се скри от погледите им. – Ще се превърна в Човек, ще мина през вратата, ще вляза в залата на реактора и ще активизирам Преобразователя.

– Ти не можеш да говориш техния език – напомни му Пид.

– Ама аз нищо няма да говоря. Просто няма да им обръщам внимание. Ето така – Джер бързо прие облика на Човек.

– Не е лошо – одобри Пид.

Джер направи няколко пробни крачки, подражавайки клатушкащата се походка на Човека.

– Боя се, че нищо няма да излезе – продължи Пид. – Навярно и другите експедиции са прибягвали до този способ. И нито една от тях не се върна.

Джер отново прие формата на пън.

– Тогава как? – попита той.

– Остави ме да помисля – отвърна Пид.

Край тях мина същество, което се движеше не на два крака, а на четири. Пид го позна: беше Куче, приятел на Човека. Той внимателно го наблюдаваше.

Кучето бавно се запъти към вратата, навело муцуна. Никой не го спря; мина през вратата и легна на тревата.

– Хм – каза Пид.

Не откъсваха очи от Кучето. Един Човек мина край него и го погали по главата. Кучето изплези език и се обърна по гръб.

– И аз мога така – възбудено каза Джер. Той вече бе приел формата на куче.

– Не, почакай – каза Пид. – Трябва да обмислим всичко много добре. Задачата е прекалено важна, не бива да се действа безразсъдно.

Джер мрачно се подчини.

– Да вървим, време е да се връщаме – каза Пид.

Преди да навлязат с Джер в гората, той се сети за Илг.

– Илг! – тихо го повика той.

Никой не се обади.

– Илг!

– Какво? Ах, да! – произнесе младият дъб и се сля с храста. Казахте ли нещо?

– Връщаме се – повтори Пид. – Ти случайно да не си Мислил?

– О, не – увери го Илг. – Просто си почивах.

Пид се примири с това обяснение. И без това имаше много грижи.

Скрити в гъсталака, те целия ден обсъждаха въпроса как да действуват. Имаше, явно, само две възможности – Човек или Куче. Дърво не можеше да мине през вратата – това не бе свойствено за Дърветата. Никой не можеше да се промъкне незабелязано.

А да се движат в образа на Човек им се струваше твърде рисковано. Решиха на сутринта Джер да се поразходи край вратата в образа на Куче.

– А сега поспете – каза Пид.

Двамата членове на екипажа мигновено станаха безформени и послушно се разположиха да спят. Но Пид не можа да заспи.

Всичко изглеждаше прекалено просто. Защо така слабо се охраняваше атомната електростанция? Хората не може да не са узнали нещо от предишните експедиции. Нима направо са ги убивали, без да им задават никакви въпроси?

Никога не можеш да отгатнеш как би постъпило същество от чужд свят. Може би отворената врата е капан?

Той се разля в удобна поза върху неравната земя, но тозчас зае по-прилична поза.

„Удобството няма нищо общо с дълга“ – укори се той и решително прие формата на Пилот.

Но формата на Пилот не бе подходяща за спане на влажна, неравна почва. Пид прекара нощта неспокойно, като мислеше за кораби и съжеляваше, че не лети.

Сутринта Пид се събуди уморен и в лошо настроение. Той разбута Джер.

– Работа ни чака – каза той.

Джер весело се изля във вертикално положение.

– Хайде, Илг – сърдито викна Пид, като се оглеждаше наоколо. – Събуждай се.

Никакъв отговор.

– Илг! – повика го той.

Пак никакъв отговор.

– Помогни ми да го потърсим – каза Пид на Джер.

– Трябва да е нейде наблизо.

Двамата огледаха всеки храст, всяко дърво и всеки пън около тях. Но те бяха истински.

Пид усети как изстива от страх. Какво ли е могло да се случи с Радиста?

– Може би се е решил да мине през вратата на свой риск? – предположи Джер.

Пид размисли и реши, че хипотезата е невероятна. Илг никога не е проявявал инициатива. Задоволявал се е досега да изпълнява само чужди заповеди.

Настъпи пладне, а Илг все още го нямаше.

– Повече не бива да чакаме – заяви Пид и двамата тръгнаха. Пид си блъскаше главата дали наистина Илг се е опитал да мине през вратата. В такива кротки същества понякога се крие безразсъдна храброст. Но нямаше никакви белези опитът на Илг да е успял. Не им оставаше нищо друго да мислят, освен че Радистът е загинал или че е бил пленен от Хората.

Значи те двамата ще трябва да задействуват Преобразователя.

А Пид все така не знаеше какво се бе случило с останалите експедиции.

Когато стигнаха до края на гората, Джер се превърна в копие на Куче. Пид придирчиво го разглежда.

– По-малка опашка – каза той.

Джер си скъси опашката.

– По-дълги уши.

Джер си удължи ушите.

– Сега ги подравни. – Пид пак го огледа. Доколкото можеше да съди, Джер бе истинско Куче от крайчето на опашката си до върха на влажния си черен нос.

– Пожелавам ти успех – каза Пид.

– Благодаря. – Джер предпазливо излезе от гората, като вървеше с друсачата се походка на Кучетата и Хората. При вратата часовият му подвикна. Пид затаи дъх.

Джер мина край Човека, без да му обръща внимание. Човекът се запъти към него и Джер се спусна да бяга.

Пид си приготви два здрави крака, за да може веднага да се хвърли в атака, ако хванат Джер. Но часовият се върна при вратата. Джер тозчас престана да тича и спокойно се отправи към главния вход.

С въздишка на облекчение Пид си махна краката.

Но главният вход беше затворен! Пид се надяваше, че Индикаторът няма да направи опит да го отвори. Това не бе свойствено за Кучетата.

При Джер дотича друго Куче. Той се отдръпна. Кучето отиде съвсем близо до него и го подуши. Джер отвърна със същото. После двете кучета изчезнаха зад ъгъла.

„Остроумно – помисли Пид. – Отзад непременно ще има друга врата.“ Той погледна към залязващото слънце. Щом Преобразователят бъде активизиран, тук ще нахлуят армиите на Глом. Докато Хората се опомнят, войските на Глом ще бъдат вече не по-малко от милион. И това ще е само началото.

Денят бавно гаснеше, но нищо не се случваше. Пид не откъсваше очи от фасадата на зданието; нервничеше. Ако с Джер всичко бе минало благополучно, защо ли толкова се бави?

Той чака до късно през нощта. Хора влизаха в зданието и излизаха, Кучета лаеха около вратата. Но Джер не се появяваше.

Хванали са Джер. Илг изчезна. Пид бе останал сам.

А той все така не знаеше какво се бе случило.

Призори Пид загуби всякаква надежда. Разбра, че пълен провал грози двадесет и първата експедиция от Глом. Сега всичко зависи от него.

Реши сам да проникне в зданието в образа на Човек. Нищо друго не му оставаше.

Видя как работници на тълпи идват и минават през вратата. Пид размишляваше кое ще е най-добро: дали да се смеси с тълпата, или за изчака навалищата да попремине. Реши да се възползува от суматохата и почна да приема формата на Човек.

Край него мина Куче.

– Здравей – каза Кучето.

Беше Джер.

– Какво се случи? – попита го с облекчение Пид. Защо толкова се забави? Трудно ли се влиза?

– Не знам – отвърна Джер, като махаше опашка. – Не съм опитвал.

Пид онемя.

– Бях на лов – добродушно поясни Джер. Знаете ли, тази форма е идеална за Лов. Излязох през задната врата заедно с едно друго Куче.

– Но експедицията... твоят дълг...

– Отказах се – заяви Джер. – Знаете ли, Пилот, аз никога не съм искал да бъда Индикатор!

– Но нали си се родил Индикатор!

– Така е – каза Джер, – но от това не ми е по-леко. Винаги съм искал да бъда Ловец.

Пид се разтрепери от яд.

– Не бива – каза той много бавно, както би обяснявал на дете. – Формата на Ловец е забранена за теб!

– Ами, тук не е забранена – възрази Джер, като замаха опашка.

– Да не съм чул повече такова нещо – сърдито каза Пид. – Тръгвай за електростанцията и постави твоя Преобразовател. А аз ще се помъча да забравя това, което избръщолехи.

– Няма да отида – отвърна Джер. – Много са ми потрябвали тук гломите. Те всичко ще погубят.

– Прав е – подхвърли един висок дъб.

– Илг! – ахна Пид. – Къде си?

Клоните се разклатиха.

– Тук – каза Илг. – Аз все Размишлявах.

– Но нали... твоята каста...

– Пилот – печално каза Джер. – събудете се! Народът на Глом в по-голямата си част е нещастен. Само обичаят ни принуждава да приемаме кастовата форма на нашите прадеди.

– Пилот – забеляза Илг, – всички гломи се раждат безформени!

– А щом гломите се раждат безформени, те трябва да имат Свобода на Формата – добави Джер.

– Точно така – каза Илг. – Но той не може да го разбере. А сега ще ме извините. Искам да помисля. – И дъбът млъкна.

Пид мрачно се засмя.

– Хората ще ви избият – каза той. – Точно така, както са избии другите експедиции.

– Никой от гломите не е бил убит – съобщи Джер. – Всички гломи от експедициите са тук.

– Живи?

– Разбира се. Хората дори не подозират за нашето съществуване. Кучето, с което

отидох на лов, е глом от деветнадесета експедиция. Ние тук сме стотици, Пилот. На нас тук ни харесва.

Пид се мъчеше да проумее всичко това. Той отдавна знаеше, че на низшите касти им недостига самосъзнание за формата. Но това вече... е просто абсурдно!

Значи ето каква опасност криела тази планета – Свободата!

– Присъединете се към нас, Пилот – предложи Джер. – Тук е истински рай. Знаете ли колко разнообразни форми има на тази планета? Безчетно множество! Тук има форми за всички случаи на живот!

Пид поклати глава. За неговия живот няма форми. Той е Пилот.

Значи Хората нищо не знаят за присъствието на гломите. Да се промъкне до реактора, ще е смешно лесно.

– С вас ще се заеме Върховният съд на Глом – извика той и се превърна в Куче. – Аз сам ще поставя Преобразователя.

Минута той се разглежда, после се озъби на Джер и заподскача към вратата.

Хората при вратата даже не го погледнаха. Той се провря през централната врата на зданието подир някакъв Човек и се понесе по коридора. В тялото му пулсираше Преобразователят, като насочваше Пид към залата на реактора.

Изхвърча бързо по някакво стълбище, понесе се по друг коридор. Когато зави, се чуха стъпки и Пид инстинктивно почувствува, че на Кучетата е забранено да влизат вътре в зданието.

Отчаян, той се огледа, като търсеше къде да се скрие, но коридорът беше гладък и пуст. Само на тавана висеше лампа. Пид подскочи и се залепи за тавана. Прие форма на лампа, като се надяваше, че Човекът няма да забележи, че не е запален.

По коридора минаха Хора.

Пид се превърна в копие на Човек и забърза към реактора.

В коридора се появи още един Човек. Той загледа втренчено Пид, почна да му говори нещо и внезапно хукна презглава.

Пид не знаеше какво бе смутило Човека, но затича с всички сили. Преобразователят в тялото му потрепваше и пулсираше, показвайки, че приближава критичната дистанция.

Неочаквано ужасно съмнение прониза мозъка му. Всички предишни експедиции са дезертирали! Всички гломи, до един!

Той затича по-бавно.

Свобода на формата... какво странно понятие. Тревожещо понятие. „Това е пак дело на Самото Безформие“ – каза си той и затича по-бързо.

Коридорът завършваше пред гигантската заключена врата. Пид вторачи очи в нея. Откъм другия край на коридора се чуха стъпки, тропот, виковете на Хора.

Каква грешка бе допуснал? Как са разбрали, че не е истински човек? Той бързо се разгледа, опипа лицето си.

Бе забравил да придаде черти на лицето си.

Отчаян, заблъска вратата. После извади умаления Преобразовател, но пулсацията не беше още достатъчно силна. Трябва да отиде до самия реактор. Разгледа вратата. Между нея и пода имаше тесен процеп. Пид веднага стана безформен и мина под вратата, като с мъка провря Преобразователя.

От вътрешната страна на вратата имаше резе. Пид го спусна и се огледа наоколо с надежда да открие нещо, с което да залости вратата. Стаята беше съвсем мъничка. На едната стена оловна врата, водеща към реактора. На другата – прозорче. Нищо друго.

Пид погледна Преобразователя. Пулсацията беше силна. Най-после е до целта. Тук Преобразователят може да работи, като черпи енергия от реактора и я видоизменя. Трябва само да го включи.

Все пак те са дезертирали, всички, до последния глом.

Пид се поколеба. Всички гломи се раждат безформени. Вярно е. Децата на гломите са аморфни, докато не пораснат толкова, че да може да им се придаде кастовата форма на прадедите. Но Свобода на формата?...

Пид се замисли. Никой да не ти пречи да приемаш каквато си искаш форма! На тази райска планета може да се осъществи всяко честолюбиво желание, да станеш какъвто искаш, да правиш каквото ти се доще. Той съвсем няма да бъде самотен. И другите гломи се наслаждават тук на преимуществата на Свободата на формата.

Хората разбиваха вратата. Пид все още не можеше да реши. Как да постъпи? Свобода...

Но не за него, помисли си той с горчивина. Лесно е да станеш ловец или Мислител. А той е Пилот. Пилотирането е неговият живот, неговата страст. С какво ще се занимава тук?

Разбира се, Хората имат кораби. Може да се превърне в Човек, да намери кораб...

Не. Лесно е да стане Дърво или Куче. Но никога няма да успее да мине за Човек.

Вратата запука под напора на ударите.

Пид отиде до прозореца, за да погледне за последен път планетата, преди да включи Преобразователя. Погледна – и за малко не припадна, толкова беше потресен.

Значи действително е така! А той не разбра напълно какво имаше пред вид Джер, когато казваше, че на тази планета има всички видове живот, всички форми, способни да удовлетворят което и да е желание! Дори и неговото желание.

Страстното желание на цялата Каста Пилоти, желание, много по-заветно от Пилотирането.

Той погледна още веднъж, после хвърли Преобразователя на пода, разби го на парчета.

Вратата се поддаде и в същия миг той излетя през прозореца.

Хората се спуснаха към прозореца. Погледнаха навън, но нищо особено не видяха.

Голяма бяла птица размахваше крила – малко трмаво, но с все по-нарастваща сила, – като се стремеше да настигне отлитащо ято птици.

Великият Марсианин се завръща

По научно-фантастичната повест от Светослав Славчев

Художник – Лиляна Ангелова

Резюме: Край град Бахир, в една новоосвободена африканска страна, български инженери строят летище. Между тях – инженер Владимир Деянов, който през лятото е довел тук своя син Боян. Един следобед двамата разглеждат пещерите край Бахир, в които археолозите са открили древни рисунки. Между тях има една, която прилича на същество в скафандър, наречена от археолозите „Великият марсианин“.

При входа на пещерата ги посреща управител на близко имение, напуснато от бившите колонизатори. Той им разказва легендата за „Великия марсианин“, който е разумно същество от далечна планета, посетил земята преди хилядолетия. Космическият пришълец се нарича Аруеа и е обещал на хората, че ще се завърне наново. За спомен е оставил своя гълъбов пръстен.

След като Деянов и синът му се връщат в лагера, една нощ на шосето става автомобилни катастрофа. Загиналият самотен шофьор носи на ръката си гълъбов пръстен.

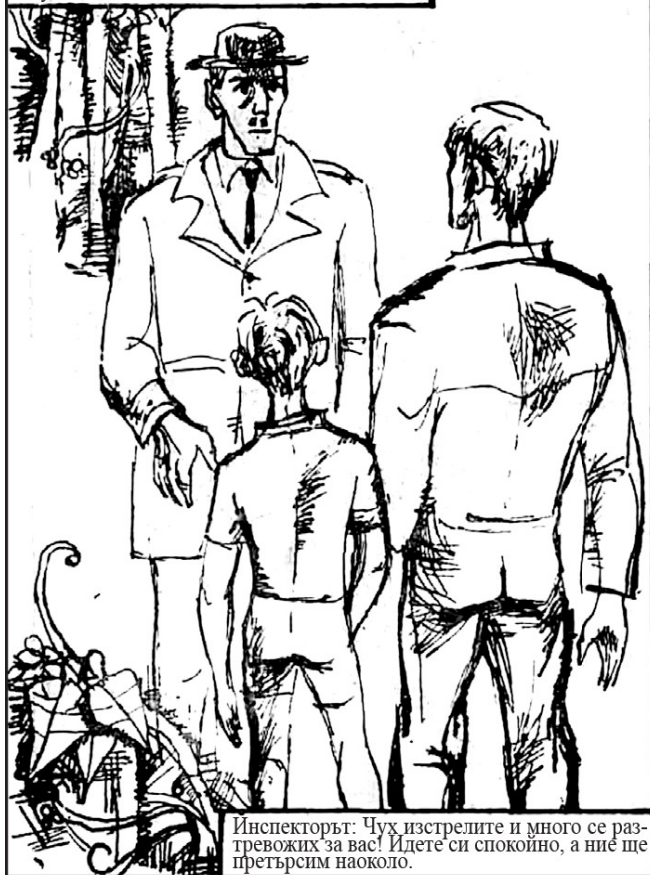

Само след няколко минути двамата срещнаха инспектор Ферал и му разказаха за случилото се.

Инспекторът: Чух изстрелите и много се разтревожих за вас! Идете си спокойно, а ние ще претърсим наоколо.

Деянов не захъсна да отговори и нападателят бързо се скри.

Деянов: Интересно... Той каза, че много се тревожил за нас... А откъде е знаел, че аз съм тръгнал по пътеката?

Преди Адама

Научно-фантастичен разказ

Джек Лондон

(Продължение от бр. 8)

Продължихме да бягаме по дърветата към пещерите. При приближаването ни, малките горски зверчета се изпокриваха в дупките, а птиците отлитаха с тревожни крясъци. Когато непосредствената опасност премина, Дългата уста се спря, за да почака дядо си – Старата кост: побелелият старец и младежът тръгнаха един до друг на края на тълпата.

Така Мързеливеца остана сам. Тая нощ спяхме пак двамата в нашата малка пещера и предишното ни приятелство се възобнови.

Както вече казах, Старата кост беше единственият старец в Племето ни. Той представляваше много рядко изключение. Никой от Племето не доживяваше до такава преклонна възраст. Рядко достигаха и до зряла възраст. Всички умираха от насилствена смърт, още пълни със сили, в разцвета на живота – така бе умрял баща ми, така умряха Счупения зъб, сестра ми и Безкосматия.

Никой не умираше от старост. Не знам нито един такъв случай. Дори и Старата кост умря от насилствена смърт.

Счупване на крак, тежко нараняване или даже временно загубване на сили – винаги означаваха бърза смърт. Нещастниците по правило умираха в самота. Просто изчезваха безследно. Излизаха сутрин от пещерата си и повече не се връщаха. Навярно ставаха жертва на хищниците.

Завладяването от Огнените хора на морковната поляна беше началото на края, макар че никой от нас не го съзнаваше. Ловците с лъкове почнаха да се появяват все по-често – по двама, по трима, те безшумно се промъкваха през гората, въоръжени с хвърчащите стрели, за които не съществуваха разстояния, и настигаха жертвата на най-високото дърво. Лъковете и стрелите сякаш удължаваха ръцете на Огнените хора и те можеха всъщност да убиват плячката си от разстояние сто фута и повече. Това ги правеше много по-страшни дори от Острия зъб. Те бяха много умни, умееха да говорят, поради което можеха ясно да мислят, и освен това имаха навика да действуват дружно.

Сега вече ходехме из гората много предпазливо. Станахме по-бдителни и поплашливи. Вече не разчитахме, че високите дървета ще ни защитят и спасят от Огнените хора.

Една сутрин, преди Племето ни да се разпръсне из гората, настъпи паника сред водоносците и ония, които бяха отишли да пият вода на реката. Цялото Племе изведнъж хукна към пещерите. При тревога винаги постъпвахме така: отначало се скривахме в пещерите, а после вече гледахме какво се е случило. Така беше и сега: седяхме и чакахме, като от време на време надзъртахме от пещерите. След малко на поляната се появи Огнен човек. Доста дълго разглежда пещерите ни, после се спусна по пътечката към реката и след няколко минути се върна на поляната по друга пътечка. Спря и дълго пак гледа към нас. Най-после се обърна и тръгна, накуцвайки, към гората, а ние продължавахме да стоим в пещерите, като жално си подвиквахме един на друг.

* * *

Бързоногата открих неочаквано около Черничевото блато, където с Мързеливеца си бяхме направили убежище на едно дърво. Минавайки край дървото, изведнъж чух познатите ми нежни звуци и погледнах

нагоре. Бързоногата седеше на един клон, клатеше си краката и ме гледаше.

За минута замрях на мястото си. Щом я зърнах, се почувствувах много щастлив. После отново изпитах някакво безпокойство и болка. Покатерих се на дървото и когато бях вече близо до нея, тя изведнъж скочи на съседното дърво. Гледаше ме, подаде глава иззад шумящите листа, и издаваше нежни звуци. Забравил бях, че е наистина бързонога и че тя ме беше научила да се катеря по дърветата. Скачайки от дърво на дърво, аз се опитвах да я хвана, но тя неизменно се изплъзваше и поглеждайки ласкаво назад, издаваше нежни звуци.

Къде се е криела и какво се е случило с нея през това време, не знам. Тя не можеше да ми го разкаже, както и ние с Мързеливеца не можахме да разкажем на Племето какво бяхме видели по време на нашето пътешествие. Напълно възможно е и тя като нас да е странствувала дълго, по свое желание или принудена от Червеното око. В скитанията си из гората той не може да не е срещнал Бързоногата и ако е почнал да я преследва, това е било напълно достатъчно да я изплаши и застави да избяга далеч.

* * *

Сенките ставаха все по-дълги, а аз продължавах да тичам след Бързоногата,

забравил буквално всичко: настъпващата нощ, хищните зверове. Цял час вървя по следите ми моят стар враг – хиената. По едно време се натъкнахме на стадо глигани и те ни подгониха. Като ги видя, Бързоногата с огромен скок се прехвърли на друго дърво. Но аз се побоях да я последвам, реших да сляза на земята и да претичам до другото дърво. А там бяха глиганите. Но това не ме спря. Сkochих съвсем близо до един от тях. Те се спуснаха подире ми и ме принудиха да се покатеря на съвсем друго дърво. Отново скочих на земята и затичах през поляната, а стадото глигани ме преследваше по петите, ръмжейки и тракайки със зъби.

Ако се бях спънал, нямаше да се спася от челюстите им. Но не се спънах. Впрочем за това даже не мислех. Бях в такова настроение, че не бих трепнал дори пред Острия зъб или от цяла орда Огнени хора със страшните им стрели.

Най-сетне се спусна мрак. Следвайки Бързоногата, обиколих обраслата с мъх скала, която стърчеше сред дърветата. После се запровирахме през хрусталаци, които целия ме издраскаха. Но Бързоногата не изгуби нито косъмче. Тя знаеше пътя. В средата на гъсталака се издигаше могъщ дъб. Тя се покатери на дървото и горе в клоните му най-после я хванах.

Хиената отново бе надушила следите ни, приближи се до дъба и започна да вие от глад. Но ние не й обръцахме никакво внимание и от сърце се разсмяхме, когато тя, изръмжавайки, се скри в гъсталака.

Беше пролет и най-различни звукове се чуваха в нощта: цвилене на диви коне, тръбни викове на слонове, рев на лъвовe. Но на небето светеше младата луна, нощта беше топла и ние не се страхувахме от нищо.

На сутринта видяхме да се бият два разярени диви петела. Бяха толкова увлечени в битката си, че просто отидох до тях и ги хванах. Петлите бяха чудесни на вкус. А една лунна нощ наблюдавахме с Бързоногата от дървото битка между два лоса; видяхме как към тях безшумно се прокрадват лъв и лъвица, как скочиха върху лосовете и ги разкъсаха.

Не мога да кажа колко време живяхме с Бързоногата на дървото. Но веднъж, докато скитахме из гората, на нашето дърво падна гръм. Той бе разцепил големите клони, на които се държеше гнездото ни, а от самото гнездо нямаше и помен. Почнах да правя ново гнездо, но Бързоногата не искаше и да чуе. Тя толкова се боеше да не падне пак гръм, че не успях да я убедя да останем на това дърво. В края на краищата отидохме да живеем в пещерите. Изпъдих от нашата

пещера Мързеливеца, както някога той ме бе изпъдил, когато се ожени; сега той прекарваше нощите в прохода, съединяващ двойната пещера.

Веднага след връщането ни в Племето дойдоха и тревогите. Не се знае колко жени е имал Червеното око. Сега той живееше с едно плахо, безхарактерно същество, което хленчеше и плачеше постоянно, независимо дали я биеше или не. Краят ѝ беше въпрос на време. Но още преди смъртта ѝ Червеното око обърна внимание на Бързоногата и когато жена му умря, почна открито да я преследва.

Добре че беше наистина бързонога и умееше изумително ловко да прескача от дърво на дърво. Тя прояви голямо благоразумие и смелост. Аз с нищо не можех да ѝ помогна. Червеното око беше чудовищно силен и лесно би могъл да ме разкъса на парчета. До края на живота ми при влажно време все ме болеше рамото и това е пак негово дело.

По времето, когато той осакати рамото ми, Бързоногата беше болна. Навярно имаше атака от маларична треска, от която често боледувахме; изпаднала бе в някаква апатия и сънливост. Мускулите ѝ загубиха предишната еластичност и тя вече не можеше да тича по дърветата с такава

бързина – именно в тези дни Червеното око я настигна близо до леговището на дивите кучета, няколко мили на юг от пещерите. Обикновено в такива случаи Бързоногата тичаше в кръг около него, после стремглаво се понасяше към къщи и се скриваше в нашата пещера с тесния вход. Но сега тя се движеше много по-бавно, Червеното око постоянно ѝ преграждаше пътя и скоро Бързоногата хукна направо към селището.

Ако не беше болна, тя лесно би избягала от Червеното око, но сега трябваше да извика на помощ цялата си ловкост и предпазливост. Тя имаше едно преимущество, че можеше да се катери по много по-тънки клони и да скача много по-далече от него. Освен това тя имаше способност безпогрешно да съди за разстоянията и инстинктивно да отгатва дали е здрав и сигурен клонът, на който се готвеше да скочи.

Цялото Племе се бе събрало да наблюдава преследването. Ломотеха нещо развълнувани, като повишаваха глас, когато Червеното око беше далеч, и млъкваха, щом се приближаваше. Всички бяхме само безпомощни зрители. Жените виеха и бърбяха нещо, а мъжете се удряха в гърди в безсилна ярост.

Колкото се отнася до мене, аз съвсем не се държах доблестно. Но дори и да се хвърлях върху Червеното око, едва ли Бързоногата щеше да има някаква полза от това. Не бих имал достатъчно сили да се справя с това чудовище. Той би ме убил и положението с нищо не би се променило. Оставаше ми само едно: да гледам в безсилна ярост и да млъквам всеки път, когато Червеното око профучаваше край мен.

* * *

Минаваха часове. Свечери се. А преследването все още продължаваше. Червеното око явно бе решил да я изтощи. Бързоногата се задъхваше и вече не тичаше с предишния устрем. Тогава тя почна да се катери по най-тънките клончета, където Червеното око не смееше да я следва заради тежестта си. Там тя искаше малко да си отдъхне, но Червеното око беше истински дявол. Понеже не можеше да я стигне, той почна силно да тръска клона, на който седеше Бързоногата. Първия път тя се спаси, защото падна на по-долните клони. Но все пак ударът бе смекчен. После Червеното око в желанието да свали жертвата си, почна с такава ярост да клати дървото, че Бързоногата отлетя на съседното дърво. Но скоро ѝ се наложи пак да се спасява по тънките клони – просто нямаше друга

възможност. Червеното око я преследваше по петите.

* * *

Ние продължавахме да се удряме в гърдите, виехме, скърцахме със зъби. Тогава настъпи краят...

Почти се беше стъмнило. Треперейки от страх и задъхвайки се, Бързоногата се покатери на един много висок и тънък клон. Под нея не се виждаха никакви други клони, а до земята имаше около тридесет фута. Червеното око стоеше в основата на същия клон и с всички сили се люлееше. Клонът като махало ритмично се клатеше, увеличавайки размаха с всеки нов тласък на тялото му. Внезапно той подскочи и освободи клона. Бързоногата изгуби равновесие и с вик полетя към земята.

Докато летеше във въздуха, тя се обърна и падна на краката си. При скокове от такава височина обикновено еластичните мускули на краката ѝ смекчаваха удара. Но сега Бързоногата беше невероятно изтощена. Краката ѝ се подкосиха и тя падна на страната си. Не се бе наранила, но от удара загуби съзнание и остана да лежи безпомощна, като дишаше тежко.

Червеното око се спусна към нея. Зарови възлестите си пръсти в косата ѝ и тържествуващо закреця, предизвиквайки

сякаш изплашеното Племето, което, покатерило се по дърветата, с ужас го гледаше.

Тогава аз обезумях. Забравих всяка предпазливост, всякакъв страх. Червеното око още ревеше, когато се хвърлих върху него. Нападението ми беше толкова неочаквано, че той падна. Сграбчих го здраво с ръце и крака и с всички сили го притиснах към земята. Ако Червеното око не държеше с едната си ръка Бързоногата за косата, всичките ми усилия щяха да бъдат напразни.

Въодушевен от моята смелост, Скулестия неочаквано ми се притече на помощ. Хвърли се върху Червеното око, впи зъби в ръката му и почна да дере с нокти лицето му. Моментът беше много удобен и ако цялото Племето ни се беше притекло на помощ, щяхме веднъж завинаги да се отървем от Червеното око. Но никой не мръдна, всички седяха изплашени по дърветата.

Беше съвсем ясно, че Червеното око ще се справи с мен и Скулестия. Не можа да свърши с нас веднага само защото ръката му беше заета с Бързоногата. Тя вече бе дошла на себе си и почна да се съпротивява. Но Червеното око за нищо на света не искаше да пусне косата ѝ, а това му пречеше да се бори с нас. Изведнъж той ме сграбчи за рамото. Задърпа ме към себе си, за да може

по-удобно за впи зъбите си в гърлото ми. Отворената му уста се кривеше в злорадна усмивка. Опитвайки сякаш силите си, той така стисна рамото ми, че после цял живот ме боля.

И тогава се случи нещо неочаквано. Дори веднага не разбрахме какво стана. Върху четиримата ни изведнъж се изтърси нечие огромно тяло. Бяхме отхвърлени встрани и след като се търкулнахме няколко пъти, най-после се пуснахме. В същия миг Скулестия отчаяно извика. Още не бях осъзнал какво точно е станало, но ми замириса на тигър и веднага се покатерих на едно дърво.

Беше старият саблезъб тигър. Разтревожен от вдигналия се шум, той излязъл от леговището си и незабелязано се промъкнал до нас. Бързоногата също се бе покатерила на едно дърво близо до моето и аз, разбира се, веднага скочих при нея. Прегърнах я и силно я притиснах до себе си, а тя хълцаше и тихо стенеше. Отдолу се чу ръмжене и хрускане на кости. Острия зъб вечеряше със Скулестия. От едно друго дърво, облещил възпалените си очи, наблюдаваше сцената Червеното око. Това чудовище беше далеч по-силно от него. Ние с Бързоногата се обърнахме и спокойно се отправихме по дърветата към пещерите, докато цялото Племето, без да напуска

мястото на произшествието, започна да обсипва вечния си враг с град от оскърбления, клони и съчки. Тигърът, изръмжавайки от време на време сърдито, продължаваше да поглъща Скулестия.

По този начин бяхме спасени. Всичко стана съвсем случайно. Ако не беше се появил тигърът, щях да загина в лапите на Червеното око и след хиляда столетия нямаше да се роди този, който чете вестници, вози се на трамвай и – да-да! – пише тази повест за събитията през ония древни времена.

* * *

Това се случи рано есента на следващата година. Скоро след неуспеха с Бързоногата Червеното око си взе друга жена, и колкото и да е странно, тя остана жива. Още по-странно е, че им се роди дете – първото дете на Червеното око. Тази година беше много щастлива за всички. Времето беше рядко топло, храна имаше в изобилие. Помня, черепите бяха особено едри и вкусни. Имаше много орехи, а дивите сливи бяха много едри и сладки.

С една дума, благодатна, златна година. И тогава ни сполетя беда. Една ранна утрин ни нападнаха неочаквано в пещерите. Събудихме се на разсъмване, студеното облачно утро предвещаваше смърт за

повечето от Племето. Нас с Бързоногата ни разбудиха страшен шум и виковете. Нашата пещера беше най-горе на скалата, ние изпълзахме от отвора и погледнахме надолу. Цялото пространство пред пещерите беше пълно с Огнени хора. Виковете и воят им още повече усилваха общия шум, но в действията на пришълците се усещаше някакъв ред и план, докато у нас нищо подобно не се забелязваше. Всеки от нас действуваше сам за себе си и никому не идваше на ум какво страшно бедствие бе надвиснало над главите ни.

Скоро Огнените хора се скупчиха в подножието на скалата и ние почнахме да хвърляме по тях камъни. Изглежда, още с първите удари врагът понесе загуби, защото, когато Огнените хора се поотдръпнаха, трима от тях останаха да лежат на земята. Те се гърчеха в конвулсии, а един даже се опитваше да отстъпи пълзешком. Но ние скоро го довършихме. Нашите мъже ревяха от ярост и обсипваха ранените с град от камъни. Неколцина от Огнените хора се спуснаха да измъкнат ранените, но нашите камъни ги прогониха обратно.

Огнените хора разсвирепяха, но в същото време станаха по-предпазливи. Въпреки гневните виковете, те стояха на значително разстояние от скалата и след няколко минути

запратиха към нас облак от стрели. Шестима от нас бяха убити, двайсетина ранени, а останалите се изпокриха в пещерите. Стрелите долитаха и до моята висока пещера, но поради далечното разстояние губеха силата на удара и Огнените хора престанаха да ме обстрелват. Но аз бях любопитен. Не ме съдържаше да погледна какво става. Макар че Бързоногата, завряла се в дъното на пещерата, трепереше от страх и издавайки жални звуци, ме викаше при себе си, аз запълзях към края на скалата и погледнах надолу.

Сражението в момента се бе прекратило. Бе стигнало до задънена улица. Ние седяхме в пещерите, а Огнените хора очевидно обсъждаха как да ни изгонят оттам. Те не се осмеляваха да тръгнат направо към пещерите, а ние не излизахме, за да не се подлагаме на обстрела им. От време на време, когато някой по-смел от тях се приближаваше до подножието на скалата, намираще се и от нас храбрец, който го замерваше с камък. В отговор към него политаха стрели и храбрецът биваше убит. Тази хитрост успя няколко пъти, но в края на краищата вече никой не се поддаваше на провокациите им и не излизаше от пещерата си.

Сред Огнените хора, в задните редици, съзрях съсухрения старец, който ръководеше всички действия. Останалите му се подчиняваха и отиваха там, където той им заповядваше. Скоро няколко души отидоха в гората и се върнаха оттам с купища съчки, листа и треви. Огнените хора почнаха да настъпват към пещерите. Докато повечето от пришълците стояха настрана със своите лъкове и стрели, готови да прострелят всеки от нас, който се покаже от пещерата си, част от тях се спусна към долните пещери. Там, пред самите входи на натрупваха съчки и суха трева. После се повъртяха около тези купчини и оттам изскочи най-страшното за нас чудовище – ОГЪН. Отначало се появи и запълзя нагоре по скалата дим. После видях как между съчките и клоните се извиха като змии червени пламъци. Димът ставаше все по-гъст и по-гъст и скоро обгърна цялата скала.

Първият, когото Огнените хора изгониха с дима от пещерите, беше Старата кост. Лекият ветрец разнасяше дима встрани и аз можех ясно да виждам какво става. Старата кост мина през димната завеса, стъпи на жаравата и като зави от болка, почна да се катери нагоре по скалата. Край него префучаваха стрели. Той се спря на една издатина, залитна и се хвана за един камък.

В гърба и бедрата му се бяха забили около дузина стрели. Коленете му се подкосиха, той пусна камъка и полетя надолу. Огнените хора се хвърлиха към него и смазаха главата му.

Такава участ постигаше и другите от Племето, които, задушавайки се от дима, изскачаха от пещерите. Очистили по такъв начин долния ред, Огнените хора почнаха да опушват и по-горните пещери. Много жени и деца, не посмели да излязат от пещерите, се задушиха от дима. Обитателите изскачаха един след друг и се катереха нагоре. Към бегълците хвърчаха стрели, мнозина падаха пронизани в пропастта. Оцелелите от дима и стрелите се събраха на върха на скалата. Прехвърлиха гребена и успяха да се спасят.

Огнените хора утихнаха, стрели вече не летяха. Тогава излязохме и ние с Бързоногата и почнахме да се катерим нагоре по скалата. Щом ни видяха, Огнените хора нададоха силни викове. Бъбреха възбудено нещо и сочеха с пръсти Бързоногата. Нито един от тях не се опита да стреля по нас. Напротив, раздадоха се ласкави и нежни подвиквания. Аз се спрях и погледнах Бързоногата. Тя беше изплашена, плачеше и настояваше да бързаме. Прехвърлихме се през скалата и скоро се скрихме в гората.

Често съм си мислел за това събитие. Ако Бързоногата наистина принадлежеше към племето на Огнените хора, вероятно тя още в съвсем ранно детство се бе отделила от тях и вече не ги помнеше, иначе не би се изплашила.

Преживяхме ужасен ден. Почти всички оцелели от нападението на Огнените хора потърсиха убежище в гората около Черничевото блато. Денонощия наред отреди от Огнените хора претърсваха гората и убиваха бегълците от Племето ни, щом ги откриеха.

Ние с Бързоногата не оставахме дълго на едно и също дърво. Огнените хора сякаш бяха вездесъщи; преследвайки упорито бегълците, те се Появяваха от изневиделица. Накъдето и да бягахме, все попадахме на тях и навсякъде виждахме следи от техните действия.

Преди да завърша тая глава, искам да разкажа за съдбата на Червеното око. Хванаха го заедно с жена му на едно дърво около Черничевото блато. Ние с Бързоногата наблюдавахме сцената, скрити в гъстата корона на едно друго дърво. Двайсетина ловци стояха под дървото и ги Обстрелваха. Когато стрелите падаха на земята, Огнените хора ги събираха. Аз не виждах Червеното око, но чувах ръмженето му. Скоро

ръмженето стана по-глухо. Вероятно Червеното око бе намерил в дървото хралупа и се бе заврял в нея. Но жена му не можа да си намери сигурно убежище. Една стрела я улучи и тя падна на земята. Изглежда, беше тежко ранена, защото дори не се опита да скочи и да се скрие. Притискаше до гърдите детето си и жално хленчеше. Огнените хора я наобиколиха и почнаха да я ръгат в ребрата със стрелите.

А Червеното око, скрит в хралупата, беше защитен от стрелите на ловците. Един от тях се покатери на дървото. Какво се случи не знам, чух само как ловецът изрева и видях, че другарите му долу се разтревожиха. След няколко минути ловецът падна на земята. Остана да лежи неподвижно, без никакви признаци на живот.

Огнените хора разсвирепяха. Забелязаха, че хралупата стига до самия дънер на дървото и почнаха да я пълнят със суха трева и съчки. После ги запалиха. Изведнъж ние с Бързоногата видяхме, че те отскочиха от дървото, но все пак недостатъчно бързо. Тежкото тяло на Червеното око падна право върху тях. Червеното око беше страшно разярен и размаха наляво и надясно дългите си ръце. На един ловец той издра лицето, друг удари по шията. Огнените хора отначало отстъпиха, а после се хвърлиха

върху него. Червеното око докопа една сопа и почна да им разбива главите като яйчени черупки. Да се справят с такова чудовище явно не беше по силите на Огнените хора. Червеното око издебна удобен момент, скочи и побягна. Няколко стрели полетяха подире му, но той успя да се скрие в гъсталака.

Ние с Бързоногата се придвижихме крайно предпазливо нататък. Излязохме от другата страна на Черничевото блато. Минахме през тресавището по пътеки, неизвестни на Огнените хора, и така избягахме от тях. Там срещнахме Мързеливеца. Навярно се бе спасил само защото нея нощ той не спа в пещерите.

Смятахме да останем по-дълго тук, да си направим гнезда на дърветата, но Огнените хора продължаваха упорито да преследват Племето ни и да го изтребват. Привечер край нас минаха Косматия и жена му, които бягаха по дърветата на изток. Лицата им бяха много разтревожени. Оттам, откъдето се появиха, се чува войнствените викове на Огнените хора. Изглежда, бяха открили пътя през тресавището. Бързоногата, Мързеливеца и аз веднага тръгнахме след Косматия и жена му. Стигнахме до Големите блата и се спряхме. Не знаехме тук нито една пътечка. Тези места бяха извън пределите на нашите владения и ние избягахме да ходим насам.

Блатата ни се струваха тайнствени и страшни. Стояхме пред блатата и треперехме от страх. Викове на Огнените хора се чуваха все по-близо. Косматия тръгна през тресавището и на двадесетина ярда от брега стъпи на твърда почва. Жена му не излезе толкова смела. Опита да стъпи в рядката каша, но веднага се дръпна боязливо. Бързоногата не ме дочака, изтича напред, задмина Косматия и спря на едно потвърдо място. Когато с Мързеливеца стигнахме при нея, от гората изскочиха Огнените хора. Щом ги видя, жената на Косматия в ужас хукна към нас. Но тя тичаше напосоки, без да избира пътя си, и след няколко крачки затъна до кръста. Ловците почнаха да мятат по нея стрели и тя бавно потъна в блатото. Стрели западаха и край нас. Четиримата тръгнахме навътре в блатото, без да знаем накъде вървим.

* * *

Нямам ясна представа, колко време странствувахме по Големите блата. В паметта ми ярко са се запазили откъслечни картини без каквато и да е последователност. През мрака на безброй векове виждам как бродим безкрай из тресавището, прогизнали от вода, краката ни затъват в тинестата, лепкава почва. Помня

бури и дъждове, помня непоносимия глад, страшните неслоди.

В паметта ми ярко се е запазила следната картина. Стоим пред огромни дървета, от клоните им висят влакна сив мъх, а пълзящи растения като чудовищни змии се вият по стъблата. Навсякъде около нас блато. Дванайсетина души стоим сред това вонящо блато. Ние сме невероятно измършавели, само кожа и кости, изтощени до краен предел. Издаваме някакви жални звуци, споглеждаме се и се притискаме един към друг.

Не мога да си представя как сме успели да се измъкнем от страшните блата, но в края ма краищата се добрахме до група ниски хълмове, които се спускаха към една река. На южния ѝ бряг, където реката се провираше между стръмните склонове на хълмовете, открихме много пещери. Далеч на запад, разбивайки се в плитчините при устието на реката, бучеше морският прибор. И тук, в пещерите, близо до морето, останахме да живеем.

Не бяхме много. После при нас дойдоха всички от нашето Племя, които бяха успели да се спасят. Измъкнали се от блатата по един, по двама, те повече приличаха на мъртъвци, отколкото на живи същества. В края на краищата се събрахме около

тридесетина. Няма да разказвам подробно за живота ни в пещерите. Беше студено и влажно, ние постоянно кашляхме и често боледувахме. Дълго не можехме да издържим в такова място. Децата ни се раждаха хилави, болнави и скоро умираха. Освен това пагубно ни се отрази рязката промяна в храната. Ядохме главно риба, миди, стриди и морски раци. Намирахме и различни морски водорасли, доста вкусни. Но от промяната в храната боледувахме от стомашни разстройства и не можехме да напълнеем. Всички бяха слаби и видът ни беше нездрав.

Мързеливеца загина, когато ловеше гигантски миди в плитчината. Една от тях затвори черупките си, заклещи пръстите му и го държа така, докато почна приливът. Мързеливеца се удави.

На нас с Бързоногата ни се роди дете, момче. Сигурен съм, че ако не бяхме се махнали от тия места, то нямаше да понесе ужасния климат. После пак се появиха Огнените хора. Доплуваха при нас не със сал, а с грубо издълбана лодка. В лодката имаше трима гребци и единият от тях беше мършавият стар ловец. Излязоха на нашия бряг и старецът, накуцвайки, тръгна по пясъка към пещерите, като внимателно ги разглеждаше. След няколко минути Огнените

хора отплуваха, но Бързоногата се изплаши силно. На сутринта тя взе детето на ръце и със силни викове и жестове ме застави за втори път да се отправя на дълго пътешествие.

С Бързоногата тръгнахме на юг, все покрай Големите блата. Когато стигнахме южния край на блатата, свърнахме на югоизток. Пред нас се откриха прекрасни места. Беше много топло, наоколо шумеше гъста гора. После прехвърлихме невисока верига хълмове и се озовахме в чудесна земя – това беше истинска Страна на горите. Колкото повече се отдалечавахме от морския бряг, толкова по-мек и топъл ставаше климатът; вървахме и вървахме, докато пред нас не блесна голяма река – Бързоногата, изглежда, я познаваше. Може би тук бе прекарала тя четирите години, когато я нямаше в Племето. Преплувахме реката върху трупи и излязохме на брега в подножието на грамадна скала. Горе в скалата си намерихме ново жилище – почти недостъпна и невидима отдолу пещера.

Остава ми да разкажа още съвсем малко. Заселихме се с Бързоногата в пещерата и там отгледахме децата си. И тук свършват моите спомени. Навярно в тая пещера се е родило детето, наследило първоизточника на моите сънища и по такъв начин съхранило в

себе си всички впечатления от предишния ми живот или по-точно от живота на Големия зъб, моето второ „аз“ – и макар че то не е моето истинско, реално „аз“, за мен то е толкова реално, че дори не мога да кажа в кой век точно живея.

Има още един сън, за който искам да кажа няколко думи, преди да завърша повестта си. Често го сънувам, а реалните събития сигурно се отнасят към времето, когато живеех в оная мъчнодостъпна пещера. Вървя на юг из горските дебри. Изведнъж се натъквам на Горската орда. Скрит в гъсталака, наблюдавам играта им. Те се смеят, скачат, танцуват, като пеят пискливо някаква примитивна песен.

Изведнъж млъкват, прекратяват скачанията и танците. Настръхнали, тревожно се озъртат встрани. В тази минута сред тълпата се появява Червеното око. Те боязливо му правят път. На лицата им е изписан страх. Но той никого не закача. Червеното око живее при Горската орда. Той сяда в кръга. И сега, когато пиша тия редове, го виждам как оглежда мрачно с възпалените си очи насядалите около него същества. И без да става, изведнъж вдига чудовищния си крак и с кривите си пръсти почва да се чеше по корема.

Да, такъв беше Червеното око, самото въплъщение на атавизма.

Великият Марсианин се завръща

По научно-фантастичната повест от Светослав Славчев

Художник – Лиляна Ангелова

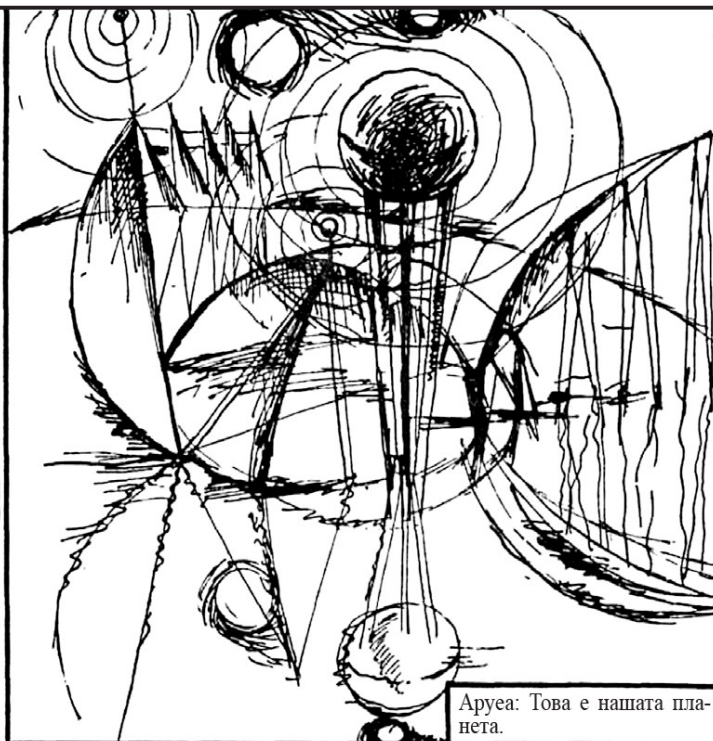

Проходът свършваше в една подземна зала, чиито стени, обсипани с кристали, искряха в хиляди цветове.

Управителят: Да, аз съм Аруеа. Легендата е истина. Ние идвахме на Земята още когато вие не бяхте хора и оставихме тук нашето знание. Бяхме сигурни, че ще дойде време да се ползвате от него.

Аруеа: Това е нашата планета.

Аруеа: Ние искахме да ви предадем сега знанието на напредналите цивилизации, но виждаме, че още е рано. Хората не са дорасли за това знание.

Аруеа разказа, че мнимият инспектор и неговите хора са се опитали да завладеят подземната зала. Единият от тях открадна гълъбовия пръстен и се опитал да избяга с него, но Ферал е устроил катастрофата с колата и после сам е заграбил пръстена.

Разрушените стъпала

Научно-фантастичен разказ

Игор Росоховатски

След няколко часа ние отлитаме. С какви ли впечатления ще останат за нас тия „глупачета“ както ги нарича Ася – вече не животни, но още не братя по разум? Какво ли забравихме да направим за тях?

Те стоят неподвижно в полукръг. Поклащат леко лилавите си мустаци-антени, разположени на „главите“ – по-точно на триъгълните хълмове в центъра на туловницата. За какво ли мислят сега? За мен? За ракетата? За себе си?

Слабо проблясва гъстата течност в раковините, които съществата държат в пипалата си, без да се разделят с нея нито за миг. Тази течност поддържа живота им. Те не могат да преживеят и половин час, ако не отпият малко от раковините.

Жал ми е за тях. Но това не е само жалост. Те ми напомнят малки деца. Нашите далечни прадеди някога са били такива – безпомощни, безмилостни, отчаяно любопитни. Какво ги кара да излизат от скритите в недрата на планетата езера с животворната течност през криволичещите пещери на повърхността? Може

радиоактивните извори в пещерите да са пресъхнали? Може би се е изменила температурата?

Те взимат раковините от дъното на езерата. Който може да се гмурка по-надълбоко, намира повече раковини. Значи той ще може по-дълго да остане на повърхността. Ако не е това, те биха се сдружили, по-лесно биха живели. Когато се връщат към езерата, вървят на групи през мъчнопроходимите и опасни пещери. Но когато в раковините им има течност, боят се един от друг. А после пак обединяват усилията си, за да се защищават и да стигнат благополучно до езерата.

„Те вече са почнали да стават разумни същества“ – каза нашият командир Влад и думите му прозвучаха като резолюция. Той винаги говори така – малко, бавно и тежко. Често споря с него и той винаги излиза прав. Това ме ядосва, но продължавам да споря без изгледи за успех. Другите се усмихват, дори и Ася. А Влад мълчи, за да обори после с една фраза всичките ми доводи. Благодарение на него узнах, че дори и

правотата може да бъде противна. Нито веднъж ли не му се е случвало да сгреша?

Впрочем той не бива да греша – от това зависи животът на екипажа. И все пак понякога ми се иска той да сгреша... ще стане по-човечен...

Едно от съществата проявява признаци на безпокойство. Досещам се: течността в раковината е на свършване. Струва ми се, че ако то имаше очи, щях да прочета в тях мъка и страх от връщането в недрата на планетата, в мрака, към забулените в изпарения езера. Дебнат го хиляди опасности: пипалата на полурастения-полуживотни, стаили се в пещерите, честите срутвания. Но въпреки това то ще мине по този път. Иначе не може да просъществува.

Ето защо ми е трудно да се отнасям към тях хладно-изучаващо като Влад. Прощавам им егоизма и жестокостта.

Помня как едно от тях, задържало се на повърхността по-дълго, отколкото се полагаше, опита да издърпа от друго раковината със спасителната течност. Те се биха до смърт. Разляха цялата течност. Другите стояха, наблюдаваха. Не се намесиха.

Ние не можехме с нищо да им помогнем. Предадохме по радиокода сигнали до другите, молехме ги да отделят поне капка от

своите запаси. Щом се приближихме до тях, те се разбягаха. Даже опитаха да се защищават. Ася се разплака: „Скотове!“ Аз реших да се опитам да проникна до езерата. Влад, разбрал намерението ми, процеди: „Няма да успееш.“ За малко не загинах, а когато се върнах с течността, беше вече късно...

После Влад ме смъмри. „Не се намесвай!“ – беше неговата заповед, но аз все пак му се поозъбих.

Отношението ми към тях не се промени дори и след това събитие. Именно защото пътят им е много страшен и те въпреки всичко вървят по него.

Гледам скалистото плато, където блести куполът на двореца, който построихме за тях. Безпокойството не ме напуска. Като че ли всичко сме предвидили. Но все ми се струва...

Изкачвам се на скалите, а съществата подтичват тронаво подире ми. По хлъзгавите камъни блести бодлив лишей, въздухът, жълт като мед, се стича в долината. Спираловидни, заредени с електричество облаци преминават съвсем наблизко, сякаш някой стреля с тях по мен.

Влизам в Двореца. В центъра на първата зала стоят колело и лост – най-великите изобретения на човечеството. „Да ги

подтикнем към по-бърза еволюция...” – каза Ким. – „Да им помогнем...” – помислих аз. Ася попита, обръщайки се към нас и към себе си: „А ако тяхната еволюция тръгне по съвсем друг път и ние им натрапваме своята воля?” Влад мълчеше. Никой не знаеше какво мисли.

Вървя из залите, където са зазидани в стените блоковете със записите на най-великите открития. Щедрост, на която са способни само висшите същества. Разумна щедрост – всеки блок има специфична, трудноотваряема обвивка и свой шифър. Само когато достигнат доста висока степен на цивилизация, те ще могат да отворят блока със записите за разпадането на атома.

Ще разберат, че сме го направили за тяхно добро. На горилата не бива да се дава бъчва с барут.

Всичко е премислено. Но безпокойството като пружина ме държи в напрежение. Все ми се струва, че нещо сме забравили. Какво ли?...

Излизам от двореца. Те ме чакат.

Медният въздух става по-тъмен, по-гъст, летящите облаци получават виолетов отблясък. Свежо е като след буря. Светилото, окачено сякаш на тънките оранжеви нишки на лъчите, се поклаща, приближава се към хоризонта. Спускам се

към реката, стъпвам предпазливо по хлъзгавите камъни. Оглеждам се.

Те кретат след мен, раковините висят в пипалата им, бързат, а... все повече изостават. Един се спъва. Течността потича по камъните. Веднага ляга по очи. С израстъка си жадно всмуква капките, които не са още попили в почвата.

Изведнъж разбирам. Стъпала! Забравили сме да облекчим изкачването им към Двореца. Мислехме само за това, което оставяхме в блоковете, и забравихме за пътя до него. Какъв пропуск. И в грижите ни към тях, и в мъдрата предпазливост. И Влад дори не се сети. А това може да коства живота на мнозина от тях...

Изваждам от джоба сигнализатора. Предавам командата-програма. Тозчас от контейнера на ракетата изскачат няколко кибера. Обвити в изхвърляните от малките дюзи газове, те бързат по пътя.

Изчаквам последното същество да слезе в долината и предавам командата.

Киберите изпълняват програмата. Блясват ослепителни светкавици. израстват гъбите на експлозиите. Скърцат мощни електродета и свредели.

Пътят заприличва на река. Цялата се състои от вълни-стъпала. Киберите се връщат при ракетата.

В това време се отваря вторият люк. От него по ескалатора се спускат Влад и Ася. идват при мен, оглеждат пътя. Ася се опира на рамото ми и казва:

– Глупачетата ще запомнят...

Влади мълчи. Обръща се в профил към мен и издава напред долната си устна. Не мога да сдържа усмивката си – толкова прилича в тази минута на надменна камила.

Но усмивката ми изчезва. Защо Ася го гледа така вторачено с тъмните си спокойни очи? Защо Влад изважда сигнализатора си? Какво предава?

От люка по неговата команда стремително излитат няколко кибера. Грохот. Почвата се разтърсва. Рушат се скали, стъпала. Хвърчат камъни. Ася уплашено пуска рамото ми.

Преди да се опомня, и пътя го няма. Затрупан е с камъни, разяден от пукнатини и пропасти. Станал е още по-труден и опасен за съществата. Какво направи той? Защо?

От гняв ми притъмнява пред очите. Залитайки, правя две крачки към него. Един удар с юмрук – и това хилаво, невзрачно човече, мой командир, ще се търкулне надолу по камъните.

Той мълчи. Тъжно ме гледа отгоре надолу.

– Време е да се прибираме в ракетата. Там ще ви обясня.

Дори и сега думите му звучат като резолюция. Пръстите ми, свити в юмрук, потрепват от гняв...

Той обръща превития си гръб и поема към ракетата. Ася тръгва подире му – между него и мен. Не ми остава нищо друго...

Едничкото ми утешение са тъжните очи на командира. Може би понякога той е по-нещастен от нас именно защото вижда подалеч от другите и няма право да греши? Може би на него много му се иска да се научи да греши?

Ескалаторът бавно ни издига към отвора на люка, закрит с тънка завеса. Печално поглеждам мястото, което беше доскоро път към възвишението. В далечината тъмнеят неподвижните фигурки на „глупачетата“.

Представям си как ще дойдат тук, как с недоумение ще опипват недостъпната за тях височина. Ще се опитат да се промъкнат до Двореца, но раковините с течността, които те не бива да изпускат от пипалата си, ще направят невъзможно изкачването им.

Ненавиждам Влад. Към никого досега не съм изпитвал такава ненавист! „Глупачетата“... Защо го направи? За да ме унижи? От презрение към тях?

Те ще се приберат в своите мрачни недра, отнасяйки в душата си страх, удивление и... незадоволено любопитство, жажда към

познание. И това ще ги кара отново да се връщат при възвишението, където е разположено нещо Великолепно и Загадъчно. Но животворната течност в раковините, която ги прави алчни и недоверчиви, ще ги принуждава всеки път да остават долу.

А после... Какво ще стане после?

И изведнъж съвсем ясно си представям...
Не, просто виждам какво ще стане.

Един ден любопитството им ще надделее. Най-смелите или най-любознателните ще се решат. Ще почнат да се трудят: ще изплетат въжета и мостове, ще ги прехвърлят през пукнатините. А в подножието на

възвишението ще оставят раковините си, за първи път доверили ги на другите, а после с помощта на въжетата ще ги изкачат горе. И никой от останалите долу не ще измами доверието им, защото иначе не ще узнаят Великолепното и Загадъчното.

Спиралните облаци, въртейки се бясно, прелитат над мен. А аз държа пръста си на бутона на ескалатора и гледам бившия път. В мен зрее една мисъл, проявява се като на фотолената.

Тук, по тези разрушени стъпала, „глупачетата“ ще се изкатерят, непременно ще се изкатерят до най-високото стъпало...

Трансплантация

Научно-фантастичен разказ

Младен Денев

Като чу думата професор, жената се изправи на крака, но уплахата в очите ѝ си остана. А професорът даже и не я погледна. Той вдигна контролния лист пред погледа си, прочете думите „мозъчен инсулт“ и разбра всичко.

– Дишането е по Чейн – Стокс... – каза дежурният лекар. – Най-много след десет минути ще получи екзитус...

Говореха така, сякаш болният щеше да получава колет. А в същност звучното „екзитус“ означава смърт.

– Докторе... – рече жената, – докторе...

Устните ѝ бяха напукани, а под влажните ѝ очи тъмнееха сенки. Професорът пак не я погледна. Професорът само повдигна тънките си рамене и излезе от болничната стая. Много е страшно, когато един лекар повдигне раменете си нагоре...

Разказът „Трансплантация“ е получил Втора награда на конкурса за научно-фантастични разкази, уреден от списания „Космос“ и „Наука и техника за младежта“ в чест на IX световен фестивал на младежта и студентите.

После, щом затвори вратата на своя кабинет, професор Куцаров извади кутията и си запали цигара. Друго нищо не можеше да направи... Вън, по перваза на прозореца, едно по-едро врабче гонеше друго, по-дребно и сигурно щеше да го настигне, защото по-дребното не бягаше много бързо. В същия миг предавателната кутия пропука:

– Моля, професор Куцаров да се яви в операционна номер четири...

Повториха съобщението два пъти. Професорът налапа цигарата, изсмука бързо последния дим и излезе. Главният хирург го посрещна още на вратата:

– Безнадежден случай... – каза той.

Главният хирург държеше ръцете си разперени нагоре, като че ли се готвеше да прегърне професора.

– Безнадежден случай...

– И по-точно?

Професорът гледаше своя колега право в очите.

– Да... – изпъшка главният хирург. – Почти, автомобилна катастрофа. Счупване на гръбначния стълб, разкъсване на чернодробната капсула, деформирани бъбреци и...

– Всъщност останало ли е нещо здраво в тоя човек? – попита най-сетне професор Куцаров.

– Да! – отвърна главният хирург. – Само черепът. Най-късно след един час ще получи екзитус...

Професор Куцаров захапа тънките си устни – в продължение на десет минути той чуваше думата „екзитус“ за втори път... Това беше много.

– И какво предлагате? – последната дума на професора прокънтя в операционната, удари се в тавана и се върна долу.

– Предложението чакам от вас... – каза главният хирург. – На операционната маса лежи доктор Илчев...

– А? – едва не изкрещя професорът. – Но как е възможно? Само преди два часа ние обядвахме заедно...

Професорът пристъпи напред, отметна покривката и разгледа лицето на своя приятел. Устните на доктор Илчев бяха раздалечени, а в трапчинката на брадата му

се виждаха няколко необръснати косъмчета. Днес, когато обядваха в ресторанта на Бунарджика, професор Куцаров гледаше тези косъмчета и слушаше думите на Илчев:

– Не, Куцаре... Аз не мога да се съглася с доктор Стъкуиш...

Двамата лекари бяха от един и същи випуск и можеха да си говорят така.

– Трансплантация на мозъка – продължи Илчев – това е нещо ужасно... Светът на човека, неговият дух, неговата любов се намират в мозъка. След трансплантация на сърца се оказа, че в сърцето няма нищо... Но мозъкът е друго... Впрочем ти ще прочетеш моята статия в „Нова медицина“. Там подхвърлям мисълта, че болните ще почнат да се плашат от нашите болници... Всички помнят процеса в Мактаун...

Професор Куцаров също помнеше тоя процес. През 1980 година в Мактаун при трансплантация на сърце се оказало, че дарителят още бил жив...

Така си говореха днес двамата приятели, а сега устните на Илчев стояха неподвижни и бледи.

В операционната зала, без да чука, влезе дежурният лекар. Професор Куцаров видя очите му и тутакси разбра какво ще му каже. Оня го каза:

– Мозъчният инсулт почина...

Лекарите винаги говорят по този начин. Вместо името на човека те казват името на болестта: хипертонията от осма стая, радикулитът от тринадесета стая или луесът от заразното отделение...

– Докарайте го тука! – каза професор Куцаров. – И да се включи електронният оксидатор.

– За кого? – попита инженерът.

– За мозъчния инсулт.

После професор Куцаров проследи лицата на своите колеги всяко поотделно, отмина нататък и намери онова, което му трябваше. Младата спикерка изтръпна от погледа на професора, но все пак натисна копчето на радиоуредбата. Миг по-късно жиците разнесоха по лекарските кабинети следната заповед:

– Внимание, внимание... Неврохирургичен екип номер четири да бъде готов за трансплантация...

През това време професор Куцаров натисна с чело бакелитовото копче на мивката и захвана да жули дългите си космати ръце. Дежурният лекар застана зад гърба му. Когато погледите на двамата мъже се срещнаха в огледалото, дежурният лекар каза:

– Но, професор Куцаров, ние нямаме юридическо основание... Вие много добре

знаете становището на доктор Илчев за трансплантация на мозъка... Аз мисля...

– Вижте какво... – обърна се рязко професорът. – По-добре оставете мисленето, а идете да уговорите съпругата на дарителя. Ние трябва да вземем неговото тяло. А за доктор Илчев аз отговарям. Изследванията на доктор Илчев и първата му операция на глухоням не са записани никъде. Те трябва да останат за българската медицина. Аз искам да спася неговия мозък дори и в чуждо тяло, дори и зад чуждо лице... Разбрахте ли ме?

– Разбрах ви... – каза дежурният лекар и тихичко излезе от операционната зала. Гласът на професор Куцаров го застигна в коридора:

– И съберете консилиум за смъртта на дарителя.

Трудността започна малко по-късно. Жената на починалия не искаше да даде тялото му.

– Но аз какво ще погребя? – попита ненадейно тя, сякаш това беше най-важното. – И после как ще срещам тоя човек с лицето на моя мъж, който ще ме отминава като чужда...

Лекарите ѝ обясниха всичко, жената се разплака и накрая подписа декларацията... Пет минути по-късно главният инженер на

операционна зала номер четири включи върху главата на доктор Илчев електронния екстрацеребранатор за подхранване на мозъка. Анестезиологът съобщи дишането:

– Шестнадесет...

Главният инженер пусна стерилновия апарат за бактерицидни лъчи и операцията започна. На всеки 10 минути кардиологът докладваше състоянието на пулса, на кръвното налягане и на сърдечния ритъм.

През затворените прозорци външният свят долиташе приглушен и тих... На улицата няколко деца се гонеха с оная популярна игра на държави и дали нарочно, или без да искат, те повтаряха най-често изречението: „Да бяга, да бяга Америка!“ Както преди четиридесет години във Виетнам, американците пак изпробваха новите си оръжия по света, и децата знаеха това...

Докато пришиваше нервос фациалис, лицевия нерв, професор Куцаров си спомни, че довечера щяха да ходят с доктор Илчев на опера. „Трябва да презаверя билетите... – помисли професорът. – Ние пак ще отидем на опера, само че след петнадесет дена...“ Той изведнъж си представи, че на ония техни места на осмия ред до него вече щеше да стои друг човек, много по-едър от доктор Илчев, чужд човек, който щеше да го нарича Куцаре...

Колкото и да споделяше теорията на професор Стъкуиш за трансплантация на мозъка, ръката на Куцаров трепна, щом си представи, че отсега нататък неговият приятел доктор Илчев ще бъде друг.

– Продължете сами! – каза професорът на своите помощници и веднага излезе от операционната зала.

Онова, което оставаше да се върши, можеха да го направят и студенти – четвъртокурсници от всяка медицинска академия в света.

Професор Куцаров грохна на канапето в своя кабинет, без да се сети, че винаги досега след операция беше запалвал цигара и че това бяха най-сладките му цигари...

През същото време санитарите изкачиха с ескалатора новия доктор Илчев в изолационната камера, оставиха го там и заключиха вратата отвън... Два дни не се случи абсолютно нищо. На третия ден дежурният лекар посрещна професора още на пропуската.

– Той стана... – каза някак уплашено дежурният лекар. – Стана и се разходи из камерата. Да свалим ли превръзката от очите му?

Вместо да хукне към камерата, за да види своя приятел, професор Куцаров прекара длан през челото си, въздъхна и каза на

дежурния лекар „да“, както можеше да му каже и „не“. Дежурният тръгна нагоре сам. Щом влезе в изолационната камера и погледна човека на бялото легло, дежурният лекар усети страх. Разбра, че няма да може да свали превръзката му сам, и каза:

– Доктор Илчев, аз ще развържа бинта, а вие си го свалете...

И точно в този миг, когато дежурният лекар затвори вратата зад гърба си, оперираният за първи път погледна ръката си. Тя беше чужда... Имаше неговия навик да държи палеца сгънат навътре, но беше ръка на друг човек. Негови бяха само мозъкът и спомените, запазени там. Те изведоха

непознатата мъжка фигура из болничните коридори, отключиха кабинета на доктор Илчев и чуждата ръка написа върху белите листове тайната за операция на глухоням.

Странният човек, който не бе нито доктор Илчев, нито оня с мозъчния инсулт, знаеше, че никелираните кутии в шкафчето ще отразят лицето му и той го отключи, стиснал здраво очи. Чуждите ръце намериха смъртоносния прах, изсипаха го между устните и след това имаха сили само да отворят прозореца и да стиснат с изстиващите си пръсти едно върбово клонче, което опираше на перваза...